

Tietoja osakkeenomistajille

Yhtiökokous

Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään tiistaina 20.4.1999 klo 16.00 yhtiön pääkonttorissa Lapinmäentie 1, Helsinki. Yhtiökokoukseen pyydetään ilmoittautumaan viimeistään perjantaina 16.4.1999 klo 16.00 joko henkilökohtaisesti osoitteessa Lönnrotinkatu 5, Helsinki, kirjeitse osoitteella Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj, Osakkeenomistajat, PL 1068, 00101 Helsinki, puhelimitse numeroihin 010 559 6771 ja 010 559 2402 tai email: erja.ventomaa@pohjola.memonet.fi

Osingon maksu

Hallituksen ehdotuksesta yhtiökokouksen vahvistama osinko maksetaan osakkaalle, joka osingonjaon täsmäytyspäivänä 23.4.1999 on merkittynä osakkeenomistajaksi Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämään omistajaluetteloon. Osingon maksupäivä on 30.4.1999.

Osakkeenomistajille, jotka eivät ole siirtäneet osakekirjojaan arvo-osuusjärjestelmään osingonjaon täsmäytyspäivään mennessä, osinko maksetaan osakkeiden arvo-osuusjärjestelmään siirtämisen jälkeen.

Pörssit

Pohjolan A- ja B-osake noteerataan Helsingin Pörssissä (vuodesta 1912) ja B-osake Lontoon Arvopaperipörssin yhteydessä toimivassa SEAQ-järjestelmässä.

Taloudellinen informaatio

Pohjola julkaisee suomeksi ja englanniksi vuosikertomuksen huhtikuussa ja osavuositarkastuksen tammi-kesäkuulta elokuussa.

Tilinpäätöstiedote 1998 (mk, euro),
maanantaina 8.3.1999

Vuosikertomus 1998 (mk)
ja Keskeiset tilinpäätöstiedot 1998 (euro),
tiistaina 13.4.1999

Osavuositarkastus 1.1.-30.6.1999 (euro),
elokuussa 1999

POHJOLA

Pohjola tänään	4
Pääjohtajan katsaus	6
Pohjolan osake	8
Vahinkovakuutus	13
Henkilövakuutus ja säästäminen	16
Asiakaspalvelu	18
Sijoitustoiminta	20
Henkilöstö	25
Työeläkevakuutus	27

TILINPÄÄTÖS

Hallituksen toimintakertomus	28
Rahoituslaskelma	40
Konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelma	41
Konsernin ja emoyhtiön tase	44
Tilinpäätöksen liitetiedot	46
Tilintarkastuskertomus	79

HALLINTO

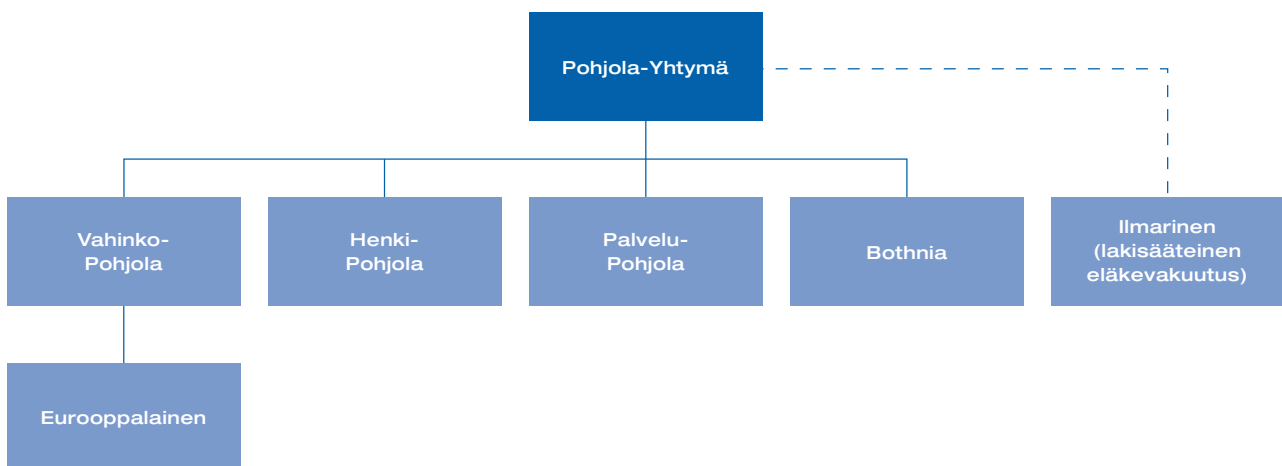
Hallitus	81
Johto	81
Tilintarkastajat	81
Yhteystiedot	82
Analyysejä Pohjolasta	82

Pohjola harjoittaa vahinko- ja henkivakuutusta tytäryhtiöidensä välityksellä. Pohjola-ryhmän työeläkevakuutusyhtiö on Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen.

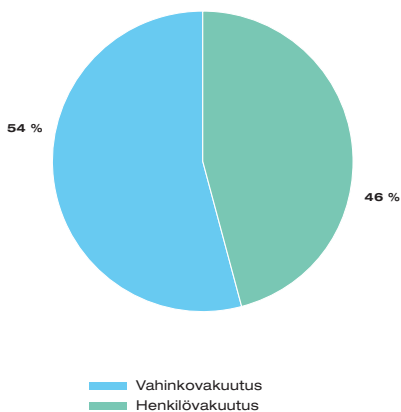
Pohjolan tavoitteena on tuottaa lisäarvoa omistajilleen harjoittamalla vakuutustoimintaa.

Konsernin liiketoiminta-alue laajeni 1997 käsittämään myös henkivakuutustoiminnan. Konsernin rakennetta on selkeytetty 1998 siirtämällä vahinkovakuutustoiminta ja asiakaspalvelu näitä varten perustettuihin tytäryhtiöihin. Tavoitteena on ollut selkeyttää pääomien kohdentamista, lisätä läpinäkyvyyttä ja seurattavuutta sekä parantaa kannattavuutta.

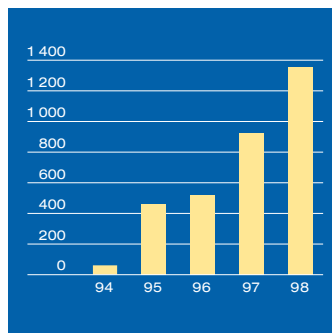
Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj on konsernin emoyhtiö, joka tuottaa konsernin sijoitus- ja hallintopalvelut sekä harjoittaa jälleenvakuutusta.

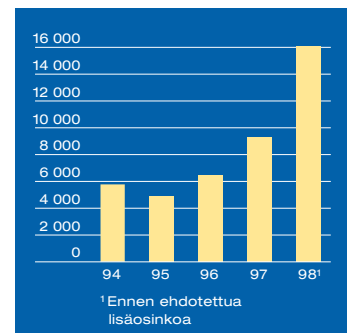
Vakuutusmaksutulo
6 259 Mmk

Liikevoitto
Mmk

Vakavaraisuuspääoma
Mmk

Pohjolan konserni lyhyesti						
		1994	1995	1996	1997	1998
Kokonaisvakuutusmaksutulo						
Vahinkovakuutus	Mmk	3 041	3 015	2 958	3 076	3 404
Henkilövakuutus	Mmk				705	2 855
Liikevoitto	Mmk	61	461	526	929	1 357
Tunnusluvut						
Vahinkovakuutus						
Vahinkosuhte	%	92	88	95	94	80
Yhdistetty kulusuhte	%	111	108	117	115	101
Vastuunkantokyky	%	218	189	251	267	148 ¹⁾
Henkilövakuutus						
Vakavaraisuusaste	%				26	31
Holding						
Vakavaraisuuspääoma	Mmk					8 478 ²⁾
Henkilöstö keskimäärin		2 533	2 359	2 255	2 816	2 745
Tulos/osake	mk	-0,47	5,03	7,32	13,63	12,87
Osinko/osake	mk	1,00	1,50	2,00	3,00	5,00 ³⁾
Lisäosinko/osake	mk					25,00 ³⁾
Substanssi/osake käyvin arvoin	mk	126,18	107,72	144,27	200,64	363,84
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin	%	6,02	-13,37	30,16	28,39	58,64
Osakeantioikaistu kurssi 31.12.						
A-sarja	mk	64,17	58,67	108,71	202,00	273,64
B-sarja	mk	52,16	54,63	103,63	200,88	276,09

¹⁾ Vuosi 1998 ei sisällä holdingin vakavaraisuuspääomaa

²⁾ Ennen ehdotettua lisäosinkoa

³⁾ Hallituksen ehdotus

Pohjolan toiminnan merkittävä uudistaminen jatkui vuonna 1998. Toimintaa laajennettiin edellisenä vuonna käsittämään myös henkivakuutustoiminta. Rakennetta virtaviivaistettiin vuonna 1998 siirtämällä vahinkovakuutustoiminta ja asiakaspalvelu näitä varten perustettuihin tytäryhtiöihin. Tavoitteena on ollut selkeyttää pääomien kohdentamista, lisätä läpinäkyvyyttä ja seurattavuutta sekä parantaa kannattavuutta. Toteutettu muutos on otettu osakemarkkinoilla vastaan myönteisesti.

Jo lähes puolet Pohjolan vakuutusmaksutulosta kertyy henkivakuuttamisesta. Liikevoitto nousi ennätyselliseen 1 357 Mmk:aan ja oman pääoman tuotto käyvin arvoin 59 %:iin. Konsernin vakavaraisuus vahvistui entisestään 16 mrd.mk:aan.

Hyvä tulos ja vahva vakavaraisuus loivat yhtiön hallitukselle pohjan ehdottaa osingon merkittävää korottamista ja lisäosingon maksua vuodelta 1998. Yhtiön hallitus myös vahvisti Pohjolan osinkopolitiikan ja linjasi vahvan pääoma-aseman käyttöä.

Vahinkovakuutuksessa vuosi 1998 oli kokonaisuutena myönteinen. Maksutulo kasvoi 11 % ja tulos parani, joskin pääasiassa kertaluontoisten maksukorotusten ja valuuttakurssikehityksen ansiosta. Myös suurvahinko-kehitys oli edellisvuotista suotuisampi. Olemme panostaneet viime vuosina riskien valintaan ja asiakkaiden kanssa toteutettavaan riskienhallintatyöhön.

Henkivakuutuksessa maksutulo kasvoi voimakkaasti. Pohjolan markkina-asema vahvistui tuntuvasti. Kiinnostus kapitalisaatiosopimukseen oli pääasiallinen kasvun syy. Pitkän aikavälin tavoitteena on kehittää maksutulon painopistettä jatkuvamaksuisten vakuutusten suuntaan.

Sijoituskannan tuotto oli erittäin hyvä. Sijoituskannan muokkaamista jatkettiin kiinteistöjä realisoimalla ja myymällä lainakanta. Euroon siirtyminen parantaa edellytyksiä sijoitusten hajauttamiselle ulkomaille aikaisempaa laajemmin.

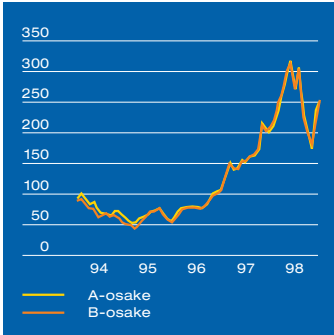
Pohjola on valinnut monikanavaisen palvelumallin turvatakseni asiakkaiden tarpeiden mukaisen palvelun. Tuotteiden ja palveluiden saatavuutta lisätään erityisesti kasvavilla säästö- ja sijoitusmarkkinoilla, lisäksi mahdollisuutta asioida puhelimitse parannetaan kasvanutta kysyntää vastaavaksi. Pohjola toi myös markkinoille palvelumallin, jonka avulla asiakkaan vakuutusturva saadaan kerralla kuntoon. Uudistukset tehostavat toimintaa ja vähentävät työmääriä. Marraskuussa alkaneet neuvottelut henkilöstön uudelleenkouluttamisesta, tehtävien muutoksista ja vähentämistarpeesta jatkuvat edelleen rakentavassa yhteistyössä.

Raha- ja pääomamarkkinoiden yhdentyminen Euroopassa on entisestään kiristänyt kilpailua vakuutussektorilla. Tämän seurauksena sekä pankki- että vakuutustoiminta ovat yhdentyneet merkittävästi. Alkaneen vuoden aikana yhdentymiskehitys on ottanut merkittäviä askelia myös pohjoismaisilla vakuutusmarkkinoilla. Vahinkovakuutusmarkkinat eivät juurikaan kasva Suomessa. Siksi kilpailukyyn turvaamiseksi avautuviin uusiin yhteistyömahdollisuuksiin on suhtauduttava avoimin mielin.

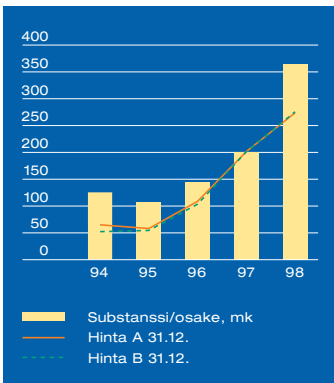
Haluan erityisesti kiittää asiakkaita uskollisuudesta, Pohjolan hallitusta tuesta muutoksen läpiviennissä sekä henkilöstöä halusta uudistua ja viedä läpi hallittu muutos.

Iiro Viinanen

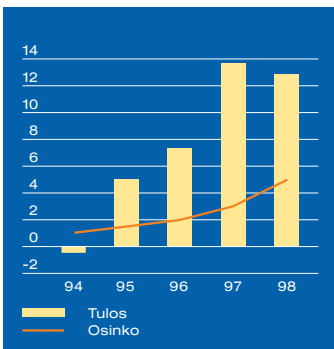
A- ja B-osakkeen kurssikehitys
mk

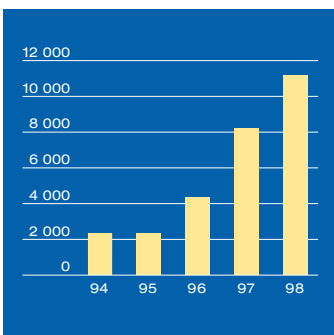
Substanssi/osake
mk

Tulos/osake ja osinko,
mk

Osakkeen markkina-arvo
Mmk

Pohjolan osakkeiden kurssi vahvistui runsaalla 35 %:lla. Osakkeiden vaihtuvuus oli 20,7 miljoonaa kappaletta eli 51 %. Osakekohtainen tulos oli 12,87 mk ja substanssiarvo 363,84 mk. Pohjolalla oli yhteensä 6 782 rekisteröityä osakkeenomistajaa. Osakkeista ulkomaalaisilla oli 61 %.

Osinkopolitiikka

Pohjola pyrkii noudattamaan osinkopolitiikkaa, jonka mukaan maksettu osinko pitkällä aikavälillä heijastaa tuloksen kehitystä.

Pohjola-Yhtymän vahvaa pääoma-asemaa voidaan käyttää liiketoiminnan laajenemiseen erityisesti kasvavilla henkivakuutusmarkkinoilla, lisäosion maksuun tai omien osakkeiden ostoon.

Osakkepääoma

Pohjolan osakkepääoma on 203 550 000 mk. Yhtiöjärjestyksen mukaan vähimmäispääoma on 203 550 000 mk ja enimmäispääoma 814 200 000 mk.

Osakkeet

Osakkeet jakautuvat A- ja B-sarjan osakkeisiin. Osakkeilla on yhtäläiset oikeudet yhtiön varoihin ja voittoihin. Osakkeiden nimellisarvo on viisi markkaa. A-sarjan osakkeilla on kymmenen ääntä ja B-sarjan osakkeilla yksi ääni osaketta kohden. A-sarjan osake voidaan muuntaa B-sarjan osakkeeksi osakkeenomistajan vaatimuksesta. Vuonna 1998 A-sarjan osakkeita muunnettiin B-sarjan osakkeiksi yhteensä 446 509 kpl eli 2,2 % A-sarjan osakkeista.

Yhtiökokouksessa saa omasta puolestaan tai toisen valtuuttamana äänestää enintään yhdellä kymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Mikäli osakkaina on useampi samaan konserniin kuuluva yhteisö, äänirajoitus koskee konserniin kuuluvien yhteisöjen yhteenlaskettua äänimäärää.

Hallituksen valtuutus

Yhtiön hallituksella ei ole avoimia osakeantivaltuuksia, vaihtovelkakirjalainan liikkeeseenlaskuvaltuuksia eikä optio-oikeusvaltuuksia. Konserniyhtiöiden hallituksilla ei ole myöskään omien osakkeiden lunastusvaltuuksia.

Pörssinoteeraus ja vaihto

Pohjolan osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä.

Pohjolan osakkeita vaihdettiin Helsingin Pörssissä 20,7 miljoonaa kappaletta (24,0 milj. kpl). Vaihtoarvo oli 4,9 mrd. mk (3,9 mrd. mk). Osakkeiden vaihtuvuus oli 51 % (59 %).

Pohjolan osakkeen markkina-arvo oli vuoden lopussa 11,2 mrd. mk (8,2 mrd. mk).

Osakekohtainen tulos

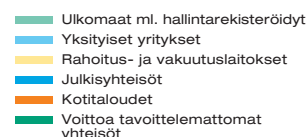
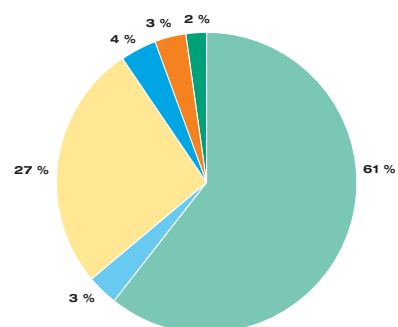
Konsernin osakekohtainen tulos oli 12,87 mk (13,63 mk). Oman pääoman tuotto käyvin arvoon oli 59 % (28 %). Konsernin substanssiarvo nousi 14,8 mrd. mk:aan (8,2 mrd. mk) ja oli osaketta kohden laskettuna 363,84 mk (200,64 mk).

Osinkoehdotus

Yhtiön hallitus ehdottaa, että osinkoa maksetaan 5 mk ja lisäosinkoa 25 mk osaketta kohti eli yhteensä 1 221 300 000 markkaa.

Hallituksen ehdotuksen mukaan yhtiökokouksen vahvistama osinko on osakkaiden nostettavissa osingon maksupäivästä 30.4.1999 lähtien.

Osakkeiden omistus
15.2.1999

Konsernin osakekohtaiset tunnusluvut		1994	1995	1996	1997	1998
Osakekohtainen tulos	mk	-0,47	5,03	7,32	13,63	12,87
Osakekohtainen oma pääoma	mk	37,00	35,39	40,70	52,23	61,72
Osakekohtainen substanssi käyvin arvoon	mk	126,18	107,72	144,27	200,64	363,84
konserniliikearvoa vähentämättä	mk				215,72	375,57
Osakekohtainen osinko	mk	1,00	1,50	2,00	3,00	5,00 ¹⁾
Osakekohtainen lisäosinko	mk					25,00 ¹⁾
Osinko tuloksesta prosentteina	%	-	29,82	27,33	22,00	38,86 ²⁾
Efektiiivinen osinkotuotto						
Sarja A	%	1,56	2,56	1,84	1,49	1,83 ²⁾
Sarja B	%	1,92	2,75	1,93	1,49	1,81 ²⁾
Hinta/voitto-suhde						
Sarja A		-	11,66	14,85	14,82	21,27
Sarja B		-	10,86	14,16	14,74	21,45
Osakkeiden osakeantioikaistu keskikurssi						
Sarja A	mk	83,37	61,49	95,95	170,95	228,22
Sarja B	mk	73,63	64,02	82,39	159,28	237,53
Osakkeiden osakeantioikaistu alin kurssi						
Sarja A	mk	55,00	49,50	57,00	104,00	162,00
Sarja B	mk	50,00	40,50	54,00	102,00	157,00
Osakkeiden osakeantioikaistu ylin kurssi						
Sarja A	mk	104,00	82,50	110,00	230,00	345,00
Sarja B	mk	102,00	83,50	106,90	229,00	348,00
Osakkeiden osakeantioikaistu kurssi 31.12.						
Sarja A	mk	64,17	58,67	108,71	202,00	273,69
Sarja B	mk	52,16	54,63	103,63	200,88	276,09
Osakekannan markkina-arvo 31.12.						
Sarja A	Mmk	1 324	1 211	2 244	4 100	5 433
Sarja B	Mmk	1 047	1 096	2 080	4 100	5 759
Yhteensä	Mmk	2 371	2 307	4 324	8 200	11 192
Osakkeiden vaihdon kehitys						
Sarja A	1 000 kpl	735	3 059	1 906	5 753	2 180
keskimääräisestä lukumäärästä	%	3,56	14,82	9,23	28,08	10,88
Sarja B	1 000 kpl	9 097	16 600	20 902	18 258	18 526
keskimääräisestä lukumäärästä	%	45,33	82,71	104,15	90,64	89,57
Osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä						
Sarja A	1 000 kpl	20 640	20 640	20 640	20 561	20 026
Sarja B	1 000 kpl	20 070	20 070	20 070	20 149	20 684
Yhteensä	1 000 kpl	40 710	40 710	40 710	40 710	40 710
Osakkeiden lukumäärä 31.12.						
Sarja A	1 000 kpl	20 640	20 640	20 640	20 298	19 851
Sarja B	1 000 kpl	20 070	20 070	20 070	20 412	20 859
Yhteensä	1 000 kpl	40 710	40 710	40 710	40 710	40 710

¹⁾ Hallituksen ehdotus

²⁾ Ei sisällä ehdotettua lisäosinkoa

POHJOLAN OSAKE

Osakepääoma 15.2.1999				
	Osakepääoma	Osakkeiden lukumäärä	Osuus osakepääomasta	Osuus äänistä
	mk	kpl	%	%
A-sarja	98 954 195	19 790 839	48,61	90,44
B-sarja	104 595 805	20 919 161	51,39	9,56
Yhteensä	203 550 000	40 710 000	100,00	100,00

Osakeomistuksen jakautuminen sektoriluokittain 15.2.1999												
	Osakkeenomistaja				Osakkeita				Yhteensä		Ääniä	
	Sarja A		Sarja B		Sarja A		Sarja B		Yhteensä		Ääniä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Yksityiset yritykset	124	2,8	231	4,3	764 214	3,9	518 464	2,5	1 282 678	3,2	3,7	
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	23	0,5	58	1,1	8 868 954	44,8	2 019 847	9,7	10 888 801	26,7	41,4	
Julkisyhteisöt	16	0,4	47	0,9	842 732	4,2	659 200	3,2	1 501 932	3,7	4,2	
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	100	2,3	150	2,8	419 332	2,1	405 873	1,9	825 205	2,0	2,1	
Kotitaloudet	4 122	93,2	4 806	89,9	743 880	3,8	720 744	3,4	1 464 624	3,6	3,7	
Ulkomaat ml. hallinta-rekisteröidyt Arvo-osuuksiksi vaihtamatta olevat osakkeet	37	0,8	51	1,0	8 135 976	41,1	16 587 187	79,3	24 723 163	60,7	44,8	
Yhteensä	4 422	100,0	5 343	100,0	19 790 839	100,0	20 919 161	100,0	40 710 000	100,0	100,0	

Osakeomistuksen jakautuminen suuruusluokittain 15.2.1999												
	Osakkeenomistaja				Osakkeita				Yhteensä		Ääniä	
	Sarja A		Sarja B		Sarja A		Sarja B		Yhteensä		Ääniä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
1 - 50	2 191	49,5	2 897	54,2	60 932	0,3	55 346	0,3	56 140	0,1	0,1	
51 - 100	734	16,6	784	14,7	61 240	0,3	63 897	0,3	120 602	0,3	0,3	
101 - 500	1 082	24,5	1 124	21,0	246 836	1,2	274 707	1,3	497 737	1,2	1,2	
501 - 1 000	215	4,9	238	4,4	160 886	0,8	191 140	0,9	329 243	0,8	0,7	
1 001 - 5 000	143	3,2	199	3,7	289 171	1,5	462 835	2,2	754 903	1,9	1,6	
5 001 - 10 000	22	0,5	41	0,8	165 005	0,8	301 703	1,4	420 691	1,0	0,8	
10 001 - 50 000	24	0,5	48	0,9	550 959	2,8	1 063 468	5,1	1 549 796	3,8	2,9	
50 001 - 100 000	1	0,0	5	0,1	53 661	0,3	372 900	1,8	450 242	1,1	0,8	
100 001 - 1 000 000	7	0,2	3	0,1	2 054 806	10,4	746 738	3,6	2 379 376	5,9	7,0	
1 000 001 - Arvo-osuuksiksi vaihtamatta olevat osakkeet	3	0,1	4	0,1	16 131 592	81,5	17 378 581	83,1	34 127 673	83,8	84,5	
Yhteensä	4 422	100,0	5 343	100,0	19 790 839	100,0	20 919 161	100,0	40 710 000	100,0	100,0	

Kymmenen suurinta osakkeenomistajaa 15.2.1999					
Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämän omistajaluettelon mukaan					
	A-sarja	Osakkeet B-sarja	Yhteensä	Osuus osakkeista	Osuus äänistä
	kpl	kpl	kpl	%	%
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	8 642 595	1 523 476	10 166 071	24,97	40,19
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	6 254 658	1 374 028	7 628 686	18,74	29,21
Livförsäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	617 500	1 375 000	1 992 500	4,89	3,45
UPM-Kymmene Oyj	479 002	189 501	668 503	1,64	2,28
Nesteen Eläkesäätiö	377 040	90 900	467 940	1,15	1,76
Kuntien eläkevakuutus	214 600	23 450	238 050	0,58	0,99
Eläkesäätiö Polaris Pensionsstiftelse s.r.	140 000	70 000	210 000	0,52	0,67
Suomen Kulttuurirahasto	118 000	1 042	119 042	0,29	0,54
Huhtamäki Finance Oy	108 664	9 000	117 664	0,29	0,50
Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum		80 000	80 000	0,20	0,04
Yhteensä	16 952 059	4 736 397	21 688 456	53,27	79,63
Hallintarekisteröidyt osakkeet	1 236 429	13 782 889	15 019 318	36,89	11,95

Suurimmat omistajaryhmät					
Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämän omistajaluettelon mukaan					
	A-sarja	Osakkeet B-sarja	Yhteensä	Osuus osakkeista	Osuus äänistä
	kpl	kpl	kpl	%	%
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	8 642 595	1 523 476	10 166 071	24,97	40,19
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)					
Livförsäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	6 872 158	2 749 028	9 621 186	23,63	32,66

Skandia-konsernin osuus nousi 7.1.1999 yli 20 %:iin osake- ja äänimäärästä, kun Merita-konserni myi osakkeensa Skandialle.

Osakkeenomistajat
Pohjolalla on yhteensä 6 782 osakkeenomistajaa.

Johdon osakkeenomistus
Hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen omistamien osakkeiden lukumäärä 15.2.1999 oli 2 815 kpl. Osuus osakkeista oli 0,007 % ja äänimäärästä 0,005 %.”

Pohjola otti käyttöön Mittaturva-palvelumallin, jonka avulla kotitalouksien perusvakuutukset kootaan yhteen vakuutusopimukseen. Yhtiö toi ensimmäisenä markkinoille rakennusvirhevakuutuksen, joka tarjoaa suojaa kiinteistökaupoissa niin ostajalle kuin myyjällekin. Kilpailu vahinkovakuutuksessa jatkui kireänä.

Markkinat

Kotimaisen ensivakuutuksen vakuutusmaksutulo nousi runsaalla miljardilla markalla 13 mrd. mk:aan. Kasvu edellisestä vuodesta oli 12 % ja ilman luotto- ja takausvakuutusta 13 %. Pääosa maksutulon lisäyksestä tuli lakisääteisistä vakuutuksista. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa laskuperustekorona alentamisen ja eliniän pidentymisen seurauksena korvausvastuuta vahvistettiin. Tämä rahoitettiin korottamalla vakuutusmaksuja kertaluontoisesti. Liikennevakuutuksen maksuja nostettiin pitkään jatkuneen huonon vahinkokehityksen vuoksi. Ilman näitä maksukorotuksia ensivakuutuksen maksutulon kasvu oli 3 prosenttiyksikköä inflaatiota nopeampi.

Kireä hintakilpailu sekä kone- ja laiteinvestointien vähäinen lisäys johtivat siihen, että palo- ja muun omaisuusvakuutuksen maksutulo ei juurikaan kasvanut, vaikka rakentaminen lisääntyikin selvästi. Asunto- ja autokauppa sekä matkustaminen olivat edellisvuotista vilkkaampaa. Uusia ajoneuvoja rekisteröitiin 145 000 (121 000), mikä on tällä vuosikymmenellä ylitetty vain vuonna 1990.

Vahinkojen määrän kasvu kiihtyi taloudellisen toiminnan edelleen vilkastuessa. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa vahinkojen määrä nousi 4,5 % ja oli 140 000 (134 000). Myös kuolemantapaukset lisääntyivät. Vakuutusyhtiöille ilmoitettujen liikennevahinkojen määrä oli 104 000 (97 000), mutta kuolemaan johtaneita onnettomuuksia sattui edellisvuotista vähemmän. Vuoden loppupuolella epäedulliset sääolot lisäsivät vahinkojen määrää. Palo- ja keskeytysvakuutuksissa suuria vahinkoja sattui hieman vähemmän kuin edellisena vuonna. Muutaman ison vahingon takia kokonaiskorvausmäärä nousi edellisvuotista suuremmaksi.

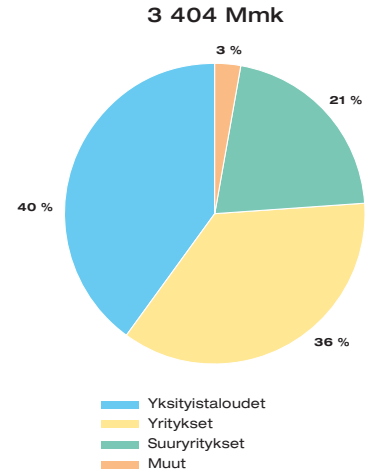
Lakisäateinen tapaturmavakuutus vapautettiin hintakilpailulle 1.1.1999. Vaikutukset kilpailuun ja vakuutusmaksutuloon näkyvät vasta tulevina vuosina.

Asuntokauppalaki muuttui 1.9.1998. Lainmuutoksen perusteella rakennuttaja veloitetaan huolehtimaan siitä, että 10 vuoden aikana esiin tulevat rakennusvirheiden selvittelymisestä ja korjaamisesta aiheutuvat kulut eivät koidu asunto-osakkeen ostajan rasitukseksi. Pohjola toi ensimmäisenä yhtiönä markkinoille sekä lakisäateisen että tätä laajemmän vapaaehtoisen Pohjolan Rakennusvirhevakuutuksen. Sen arvioidaan yleistyvän myös vanhojen asuntojen vaihtotilanteissa.

Vuoden 1999 alusta tuli voimaan laki ympäristövahinkovakuutuksesta. Laki velvoittaa yrityksiä ja yhteisöjä, joiden toimintaan liittyy oleellinen ympäristövahingon vaara, ottamaan ympäristövahinkovakuutuksen. Uuden vakuutuksen maksutulovaikutus on lähivuosina vielä vähäinen.

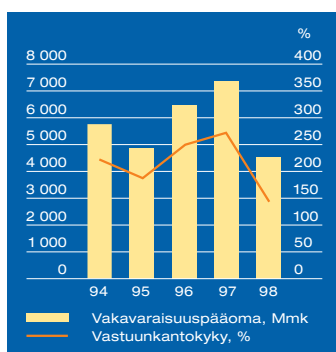
Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton tekemän suosituksen mukaisesti yritysten vahinkovakuutusten korvauspiiristä suljetaan pois vuosituhannen vaihtumisesta aiheutuvien tietojärjestelmien virhetoimintojen aiheuttamat vahingot. Pohjola noudattaa annettua suositusta.

Vakuutusmaksutulo asiakasryhmittäin

POHJOLA TOI ENSIMMÄISENÄ YHTIÖNÄ MARKKINOILLE SEKÄ LAKISÄÄTEISEN ETTÄ TÄTÄ LAAJEMMAN VAPAAEHTOISEN POHJOLAN RAKENNUSVIRHEVAKUUTUKSEN.

Vakavaraisuuspääoma
Mmk

Vuonna 1998 ei sisällä holdingin vakavaraisuuspääomaa.

Pohjolan kotimaisen vahinkoensivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo kasvoi 11 % 3 213 Mmk:aan. Markkinaosuus ilman luotto- ja takausvakuutusta oli ennakkotietojen mukaan 26 % (26 %).

Yksityistaloudet

Yksityistalouksilta saatu maksutulo kasvoi 7 % ja oli 1 369 Mmk (1 275 Mmk). Maksutason korotukset nostivat vapaaehtoisen tapaturma- ja sairausvakuutuksen sekä liikennevakuutuksen maksutuloa. Matka- ja matkatavaravakuutuksen maksutulo kasvoi matkailun lisääntyessä.

Syksyllä Pohjola toi markkinoille yksityistalouksille kehitetyn Mittaturva-palvelumallin, jonka avulla asiakkaan vahinko- ja riskihenkivakuutusturva räätälöidään. Tällöin asiakkaan vakuutukset yhdistetään samalle vakuutuskirjalle, jonka asiakas halutessaan saa heti mukaansa. Mittaturva-kartoituksia tehtiin syksyn aikana 45 000 kappaletta.

Mittaturvan edisti yksityistalouksien maksutulon nousua. Yksityistalouksien vakuutustekninen kate oli edellisen vuoden tasolla ja liikennevakuutusta lukuun ottamatta tyydyttävä.

Yritykset

Pienistä ja keskisuurista yrityksistä saatu maksutulo kasvoi 20 % ja oli 1 233 Mmk (1 030 Mmk). Lakisäätöisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen ohella myös palo- ja muun omaisuusvakuutuksen maksutulo nousi. Asunto-kauppalaan muutos vauhditti lakisäätöisen 10-vuotisen rakennusvirhevakuutuksen kysyntää uudisrakentamisessa. Myös vapaaehtoinen 5-vuotinen vakuutus otettiin kiinteistömarkkinoilla tyydytyksellä vastaan. Meklarimyynnin osuus pienissä ja keskisuurissa yrityksissä oli alle 5 %.

Talouden vilkastuminen lisäsi myös pienten ja keskisuurten yritysten tapaturma- ja liikennevahinkoja. Suurvahinkoja sen sijaan sattui edellisvuotista vähemmän. Yritysten vakuutustekninen kate parani ja oli tyydyttävä.

Suuryritykset

Suuryrityksiltä saatu maksutulo oli 692 Mmk (698 Mmk). Siihen sisältyi ulkomailta pääasiassa jälleenvakuutuksena tulevaa suomalaisasiakkaiden vakuutusmaksutuloa 82 Mmk (78 Mmk). Meklarimyynnin osuus nousi yli 10 %:n.

Vahinkokehitys oli suotuisa. Se on seurausta korkealuokkaisesta ja pitkäjänteisestä riskienhallintatyöstä, jota tehdään yhteistyössä asiakkaiden kanssa.

Liikkeen vakuutustekninen kate oli tyydyttävä. Suomalaisasiakkailta tulevan ulkomaisen liikkeen tulosta paransi muutaman vastuuvakuutusvarauksen purkautuminen. Suurriskeille ostetun jälleenvakuutussuojan sopimuksia uusittiin.

Vuoden 1999 alussa suurasiakkaille otettiin käyttöön uusi vakuutusjärjestelmä, joka mahdollistaa aiempaa joustavampia tuote- ja palveluratkaisuita.

Muu jatkuva vakuutus

Pohjola merkitsee kotimaista jälleenvakuutusta suomalaisilta vahinkovakuutusyhtiöiltä ja pooleilta sekä ulkomaista jälleenvakuutusta yhteistyökumppaneilta ja osakkuusyhtiöiltä.

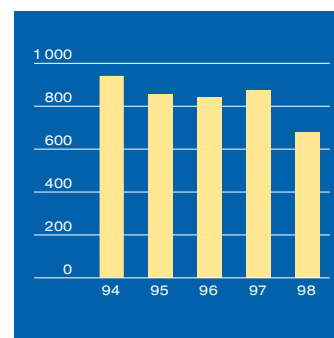
Vuonna 1998 kotimaisen jälleenvakuutuksen maksutulo oli 85 Mmk (87 Mmk). Ulkomaiset vakuutuskohteet sijaitsivat pääosin Pohjoismaissa ja Itämeren alueella. Tämän liikkeen maksutulo kohosi 24 Mmk:aan (20 Mmk), josta Pohjolan Baltiasta saaman vakuutusmaksutulon osuus oli 10 Mmk (10 Mmk). Baltian osakkuusyhtiöverkosto laajeni kesällä 1998, kun Liettuuan perustettiin vahinkovakuutusyhtiö. Muun jatkuvan vakuutusliikkeen tulos parani ja oli hyvä.

Irtisanottu ulkomainen vakuutus

Pohjolan irtisanotun ulkomaisen vakuutusliikkeen jäljellä oleva vakuutustekninen vastuovelka oli 680 Mmk (874 Mmk).

Vastuiden katkaisutyötä jatkettiin. Tehdyt varaukset olivat riittävät ja katkaisusopimusten tuloksena vastuovelka aleni. Katkaisusopimukset vaikuttivat positiivisesti tulokseen.

Omalla vastuulla oleva vastuovelka, irtisanottu liike Mmk

Kehityshankkeet

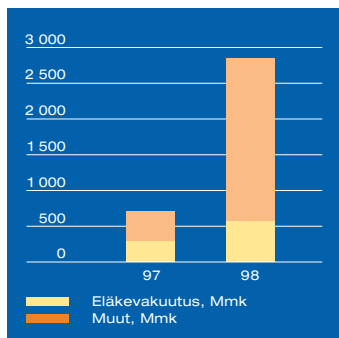
Vahinkovakuutusmarkkinat Suomessa ovat kyllästetyt ja erittäin kilpaillut. Tällaisessa tilanteessa asiakaskeisyys entisestään korostuu. Pohjolassa asiakaspalvelua parannetaan nopeuttamalla työprosesseja, purkamalla päällekkäisiä toimintoja sekä tuomalla päätöksen teko lähemmäksi asiakasta. Nämä yritys-kulttuuri- ja organisaatiomuutokset on jo käynnistetty.

Vakuutus tuotteiden saatavuutta lisätään monipuolistamalla palvelukanavia. Asiakkaiden turvasta huolehditaan kehittämällä sopivia vakuutus tuotteita. Pohjolan markkina-asema ja tunnettuus ovat pohja kehityshankkeille.

Vahinkovakuutusliikkeen analyysi						
Mmk	1997	1998	1997	1998	1997	1998
	Jatkuva vakuutus	Irtisanottu vakuutus			Yhteensä	
Tulos						
Vakuutusmaksutuotot	2 756	2 834	-1	-1	2 755	2 833
Korvauskulut	-2 313	-2 385	-15	45	-2 328	-2 340
Liikekulut	-583	-637	-5	-5	-588	-642
Vakuutustekninen kate ennen kertaluontoisia eriä ja valuuttakurssieroja	-140	-188	-21	39	-161	-149
Vakuutustekniseen katteeseen liittyvät valuuttakurssierot	-17	8	-91	32	-108	40
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut	¹⁾	850	¹⁾	107	¹⁾	957
Muut tuotot ja kulut		-2		-		-2
Osuus osakkuusyritysten voitoista tai tappioista		-1		-		-1
Liikevoitto ennen kertaluontoisia eriä		667		178		845
Vakuutustekniseen katteeseen liittyvät kertaluontoiset erät	-149	78		-	-149	78
Liikevoitto		745		178		923
Vakuutustekninen vastuovelka						
Vastuovelka omalla vastuulla	6 313	6 676	874	680	7 187	7 356
Yhteistakuuerä	133	139			133	139
Tasointusmäärä	775	1 112	10	59	785	1 171
Yhteensä	7 221	7 927	884	739	8 105	8 666

¹⁾ Toimialajaottelu aloitettiin vuonna 1998

Vakuutusmaksutulo
Mmk

Pohjolan markkinaosuus kasvoi 22 %:iin. Monipuoliset sijoitusvaihtoehdot tarjoava, nyt myös yrityksille ja yhteisöille tarkoitettu Tuottoturva-palvelumalli sai asiakkaiden varauksettoman suosion. Sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa asiakkaiden valittavissa olevien rahastojen lukumäärä kasvoi 25:een.

Markkinat

Säästämis- ja sijoittamismarkkinat kasvavat ja jakaantuvat uudelleen. Rahastot ja vakuutussäästäminen voittavat markkinaosuutta perinteisen pankkisäästämisen kustannuksella. Suomalaisilla oli vuoden 1998 lopussa yli 200 mrd. mk pieni-tuottoisilla pankkitileillä. Tuottotietoisuuden lisääntyessä nämä varat ohjautuvat tuottavampiin kohteisiin kuten vakuutussäästämiseen.

Laajan haastattelututkimuksen mukaan kaksi kolmesta suomalaisesta ei usko, että yhteiskunta pystyy huolehtimaan kansalaisten eläketurvasta nykymuodossa. Eläketurvaa halutaan täydentää vakuutussäästämällä myös lyhytaikaisten työsuhteiden yleistyessä. Pitkäaikaisen vakuutussäästämisen uskotaan kasvavan huomattavasti talletuskasvua nopeammin.

Sosiaali- ja terveysministeriö alensi 1.1.1999 jälkeen myönnettyjen vakuutusten laskuperustekorona ylärajan 3,5 %:iin. Tämä kiihdytti loppuvuodesta vanhoilla ehdoilla myönnettävien vakuutusten myyntiä ja kasvatti erityisesti kertamaksuisten vakuutusten maksutuloa.

Henkivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo kasvoi 15 %. Kertamaksuisten vakuutusten osuus kokonaisvolyyminä oli puolet. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus oli yli 10 %. Yritysten ottamien vakuutusten, erityisesti kapitalisaatiosopimusten, maksutulo kasvoi. Sen sijaan yksityistalouksien kotimaisille yhtiöille maksamat henki- ja eläkevakuutusmaksut pysyivät vuoden 1997 tasolla.

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut uusia vakavaraisuuden seurantaan liittyviä määräyksiä. Ne ottavat huomioon myös sijoitustoimintaan liittyvät riskit. Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuusvaatimukset kasvavat muutoksen seurauksena oleellisesti. Pohjolan nykyinen vakavaraisuustaso ylittää uudetkin vaatimukset.

Kehitys Pohjolassa

Pohjolan asema markkinoilla vahvistui. Maksutulo oli 2 855 Mmk ja markkinaosuus kasvoi 22 %:iin. Kiinnostus kapitalisaatiosopimuksiin ja sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin näkyi myös Pohjolassa, ja niiden maksutulo kasvoi voimakkaasti.

Asiakkaita kiinnostaa asiantunteva sijoitusneuvonta ja turvallinen sijoittaminen. Odotettavissa oleva tuotto on kuitenkin yksi tärkeimmistä perusteista säästämis- ja sijoittamispäätöksille.

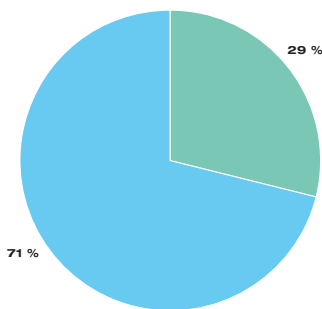
Vakuutussäästöille tuotto kertyy kiinteästä laskuperustekorosta ja sen lisäksi asiakkaille maksettavasta lisäkorosta, joka riippuu

yhtiön tuloksesta. Laskuperustekorko oli ryhmäeläkevakuutuksissa 4,25 % ja muissa vakuutuksissa 4,5 %. Lisäksi Pohjola antoi asiakkailleen lisäkorkoa 2 %, joka oli alan korkein.

ASIAKKAITA KIINNOSTAA ASIANTUNTEVA
SIOJITUSNEUVONTA JA TURVALLINEN SIOJITTAMINEN.

Vakuutusmaksutulo
asiakasryhmittäin

2 855 Mmk

Yksityistaloudet
Yritykset

Sijoitussidonnaisten vakuutusten tuotto määräytyy asiakkaan valitsemien sijoitusrahastojen menestyksen mukaan.

Pohjolan vakavaraisuus vahvistui sekä markkamääräisesti että suhteellisesti. Vakavaraisuuspääoman kasvuun vaikutti arvopaperimarkkinoiden positiivinen hintakehitys. Vakavaraisuus suhteessa vakuutussäästöihin oli 31 % (26 %).

Yksityistaloudet

Yksityistalouksien ottamien vakuutusten osuus kokonaisvakuutusmaksutulosta oli noin 30 %, 838 Mmk. Tuottoturva-palvelumalli on osoittautunut asiakkaiden tarpeita vastaavaksi. Myös järjestöjen jäsenille räätälöitiin heitä parhaiten palvelevia ratkaisuja.

Kotitalouksille suunniteltuun Mittaturva-palvelumalliin voidaan myyntitilanteessa vahinkovakuutusten lisäksi yhdistää myös henkivakuutusturvan korotus.

Yritykset

Yritysassiakkaiden vakuutusmaksutulo kasvoi 2 017 Mmk:aan.

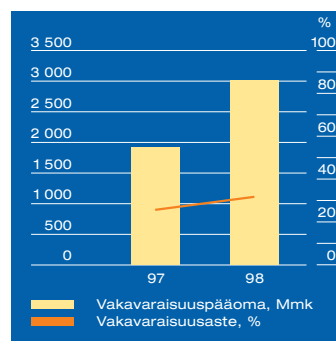
Pohjola toi ensimmäisenä markkinoille eri sijoitusvaihtoehtoja käsittävän yrityksille ja yhteisöille tarkoitetun sijoitus-sopimustuotteen. Yritysten käyttöön otettiin niinkään vastaavia sijoitus-ominaisuuksia sisältävä eläkevakuutusli. Ryhmäeläkevakuutuksessa vakuutuskanta kasvoi ennakoitua enemmän. Tällä on myös myönteinen vaikutus tulevien vuosien maksutuloon.

POHJOLA TOI ENSIMMÄISENÄ MARKKINOILLE ERI SIOITUS-
VAIHTOEHTOJA KÄSITTÄVÄN YRITYKSILLE JA YHTEISÖILLE
TARKOITETUN SIOITUSSOPIMUSTUOTTEEN.

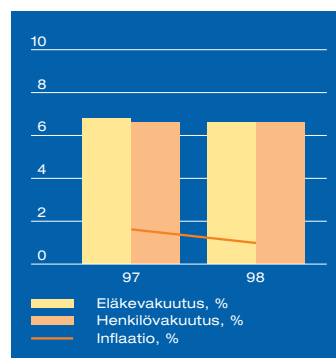
Kehityshankkeet

Pohjola tarjoaa asiakkailleen laadukkaita sijoituspalveluja sekä monipuolisia vakuutussäästämissä ratkaisuja. Palveluiden saatavuuden takaamiseksi kanavia lisätään ja monipuolistetaan. Uusia yhteistoimintasopimuksia solmitaan. Franchising-toiminta on käynnistetty ja sitä kehitetään. Palveluja tarjotaan myös tietoverkkojen kautta ja tähän kehitystyöhön investoidaan lähivuosina.

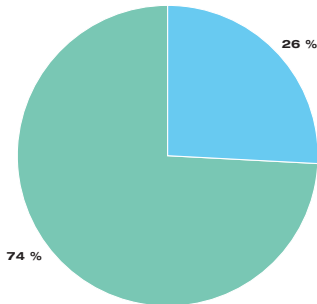
Vakavaraisuuspääoma

Asiakashyvitys ja laskuperustekorko

Vahinkovakuutuksen markkinaosuus

— Pohjola
— Muut

Asiakaspalveluun keskittyvä kenttäorganisaatio yhtiöitettiin. Puhelinasiointi lisääntyi voimakkaasti. Siihen vastattiin kasvattamalla Helsingin puhelinpalvelukeskusta ja avaamalla Tampereelle toinen palvelukeskus. Asiakaspalvelun edelleen parantamiseksi kehitettiin monikanavaisia palvelumalleja.

Räätälöityä palvelua

Pohjola tarjoaa asiakkailleen kattavan vakuutuspalvelun vahinko- ja henkilövakuuttamisessa, vakuutussäästämässä ja lakisääteisessä työeläkevakuuttamisessa. Asiakaskunta koostuu yksityistalousasiakkaista, pienistä ja keskiuurista yrityksistä ja yhteisöistä sekä suuryrityksistä.

Pohjolan asiakkaana on yli miljoona koti- ja maatilataloutta. Palkitsevan kanta-asiakasohjelman piirissä asiakastalouksista on 179 000 (166 000) ja erilaisten keskittämisetujen piirissä on kaikkiaan 320 000 taloutta (317 000). Yritysassakkaita on lähes 100 000. Pohjolalla on merkittävä asema myös suuryritysten vakuuttajana.

Asiakaspalvelu perustuu palveluprosesseihin, jotka on räätälöity asiakkaiden ja palvelukanavien tarpeita vastaaviksi. Yksityistalouksien palvelumallit ovat Mitaturva ja Tuottoturva. Nämä sekä suurasiakkaiden uusi hoitojärjestelmä toimivat asiantuntijoiden apuna ja varmistavat tehokkaan vakuutustuotannon. Yritysassiakkaiden palvelu perustuu asiakaskohtaisten tiimien toimintaan.

Monipuolista asiointia

Asiakkaita palvelee konttoreissa ja puhelinpalvelussa. Pohjola panostaa kasvukeskuksissa ns. täydenpalvelun konttoreiden kehittämiseen. Perinteisesti palveluja myyvät myös Pohjolan asiamiehet.

POHJOLA PANOSTAA KASVUKESKUKSISSA NS. TÄYDENPALVELUN KONTTOREIDEN KEHITTÄMISEEN.

Puhelinpalvelua kehitetään voimakkaasti. Pohjolaan vuosittain tulevat miljoona asiakaspuhelua ohjautuu Helsingin ja Tampereen puhelinpalvelukeskukseen. Puhelinpalvelun keskittäminen te-

hostaa asiakaspalvelua ja lyhentää merkittävästi vastausaikoja. Pohjola palvelee kansainvälisesti toimivia asiakkaitaan 130 maassa. Palvelu perustuu vakiintuneeseen yhteistyöhön ulkomaisten vakuutusyhtiöiden kanssa.

Matkavakuutusasiakkaiden käytössä on Eurooppalaisen osakkuusyhtiön kansainvälinen palveluverkko kaikissa maanosissa.

Pohjola käynnistää myös Partner-toimintaa. PohjolaPartner on yrittäjä, jolla on Pohjolan ja Ilmarisen tuotteisiin myyntilisenssi. Partnerit saavat koulutuksen sitä varten perustetussa Partner-Akatemiassa. Myyntivoimaa tarvitaan erityisesti kasvavilla vakuutussäästämismarkkinoilla.

Kohti monikanavaista palvelumallia

Palvelukanavia sekä yhteistoimintaa meklareiden, sijoitusneuvontayritysten ja pankkiiriliikkeiden kanssa lisätään palvelun saatavuuden turvaamiseksi. Mm. Pohjolan kotivakuutuksia myydään jatkossa räätälöitynä myös Kultaturva-merkillä Osuuspankkien asiakkaille.

Henkivakuutustuotteiden myynti franchising-periaatteella käynnistyi viime vuonna. Tätä toimintaa laajennetaan voimakkaasti.

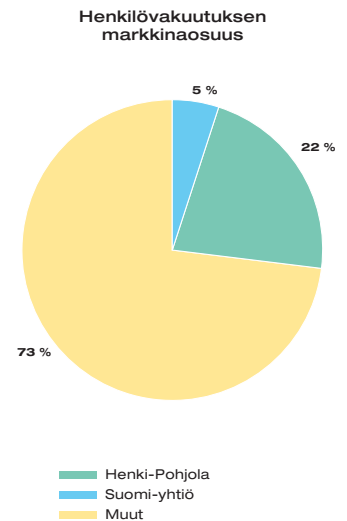
Palveluiden markkinointi tietoverkoissa on käynnistetty ja siihen tullaan panostamaan jatkossa. Pohjola on mm. mukana perustamassa kauppapaikkayhtiötä tietoverkkoihin.

Euroon siirtyminen

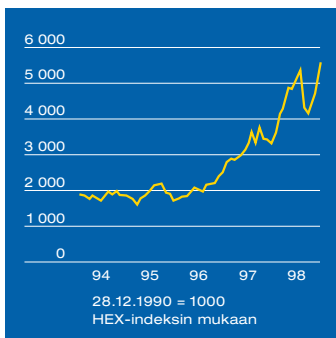
Pohjolan asiakaskunta ulottuu yksityishenkilöistä suuriin yrityksiin ja julkisyhteisöihin. Pohjolan euroon siirtymisaikataulu on mukautettu asiakasryhmien toivomusten mukaan.

Siirtymäkauden alussa tukeudutaan ensisijaisesti pankkien tarjoamiin yleisiin palveluihin maksuliikenteessä. Asiakkaille tarjotaan rinnakkaista euroinformaatiota markkamääräisen laskutus- ja maksuliikenteen ohella. Tarvittaessa yritysasiakkaiden palvelut hoidetaan jo nyt euromääräisinä.

Pääsääntöisesti yritysasiakkaiden palvelut siirtyvät euron käyttöön vaiheittain siirtymäkauden aikana. Yksityishenkilöiden siirtymäaikataulu on takapainotainen, pääosin vuoteen 2001 ajoittuva. Pohjolan asiakaspalvelujärjestelmät muutetaan euron käyttöön vähitellen.

Pörssiosakkeiden kurssikehitys

Arvopaperisijoituksia hajautettiin edelleen ulkomaille tuotto-riskisubteen parantamiseksi. Ulkomaisten sijoitusten painopiste on Euroopassa. Kiinteistöjen realisointia jatkettiin. Tyhjiä toimitilojen määrä saavutti normaalitason.

Maailmantaloudessa vuoden 1998 ensimmäinen puoli vuotta oli suotuisan kehityksen aikaa, mikä heijastui kansainvälisillä pääomamarkkinoilla merkittävänä osakekurssien nousuna. Kesällä osakemarkkinoiden heilahtelu lisääntyi mm. Venäjän talouskriisin seurauksena. Erityisesti suhdanneherkkien yhtiöiden osakkeiden kurssit kääntyivät maailmanlaajuisesti voimakkaaseen laskuun.

Yhdysvaltojen talouskehitys jatkui kuitenkin vahvana, mikä uudelleen nosti pörssikurssit vuoden loppuun mennessä ennätyskorkealle tasolle. Korot jatkoivat laskuaan vuoden inflaatio-odotusten edelleen heikentyessä. Myös pitkät ja lyhyet korot lähestyivät toisiaan eli korkokäyrä loiveni.

Euroalueella teollisuuden luottamus talouskehitykseen heikkeni vuoden loppua kohti. Kuluttajien luottamus sitä vastoin parani. Euroopan valuutta-, raha-

ja pääomamarkkinoita, Suomen markkinat mukaan lukien, leimasi valmistautuminen Euroopan talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen eli yhteisen valuutan käyttöönottoon vuoden 1999 alusta. Euroalueen mai-

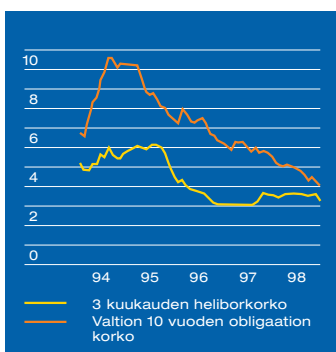
EUROALUEEN MAIDEN KOROT SEKÄ ALENIVAT
ETTÄ YHTENÄISTYIVÄT ERI MAIDEN KORKOEROJEN
SUPISTUESSA TOISIINSA NÄHDEN.

den korot sekä alenivat että yhtenäistyivät eri maiden korkoerojen supistuessa toisiinsa nähden. Vuoden vaihteeseen mennessä Euroalueen lyhyet ja pitkät nimelliskorot olivat saavuttaneet tason, joka on historiallisesti hyvin alhainen.

Suomen pääomamarkkinoilla kehitys seurasi pääpiirteissään kansainvälisiä valtavirtoja, mutta korostuneemmin. Vuoden lopulla Suomen osakemarkkinoilla vallitsi kahtiajakautunut kehitys. Toisaalta se johtui erinomaisesti kehittyneiden tietoliikenne- ja elektroniikka-alan yritysten suuresta painosta HEX-yleisindeksissä. Toisaalta siihen vaikutti selkeästi heikommin kehittyneiden suhdanneherkkien metalli- ja metsäteollisuusyritysten suuri paino HEX-portfolioindeksissä.

Portfolioindeksin toipuminen kesän kurssilaskusta on ollut yleisindeksiä merkittävästi vaatimattomampaa. HEX-yleisindeksi nousi vuoden aikana 69 %, HEX-portfolioindeksi 15 %. Hyvän keskimääräisen kurssikehityksen ja useiden listautumisten ansiosta Helsingin pörssin markkina-arvo lähes kaksinkertaistui vuoden aikana, 784 mrd. mk:aan.

Korkotaso, %

Pohjolan sijoitusperiaatteet

Pohjolan tavoitteena on saavuttaa hyvä tuotto sijoituskannalle pitkällä aikavälillä. Sijoituskannan tavoitejakaumaan korkosijoitusten, osakkeiden ja kiinteistösijoitusten kesken vaikuttavat vastuuvelan rakenne ja kesto sekä vakavaraisuus. Eri-tyistä huomiota kiinnitetään sijoitusriskien hajauttamiseen, sijoitusten likvidisyyteen ja vastapuoliriskisiin.

Sijoitustoiminta perustuu yhtiön hallituksen vuosittain vahvistamaan sijoitussuunnitelmaan sekä hallituksen hyväksymiin sijoitusvaltuuksiin.

Sijoituskanta								
	Vahinkovakuutus		Henkivakuutus		Holding		Yhteensä	
	Mmk	%	Mmk	%	Mmk	%	Mmk	%
Käypä arvo								
Kiinteistösjoitukset	1 868	16	857	7	3		2 728	8
Osakkeet	4 469	40	4 727	38	8 735	99	17 931	55
Joukkolainat	4 361	39	6 167	50	59	1	10 587	33
Muut rahoitusmarkkinavälineet	426	4	392	3	-		818	3
Lainasaamiset	4		9		-		13	
Muut sijoitukset	77	1	199	2	30		306	1
Yhteensä	11 205	100	12 351	100	8 827	100	32 383	100
Sijoitussidonnaisten vakuutusten sijoitukset			355				355	
Arvostusero								
Kiinteistösjoitukset	364		112		-		476	
Osakkeet	2 231		1 722		7 684		11 637	
Joukkolainat	243		455		3		701	
Yhteensä	2 838		2 289		7 687		12 814	
Kirjanpitoarvo yhteensä	8 367		10 417		1 140		19 924	

Sijoitustoiminnan nettotuotto					
	Vahinkovakuutus		Henkivakuutus	Holding	Yhteensä
	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk
Käteistuotot					
Korot	293		341	2	636
Osingot	172		100	117	389
Kiinteistötuotot	62		51		113
Muut tuotot/kulut	-4			-2	-6
Yhteensä	523		492	117	1 132
Arvonmuutos tuloslaskelmassa					
Myyntivoitot/tappiot	664		360	289	1 313
Arvonlennukset	-217		-245		-462
Palautuneet arvonlennukset	59		17	-	76
Poistot kiinteistöistä	-51		-12		-63
Arvonkorotukset/oikaisut	3		13		16
Yhteensä	458		133	289	880
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot ja kulut	-9		-38		-47
Sijoitusten hoitokulut	-12		-6	-4	-22
Yhteensä	960		581	402	1 943

Viiden vuoden kehitys on sivuilla 34-35

Sijoitukset

Pohjolan konsernin sijoituskannan käypä arvo oli 33 mrd. mk (24 mrd. mk). Sijoituskanta kasvoi henkivakuutuksen vastuuvelan kasvun ja osakesijoitusten arvonnousun seurauksena.

Arvopaperisijoitusten hajauttamista ulkomaille jatkettiin vuoden aikana tuotto-riskisuhteen parantamiseksi. Ulkomaisten sijoitusten painopiste on Euroopassa ja niiden osuus oli 21 % sijoituskannasta.

Sijoituslainakanta myytiin vuoden aikana.

Osakesijoitusten jakauma¹⁾ 31.12.1998

Käypä arvo	Vahinkovakuutus		Henkivakuutus		Konserni	
	Mmk	%	Mmk	%	Mmk	%
Suomi	3 845	84	3 528	73	14 311	79
Muut Pohjoismaat	87	2	300	6	2 183	12
Muu Eurooppa	399	9	722	15	1 125	6
USA	90	2	125	3	214	1
Japani	59	1	74	1	133	1
Kehittyvät markkinat	74	2	100	2	172	1
	4 554	100	4 849	100	18 138	100

¹⁾ Sisältää osakesidonnaiset sijoitukset

Joukkolainasalkku¹⁾ 31.12.1998

Käypä arvo	Vahinkovakuutus		Henkivakuutus		Konserni	
	Mmk	%	Mmk	%	Mmk	%
Valuuttajakauma						
FIM	2 507	59	4 695	78	7 261	70
SEK	116	3	215	3	331	3
DEM	372	9	406	7	778	8
GBP	305	7	95	2	400	4
ECU	488	11	607	10	1 095	10
USD	448	10			448	4
MUUT	40	1	27		67	1
	4 276	100	6 045	100	10 380	100

Riskiluokitus

AAA	3 511	82	5 416	90	9 035	87
AA+, AA, AA-	658	15	508	8	1 169	11
Muu	107	3	121	2	176	2
	4 276	100	6 045	100	10 380	100

¹⁾ Ei sisällä osakesidonnaisia sijoituksia

Vakavaraisuuden herkkyyshanalyysi (Vahinkovakuutus)

	Kanta käyvin arvoin 31.12.1998	Riski-parametri	Muutos	Vaikutus vakavaraisuuspääomaan
	Mmk			Mmk
Joukkolainat	4 276	korko	1 %-yksikkö	179
Osakkeet ¹⁾	4 554	markkina-arvo	10 %	455
Kiinteistöisijoitukset ²⁾				
asuinkiinteistöt	455	markkina-arvo	10 %	46
toimitilakiinteistöt	664	käteistuotto-vaade	+1 %-yksikkö -1 %-yksikkö	-67 90

Vakavaraisuuden herkkyyshanalyysi (Henkivakuutus)

	Kanta käyvin arvoin 31.12.1998	Riski-parametri	Muutos	Vaikutus vakavaraisuuspääomaan
	Mmk			Mmk
Joukkolainat	6 045	korko	1 %-yksikkö	287
Osakkeet ¹⁾	4 849	markkina-arvo	10 %	485
Kiinteistöisijoitukset ²⁾				
asuinkiinteistöt	289	markkina-arvo	10 %	29
toimitilakiinteistöt	391	käteistuotto-vaade	+1 %-yksikkö -1 %-yksikkö	-41 57

¹⁾ Sisältää osakesidonnaiset sijoitukset

²⁾ Ulkopuolisille vuokratut tilat 31.12.1998

Konsernin kiinteistökanta					
	Käypä arvo	Nettotuotto	Potentiaalinen nettotuotto	Vuokrattava huoneistoala	Vajaikäyttöaste
	Mmk	%	% ¹⁾	m ²	%
Toimitilakiinteistöt					
Liike- ja toimistokiinteistöt	1 421	8,4 ²⁾	8,9 ²⁾	271 100	4,9
Tuotanto- ja varastokiinteistöt	78	5,9	7,4	25 100	3,5
Toimitilakiinteistöt yhteensä	1 499	8,2	8,8	296 200	4,5
Asuinkiinteistöt					
Voimalaitokset	825	4,1 ³⁾	4,1 ³⁾	133 200	0,0
Rakennettu kiinteistökanta	2 476	6,7	7,1	429 400	
Maa-alueet ja vapaa-ajan kiinteistöt	98				
Kesken vuotta hankitut	60				
Kiinteistösijoitusyhtiöt ja vähemmistöosuus	94				
Kiinteistökanta yhteensä	2 728				

¹⁾ Sisältää tyhjen tilojen laskennallisen vuokran, keskimäärin 42 mk/m²/kk
²⁾ Sisältää omassa sekä yhtiöryhmän käytössä olevien tilojen laskennallisen vuokran, keskimäärin 50 mk/m²/kk. Liike- ja toimistotiloista on omassa käytössä 28,4 %.
³⁾ Sisältää valtion korkotukea yhteensä 1 Mmk
Kassaperusteinen vajaikäyttöaste on laskettu tilakohtaisesti, muut luvut ovat kiinteistötasoisia.

Konsernin merkittävimmät osakeomistukset (listatut yhtiöt)			
	Käypä arvo		Osuus osakkeista/äänistä
	Mmk	kpl	%
Nokia Oyj	7 584	12 230 800	2,0/6,5
Försäkringsaktiebolaget Skandia	1 796	23 200 000	4,5
UPM-Kymmene Oyj	1 668	11 745 100	4,2
Merita Oyj	528	16 395 000	2,0
Tieto Corporation Oyj	380	1 672 600	3,1
Kone Oyj	288	487 020	7,3/2,8
Finnlines Oyj	244	1 114 800	5,6
Orion-yhtymä Oyj	234	1 932 822	2,8/3,6
Werner Söderström Oyj-WSOY	211	647 764	5,4/3,0
Rautakirja Oyj	195	558 000	8,6/10,2
Fortum Oyj	187	6 020 601	0,8
Huhtamäki Oyj	181	945 146	3,2/4,4
Kesko Oyj	175	2 302 600	2,6/0,1
Instrumentarium Oyj	173	832 455	3,5
Lassila & Tikanoja Oyj	147	1 169 100	7,5
Sonera-yhtymä Oyj	144	1 600 000	0,2
YIT-Yhtymä Oyj	136	3 098 000	10,6
Valmet Oyj	131	1 926 500	2,5
Helsingin Puhelin Oyj	126	414 412	0,8/0,3
Rauma Oyj	118	1 584 776	3,0

Kiinteistösijoitusten realisointia jatkettiin. Vahinkovakuutus konsernista myytiin kiinteistösijoituksia vuoden aikana 607 Mmk:lla. Uusia kiinteistösijoituksia tehtiin pääasiassa henkivakuutus konsernissa 62 Mmk:lla. Kiinteistösijoitusten osuus sijoituskannasta oli 8 %. Kiinteistösijoituksista 65 % sijaitsi pääkaupunkiseudulla ja 35 % muualla Suomessa.

Tyhjät toimitilat vähenivät edelleen. Niiden määrä oli 15 500 m² (29 800m²) ja osuus 4,5 % (7,4 %) toimitilakannasta. Vuokra-asuntojen kysyntä jatkui voimakkaana ja asuntokanta on käytännössä täysin vuokrattu.

Pohjolan menestys markkinoilla perustuu osaavaan ja motivoituneeseen henkilöstöön. Monitaitoisuus ja uusien asioiden nopea omaksuminen ovat tärkeitä menestystekijöitä.

Pohjolan henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 2 849 (2 824). Uudet työntekijät sijoittuivat atk-toimintoihin sekä esimies- ja asiantuntijatehtäviin. Työntekijöiden keski-ikä oli 42 vuotta.

Arvot perustana

Pohjolan arvot ovat kannattavuus, asiakastyytyväisyys, yhteistyö ja uudistuminen. Organisaatiossa jatkettiin arvojen käytännön toteuttamista sekä nivomista johtamisjärjestelmään. Ylemmän ja keskijohdon tehtävänä on arvojen juurruttaminen jokapäiväiseen työskentelyyn.

Uudenlaista osaamista

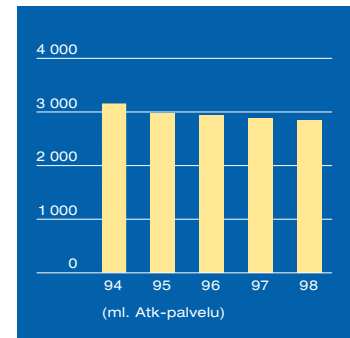
Yhä monimutkaistuvassa ja nopearytmisessä maailmassa kaivataan herkkyyttä havaita asiakkaiden tarpeiden muuttumisen ja vastata siihen. Toiminnan kehittämässä edellytetään uudenlaisten asioiden omaksumista ja kykyä hyödyntää muuttuva markkinatilanne.

Työkyvystä huolehditaan

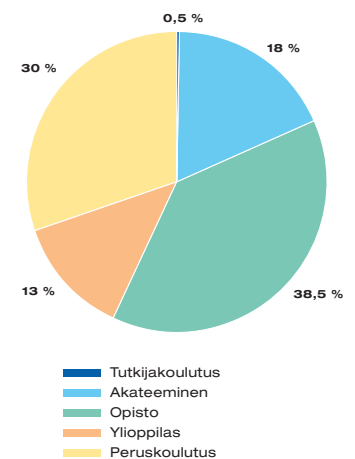
Työkyky on fyysisen ja psyykkisen terveyden, osaamisen ja motivaation kokonaisuus. Työkyvystä pidetään Pohjolassa huolta Ilmarisen Motivo-ohjelman mukaisesti. Työkyvyn hallinnan tukiryhmät kokoontuvat säännöllisesti ja arvioivat riskejä eri mittareilla. Pohjolassa järjestetään perinteisesti myös ikäryhmätarkastuksia sekä seurataan sairauspoissaoloja.

Työkykyä ylläpitävä toiminta kohdistuu sekä yksilöihin että työyhteisöihin. Se sisältää ohjauspäiviä esimiehille ja alueiden työterveyshuollolle, työstressin ja muutoksen hallintaa koskevia luentoja ja ryhmätilaisuuksia, suunnattuja terveystarkastuksia, kävely- ja lihaskuntotestejä sekä työergonomiatarkastuksia.

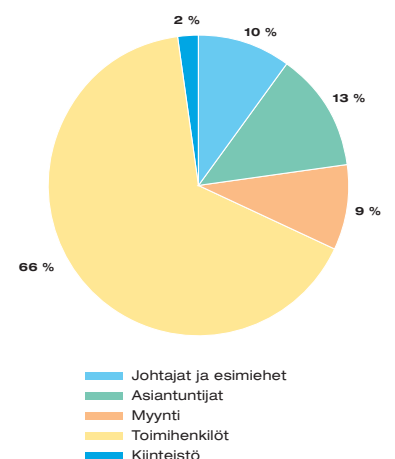
Henkilöstön määrä

Henkilöstön koulutus

Henkilöstö tehtävien mukaan

Ilmarisen siirtotulos oli yhtiön historian parhaita, samoin asiakkaille maksetut asiakashyvitykset. Motivo-ohjelma, jonka avulla pidetään yllä työkykyä asiakasorganisaatioissa, on saanut hyvän vastaanoton.

Markkinat jaettiin

Työeläkevakuutusyhtiöiden toiminta kattaa lakisääteisen työeläkevakuutuksen. Lakisääteinen työeläketurva voidaan järjestää myös eläkesäätiöissä ja -kassoissa. Työllisyyden kohentuminen kasvatti TEL-palkkasummaa selvästi enemmän kuin edellisenä vuonna.

Alalla tehtyjen järjestelyjen yhteydessä Ilmarinen menetti asemansa markkinajohtajana. Toisaalta järjestelyt selkiinnyttivät vakuutusalan kilpailutilannetta.

Vakavarainen Ilmarinen

Ilmarisessa vakuutettujen palkkasumma oli 9 % suurempi kuin edellisenä vuonna, mikä vastaa koko toimialan kehitystä. Maksutulo kasvoi 12 % ja oli 9 349 Mmk. Ilmarisen markkinaosuus oli 33 %. TEL-vakuutuksen siirtotulos oli Ilmarisen historian parhaita, ja se kasvattaa kuluvan vuoden markkinaosuutta. Yhtiöön siirtyi noin 6 000 työsuhdetta enemmän kuin Ilmarisesta muihin yhtiöihin.

Ilmarisessa oli vuoden lopussa 32 664 TEL-vakuutusta ja niiden piirissä 302 000 vakuutettua. YEL-vakuutuksia oli 51 668, ja yhtiö on edelleen maan suurin YEL-vakuuttaja.

Vakuutetuille maksettiin eläkkeitä yhteensä 7 764 Mmk, mikä oli 6 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Eläkehakemusten käsittelyajat ovat kaikissa eläkelajeissa lyhyemmät kuin muissa eläkelaitoksissa keskimäärin.

Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 14 %. Asiakashyvityksiin siirrettiin 320 Mmk. Vaikka joukkolainoilla on edelleen merkittävä osuus sijoituskannasta, osakesijoitusten osuus oli vuoden päättyessä kohonnut jo 22 %:iin.

Ilmarisen kokonaistulos oli 6 219 Mmk, josta arvonnousujen osuus oli 4 453 Mmk. Ilmarinen on erittäin vakavarainen yhtiö. Vakavaraisuusaste oli 171 % toimintapääoman tavoitevyöhykkeen alarajasta.

Motivo-ohjelma työkyvyn ylläpitoon

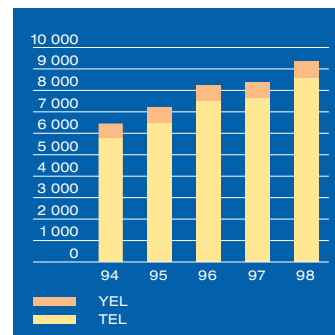
Ilmarinen on kehittänyt asiakasyrityksiään varten työkyvyn ylläpitoon tarkoitettua Motivo-ohjelman, joka kytkee henkilöstön työkyvyn ja työtyytyväisyyden kehittämisen osaksi yrityksen johtamisjärjestelmää. Ilmarinen auttaa asiakasyrityksiään Motivon läpiviennissä antamalla maksutonta ohjeistusta ja oheismateriaalia.

Pohjolan yritysneuvottelijat toimivat yhdessä Ilmarisen kanssa vakuutusten myyntityössä. Meklarimyyntin osuus oli noin 10 % kannasta. Ilmarinen hoitaa puolestaan Pohjolan asiakaskunnan asiakasrahoituksen.

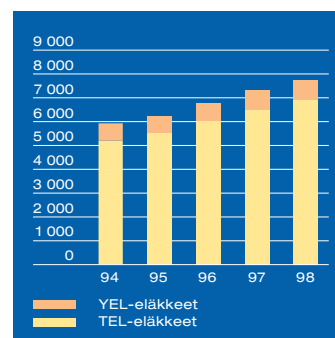
Keskinäiseksi yhtiöksi

Ilmarinen muuttui yhtiömuodoltaan keskinäiseksi vakuutusyhtiöksi. Yhtiön omistavat entiset osakkeenomistajat, jotka ovat nyt takuupääoman omistajia, sekä vakuutuksenottajat. Vakuutuksenottajilla on 56 % äänistä.

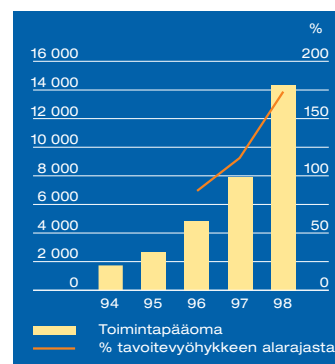
Vakuutusmaksutulo
Mmk

Maksetut eläkkeet
Mmk

Vakavaraisuus
Mmk

Konsernin liikevoitto vuodelta 1998 oli 1 357 Mmk eli 428 Mmk suurempi kuin edellisenä vuonna. Liikevoitosta vahinkovakuutuksen osuus oli 923 Mmk, henkivakuutuksen osuus 185 Mmk ja holding-toimintojen osuus 249 Mmk. Henkivakuutus tuli mukaan konserniin 1.7.1997, minkä vuoksi vuosien 1998 ja 1997 luvut eivät ole vertailukelpoisia.

Liikevoiton noususta huolimatta osakekohtainen tulos aleni 12,87 mk:aan (13,63 mk) pääasiassa tasoitusmäärän, henkivakuutuksen asiakasetujen ja verojen kasvun seurauksena. Vahinkosuhteen paraneminen kasvatti tasoitusmäärää. Henkivakuutuksen asiakasedut olivat mukana koko vuodelta. Yhtiöittäminen vaikutti verojen määrään.

Konsernin liikevaihto oli 9 101 Mmk (6 046 Mmk) ja kokonaisvakuutusmaksutulo 6 259 Mmk (3 781 Mmk). Vakuutusmaksutulon kasvu muodostui pääasiassa henkivakuutuksesta, jossa konsernin asema markkinoilla vahvistui.

Konsernin vakavaraisuuspääoma ennen ehdotettua lisäosinkoa oli 16,0 mrd. mk (9,3 mrd. mk). Vakavaraisuus vahvistui pörssikurssien nousun, tuloksen paranemisen ja tasoitusmäärän kasvun seurauksena. Vakavaraisuuspääomasta vahinkovakuutuksen osuus oli 4,5 mrd. mk, henkivakuutuksen osuus 3,0 mrd. mk ja holding-toimintojen osuus 8,5 mrd. mk.

Osakekohtainen substanssi nousi 363,84 mk:aan (200,64 mk) ja konsernin oman pääoman tuotto käyvin arvoin 59 %:iin (28 %). Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että vuodelta 1998 jaetaan osinkona 5 mk ja lisäosinkona 25 mk osaketta kohti.

Uusi toimialakohtainen jaottelu

Konsernin rakennetta selkiytettiin vuonna 1998 yhtiöittämällä emoyhtiön vahinkovakuutustoiminta, asiakaspalvelu ja tietojenkäsittelyn systeemityö näitä varten perustettuihin tytäryhtiöihin.

Yhtiöittämisen seurauksena konsernin toimialakohtaista jaottelua muutettiin. Seurattavat toimialat ovat vuoden 1998 alusta vahinkovakuutus-, henkivakuutus- ja holding-toiminta. Holding-toiminta muodostuu emoyhtiön tuottamista konsernin sijoitus- ja hallintopalveluista sekä sijoitustoiminnasta, jotka aikaisemmin sisältyivät vahinkovakuutukseen.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo kasvoi 11 % 3 404 Mmk:aan.

Kotimaisen ensivakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 3 213 Mmk. Lisäystä edellisestä vuodesta oli 11 %. Ennakkotietojen mukaan Pohjola säilytti markkinaosuutensa 26 %:ssa. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen kertaluontoinen tariffikorotus ja liikennevakuutuksen (moottoriajoneuvonvastuu) maksujen tarkistaminen vahinkokehityksen perusteella selittivät Pohjolassa, kuten koko alalla, valtaosan kasvusta. Lisäksi kasvua oli yksityistalousasiakkaiden autovakuutuksissa sekä vapaaehtoisissa tapaturma- ja sairausvakuutuksissa. Myös lakisääteisen potilasvastuuvakuutuksen maksutulo kasvoi.

Konsernin taloudellinen kehitys			1994	1995	1996	1997	1998
Yleiset tunnusluvut							
Liikevaihto	Mmk		4 099	4 413	4 231	6 046	9 101
Kokonaisvakuutusmaksutulo	Mmk		3 041	3 015	2 958	3 781	6 259
Liikevoitto	Mmk		61	461	526	929	1 357
liikevaihdosta	%		1,50	10,45	12,44	15,35	14,91
Voitto ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja	Mmk		42	273	385	791	869
liikevaihdosta	%		1,02	6,19	9,08	13,07	9,55
Voitto ennen varauksia ja veroja	Mmk		34	177	361	791	869
liikevaihdosta	%		0,84	4,02	8,52	13,07	9,55
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin	%		6,02	-13,37	30,16	28,39	58,64
konserniliikearvoa vähentämättä	%					27,21	54,86
Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoin	%		5,20	-1,53	14,46	13,62	26,95
konserniliikearvoa vähentämättä	%					13,42	26,03
Omavaraisuusaste käyvin arvoin	%		39,43	35,01	40,74	34,38	43,47
konserniliikearvoa vähentämättä	%					35,92	44,23
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvelasta	%		92,36	73,83	94,34	63,38	92,59 ¹⁾
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä ²⁾			2 533	2 359	2 255	2 816	2 745
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut							
Liikevaihto	Mmk		4 099	4 413	4 231	5 081	4 772
Kokonaisvakuutusmaksutulo	Mmk		3 041	3 015	2 958	3 076	3 404
Vahinkosuhte	%		91,56	88,09	95,03	93,82	79,96
ilman valuuttakurssieroja	%				92,01	89,92	81,28
Liikekulusuhde	%		19,48	20,21	21,99	21,34	21,06
Yhdistetty kulusuhde	%		111,04	108,30	117,02	115,16	101,02
ilman valuuttakurssieroja	%				114,00	111,26	102,34
Toimintapääoma	Mmk		5 132	4 326	5 764	6 564	3 325
Tasoituspääoma	Mmk		620	516	657	785	1 171
Vakavaraisuuspääoma	Mmk		5 781	4 866	6 447	7 369	4 516
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvelasta			92,36	73,83	94,34	100,67	60,26
Vastuunkantokyky	%		217,51	188,90	251,05	267,44	148,03
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä						2 640	1 023
Henkivakuutuksen tunnusluvut							
Liikevaihto	Mmk					965	3 821
Kokonaisvakuutusmaksutulo	Mmk					705	2 855
Liikekustannussuhde	%					236,78	169,40
Toimintapääoma	Mmk					1 868	2 964
Tasoituspääoma	Mmk					47	52
Vakavaraisuuspääoma	Mmk					1 918	3 019
Vakavaraisuusaste	%					26,15	30,80
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä						176	168

¹⁾ Ennen ehdotettua lisäosinkoa

²⁾ Vuodet 1994-96 työmäärien subteessa, v. 1997-98 työsuhteen perusteella. Vuoden 1994 lukumäärää ei ole oikaistu osa-aikaisesti palveluksessa olleiden henkilöiden osalta.

Konsernin tulos					
Mmk	1994	1995	1996	1997	1998
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot	2 658	2 576	2 568	2 755	3 051
Korvauskulut	-2 433	-2 269	-2 440	-2 585	-2 440
Liikekulut	-518	-521	-565	-588	-642
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-293	-214	-437	-418	-31
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut	328	672	962	1 433	957
Muut tuotot ja kulut	-	-	1	4	-2
Osuus osakkuusyritysten voitoista tai tappioista	26	3	-	1	-1
Liikevoitto	61	461	526	1 020	923
Tasoitusmäärän muutos	-160	-191	-141	-175	-386
Sijoitusten arvonorotukset ja niiden oikaisut	141	3	-	1	3
Voitto ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja	42	273	385	846	540
				7-12/1997	1998
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo				699	2 845
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonorotukset ja niiden oikaisut				147	581
Maksetut korvaukset				-236	-556
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja (asiakasetuja) ja tasoitusmäärän muutosta				-549	-2 558
Liikekulut				-76	-122
Liikearvon poisto				-3	-5
Liiketappio/voitto				-18	185
Tasoitusmäärän muutos				-4	-5
Lisäedut (asiakasedut)				40	-100
Voitto ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja				18	80
Holding					
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut					402
Konserniliikearvon poisto				-73	-147
Muut tuotot ja kulut					-10
Osuus osakkuusyritysten voitoista tai tappioista					4
Liikevoitto				-73	249
	1994	1995	1996	1997	1998
Konserni yhteensä					
Liikevoitto	61	461	526	929	1 357
Voitto ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja	42	273	385	791	869
Satunnaiset tuotot	-	-	-	133	-
Satunnaiset kulut	-8	-96	-24	-133	-
Voitto ennen varauksia ja veroja	34	177	361	791	869
Verot	-28	-69	-80	-236	-345
Vähemmistöosuus	-	6	-	-	-
Konsernin voitto tilikaudelta	6	114	281	555	524
Siirretään oman pääoman eriin					
Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero	-46	-12	10	-21	-18
Tilikauden voitto	52	126	271	576	542
	6	114	281	555	524

Kotimaisen jälleenvakuutuksen maksutulo oli 85 Mmk ja jatkuvan ulkomaisen vakuutuksen maksutulo 106 Mmk.

Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen kate oli -31 Mmk (-418 Mmk). Vahinkosuhte oli 80 % (94 %) ja yhdistetty kulusuhde 101 % (115 %). Kate ennen poikkeuksellisia eriä ja valuuttakurssimuutoksia parani -149 Mmk:aan (-161 Mmk). Vahinkosuhte oli vastaavasti 83 % (84 %) ja yhdistetty kulusuhde 105 % (106 %).

Valuuttakurssikehitys paransi vakuutusteknistä katetta 40 Mmk, edellisenä vuonna se heikensi tulosta 108 Mmk. Lakisääteisten lajien maksutulo- ja vastuovelkatarkistukset paransivat vuoden 1998 tulosta 78 Mmk ja heikensivät vuoden 1997 tulosta 149 Mmk. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen kuolevuusperusteita tarkistettiin vuonna 1997 vakuutettujen odotettavissa olevan eliniän pitenemisen takia. Lisäksi näiden lajien eläkevastuiden laskennassa käytettävää laskuperustekorkoa laskettiin molempina vuosina yleisen korkotason alenemisen vuoksi. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksuun sisältyi vuonna 1998 vastuovelkatarkistuksia vastaava erä.

Kotimaisen ensivakuutuksen vertailukelpoinen tulos heikkeni. Vakuutustekninen kate ennen kertaluontoisia eriä ja valuuttakurssimuutoksia oli -227 Mmk (-137 Mmk). Yhdistetty kulusuhde oli vastaavasti 108 % (105 %). Pohjolalle ilmoitettujen vahinkojen lukumäärä laski lievästi. Myös suurvahinkokehitys oli edellisvuotista suotuisampi. Lisääntynyt taloudellinen aktiviteetti kasvatti kuitenkin tapaturmavahinkoja. Myös liikenne- ja erityisesti autovahinkojen lukumäärät nousivat, samoin vastuuvakuutuksen korvaukset. Palo- ja muun omaisuusvahinkovakuutuksen tulosta sen sijaan edullinen vahinkokehitys paransi. Alus- ja kuljetusvakuutuksen tulos heikkeni.

Kotimaisen jälleenvakuutuksen ja jatkuvan ulkomaisen vakuutuksen vertailukelpoiset katteet paranasivat edullisen korvauskulukehityksen seurauksena ja olivat yhteensä 39 Mmk (-3 Mmk).

Irtisanotun ulkomaisen liikkeen omalla vastuulla olevan vastuuvelan määrä oli 680 Mmk (874 Mmk). Vastuuvelan katkaisusopimukset ja valuuttakurssimuutokset alensivat velan määrää. Katkaisusopimusten perusteella todettiin niitä varten aikaisemmin kartutettu vastuuvelan määrä riittäväksi. Vakuutustekninen kate ennen valuuttakurssimuutoksia oli 39 Mmk (-21 Mmk).

Liikekulut olivat 642 Mmk. Niihin vaikuttivat merkittävästi vakuutusten hoitojärjestelmien kehityshankkeet 51 Mmk (35 Mmk) sekä vuosi 2000-muutokset.

Henkivakuutus

Henkivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo kasvoi voimakkaasti ja oli 2 855 Mmk (705 Mmk). Kiinnostus sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin ja kapitalisaatio-sopimukseen näkyi sekä Pohjolan että koko alan kehityksessä. Ennakkotietojen mukaan Pohjolan markkinaosuus kasvoi 22 %:iin.

Henkivakuutuksen liikevoitto oli 185 Mmk (-18 Mmk). Vuonna 1997 henkivakuutus oli mukana konsernin luvuissa vasta heinäkuun alusta lukien.

Vahinkovakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo				
Mmk	1997	1998	Muutos %	
Kotimainen ensivakuutus				
Lakisääteinen tapaturma	752 ¹⁾	957	27	
Muu tapaturma ja sairaus	233	251	7	
Moottoriajoneuvonvastuu	447	493	10	
Maa-ajoneuvot	376	393	5	
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	191	185	-3	
Palo- ja muu omaisuusvahinko	643	647	1	
Vastuu	152	186	23	
Luotto ja takaus	18	16	-12	
Oikeusturva	13	16	32	
Muu	65	69	6	
Yhteensä	2 890	3 213	11	
Kotimainen jälleenvakuutus	87	85	-3	
Jatkuva ulkomainen vakuutus	98	106	8	
Yhteensä	3 075	3 404	11	
Irtisanottu ulkomainen vakuutus	1	-		
Yhteensä	3 076	3 404	11	

Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen kate, vahinkosuhte ja yhdistetty kulusuhte						
	1997			1998		
	Mmk	%	%	Mmk	%	%
Kotimainen ensivakuutus						
Lakisääteinen tapaturma	-147	113	119	83	86	91
Muu tapaturma ja sairaus	-8	74	104	-28	83	112
Moottoriajoneuvonvastuu	-111	104	126	-166	115	136
Maa-ajoneuvot	40	70	90	30	73	92
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	36	46	75	10	56	93
Palo- ja muu omaisuusvahinko	-82	82	114	-43	73	107
Vastuu	4	72	96	-28	100	121
Luotto ja takaus	4	31	72	-4	-15	153
Oikeusturva	-7	122	157	-5	92	133
Muu	-19	131	163	3	62	91
Yhteensä	-290	90	111	-148	85	105
Kotimainen jälleenvakuutus	-6	91	110	8	55	86
Jatkuva ulkomainen vakuutus	-10	82	119	37	-4	37
Yhteensä	-306	90	111	-103	81	102
Irtisanottu ulkomainen vakuutus	-112			72		
Yhteensä	-418	94	115	-31	80	101

1) Ei sisällä satunnaiserissä esitettyä maksutuloa, 36 Mmk

Valuuttakurssien vaikutus vahinkovakuutukseen				
Mmk	1996	1997	1998	
Vakuutustekninen kate	-78	-108	41	
Sijoitustoiminnan nettotuotto	33	89	-5	
Tulosvaikutus yhteensä	-45	-19	36	
Arvostuserojen muutos	54	121	-46	
Kokonaisvaikutus	9	102	-10	

Henkivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo		
Mmk	1997/7-12	1998
Henkivakuutus	197	774
Kapitalisaatiosopimus	175	1 470
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	6	13
Eläkevakuutus	327	598
Yhteensä	705	2 855
Sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus	45	262

Henkivakuutuksen korvauskulut		
Mmk	1997/7-12	1998
Maksetut korvaukset		
Henkivakuutus	106	206
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	4	9
Eläkevakuutus	90	207
Takaisinostot	39	135
Korvausten selvittelykulut	2	6
Yhteensä	241	563
Korvausvastuun muutos (ml. tasoitusvastuu)	78	171
Korvauskulut yhteensä	319	734

Liikekulut ylittivät edelleen niitä varten vakuutusmaksuun sisällytetyn osuuden, sillä myynnin voimakas kasvu lisäsi vakuutusten hankintaan liittyviä menoja. Koska tulot kertyvät pitkällä aikavälillä, aloitettiin uudempien tuotteiden osalta vakuutusten hankintamenojen varovainen jaksottaminen, joka pienensi vuoden 1998 liikekuluja 26 Mmk. Liikekustannussuhde, ennen edellä mainittua aktivoitua, oli 169 % (237 %).

Riskiliikkeen kate sen sijaan oli jonkin verran ylijäämäinen. Säästämiseen painottuvien tuotteiden lisääntyminen on vähentänyt riskiliikkeen merkitystä kokonaistuloksen arvioinnissa.

Takaisinostojen ja säästösummasuoritusten lisääntyminen kasvatti maksettujen korvausten määrää. Myös eläkesuoritukset nousivat kannan kasvun seurauksena.

Laskuperustekorkoa vastaava tuotto 344 Mmk kasvatti vakuutusteknistä vastuovelkaa ja asiakkaiden säästöjä. Laskuperustekorko oli ryhmäeläkevakuutuksessa 4,25 % ja muilta osin 4,5 %. Kuluvana vuonna korko osittain alenee, sillä Pohjola alensi 1.1.1999 jälkeen myönnettyjen vakuutusten laskuperustekoroon 3,5 %:iin eli sosiaali- ja terveysministeriön asettaman koron ylärajan mukaiseksi.

Vuodelta 1998 Pohjola antoi säästöä kerryttäville vakuutuksille laskuperustekoroon lisäksi yhtiön tulokseen perustuvan 2 %:n asiakashyvityksen. Asiakashyvityksiä ja muita asiakasetuja koskevien päätösten seurauksena lisätujen vastuuta kartutettiin 157 Mmk. Aikaisemmin kertynyttä tulevien lisätujen vastuuta käytettiin osittain myös uusiin asiakashyvityksiin. Kertyneitä asiakashyvityksiä voidaan poikkeuksellissa olosuhteissa käyttää laskuperustekoroon ylläpitämiseen.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten tuotto määrätty asiakkaan valitsemien rahastojen tuoton perusteella.

Sijoitustoiminta

Vuoden lopussa konsernin sijoituskannan käypä arvo oli 32,7 mrd. mk (23,6 mrd. mk). Sijoituskanta kasvoi henkivakuutuksen vastuuelan kasvun ja osakkeiden arvonnousun seurauksena. Kiinteistösjoitusten käypiä arvoja ei korotettu, vaikka asuinkiinteistöjen hinnat ovat yleisesti nousseet.

Vahinkovakuutuksen ja holdingin sijoituskanta 31.12.								
Mmk	1994	1995	1996	1997	1998	1998	1998	1998
					Yhteensä	Holding	Vahinkovakuutus	%
Käypä arvo								
Kiinteistösijoitukset	3 757	3 002	2 923	2 410	1 871	3	1 868	16
Osakkeet	4 736	4 325	6 071	7 952	13 204	8 735	4 469	40
Joukkolainat	1 148	1 925	2 879	3 024	4 420	59	4 361	39
Muut rahoitusmarkkinavälineet	574	623	223	303	426	-	426	4
Lainasaamiset	1 317	994	747	548	4	-	4	0
Muut sijoitukset	152	202	179	199	107	30	77	1
	11 684	11 071	13 022	14 436	20 032	8 827	11 205	100
Arvostusero								
Kiinteistösijoitukset	1 042	720	721	555	364	-	364	
Osakkeet	2 652	2 197	3 412	4 948	9 915	7 684	2 231	
Joukkolainat	5	65	120	183	246	3	243	
	3 699	2 982	4 253	5 686	10 525	7 687	2 838	
Kirjanpitoarvo yhteensä	7 985	8 089	8 769	8 750	9 507	1 140	8 367	

Vahinkovakuutuksen ja holdingin sijoitustoiminnan nettotuotto							
Mmk	1994	1995	1996	1997	1998	1998	1998
					Yhteensä	Holding	Vahinkovakuutus
Käteistuotot							
Korot	249	280	328	305	295	2	293
Osingot	64	120	170	232	289	117	172
Kiinteistötuotot	136	117	113	92	62	-	62
Muut tuotot/kulut	-56	-16	7	17	-6	-2	-4
Yhteensä	393	501	618	646	640	117	523
Arvonmuutos tuloslaskelmassa							
Myyntivoitot/tappiot	365	686	359	784	953	289	664
Arvonlennukset	-293	-247	-43	-94	-217	-	-217
Palautuneet arvonalennukset	69	29	136	211	59	-	59
Poistot kiinteistöistä	-165	-258	-70	-80	-51	-	-51
Arvonkorotukset/oikaisut	141	3	-	1	3	-	3
Yhteensä	117	213	382	822	747	289	458
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot ja kulut	-23	-23	-18	-15	-9	-	-9
Sijoitusten hoitokulut	-18	-16	-20	-19	-16	-4	-12
Yhteensä	469	675	962	1 434	1 362	402	960

Sijoitustoiminnan nettotuotto oli 1 943 Mmk (1 581 Mmk). Käeistuotot olivat edellistä vuotta suuremmat henkivakuutuksen sijoituskannan kasvun sekä osinkotuottojen kasvun seurauksena. Osakkeista saadut myyntivoitot olivat 842 Mmk (549 Mmk). Joukkolainojen myyntivoitot olivat 240 Mmk (79 Mmk). Arvonlennukset kertyivät pääosin osakkeista.

Kiinteistösijoitusten realisointia jatkettiin vahinkovakuutuksessa. Myyntivoitot olivat 232 Mmk (176 Mmk). Kiinteistökannan supistuminen heijastui kiinteistösijoitusten käeistuottojen kehitykseen.

Lainakanta myytiin kesäkuun lopussa Ilmariselle. Samassa yhteydessä maksettiin pois vahinkovakuutukseen liittyvät eläkelainat.

Arvonkorotukset liittyivät pääosin sijoitussidonnaisten vakuutusten katteeksi hankittuun omaisuuteen, joka arvostetaan käypään arvoon.

Henkivakuutuksen sijoituskanta 31.12.			
Mmk	1997	1998	1998 %
Käypä arvo			
Kiinteistösisjoitukset	795	857	7
Osakkeet	2 538	4 727	38
Joukkolainat	5 203	6 167	50
Muut rahoitusmarkkinavälineet	241	392	3
Lainasaamiset	25	9	-
Muut sijoitukset	188	199	2
	8 990	12 351	100
Sijoitussidonnaisten vakuutusten sijoitukset	136	355	
Arvostusero			
Kiinteistösisjoitukset	110	112	
Osakkeet	608	1 722	
Joukkolainat	286	455	
	1 004	2 289	
Kirjanpitoarvo yhteensä	8 122	10 417	

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotto		
Mmk	1997/7-12	1998
Käteistuotot		
Korot	176	341
Osingot	3	100
Kiinteistötuotot	25	51
Muut tuotot/kulut	1	0
Yhteensä	205	492
Arvonmuutos tuloslaskelmassa		
Myyntivoitot/tappiot	20	360
Arvonlennukset	-51	-245
Palautuneet arvonalennukset	1	17
Poistot kiinteistöistä	-6	-12
Arvonkorotukset/oikaisut	-	13
Yhteensä	-36	133
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot ja kulut	-20	-38
Sijoitusten hoitokulut	-2	-6
Yhteensä	147	581

Henkilöstö

Konsernin palveluksessa oli vuoden 1998 lopussa 2 849 henkilöä (2 824 henkilöä). Atk-palvelun konserniin tulo lisäsi henkilömäärää 61 henkilöllä. Henkilöstön keskivahvuus oli 2 745 henkilöä (2 816 henkilöä).

Emoyhtiön palveluksessa oli vuoden alussa 2 650 henkilöä. Liiketoimintasiirrossa tytäryhtiöihin siirtyi 2 142 henkilöä. Lisäksi Atk-palveluun siirtyi 42 henkilöä ja Ilmariseen lainoja hoitanut henkilöstö. Vuoden lopun henkilömäärä oli 423 henkilöä.

Pohjola käynnisti marraskuussa yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön sopeuttamisesta. Muuttuvat markkinat ja tietotekniikan kehittyminen muuttavat toimintatapaa ja vähentävät työmääriä.

Vakavaraisuus

Vuoden lopussa konsernin vakavaraisuuspääoma oli ennen ehdotettua lisäosinkoa 16,0 mrd. mk (9,3 mrd. mk). Vakavaraisuuspääoma kasvoi pörssikurssien nousun, tuloksen paranemisen ja tasoitusmäärän kasvun seurauksena.

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma oli 4,5 mrd. mk ja vastuunkantokyky 148 %. Henkivakuutuksen vakavaraisuuspääoma oli 3,0 mrd. mk (1,9 mrd. mk) ja vakavaraisuusaste 31 % (26 %). Henkivakuutuksen vakavaraisuuspääomaan sisällytettyä pääomalainaa lyhennettiin 200 Mmk. Emoyhtiön holding-toimintoihin liittyvä vakavaraisuuspääoma oli ennen ehdotettua lisäosinkoa 8,5 mrd. mk.

Konsernin vakavaraisuus					
Mmk	1994	1995	1996	1997	1998
Vahinkovakuutus					
Toimintapääoma					
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon jälkeen	1 465	1 379	1 576	1 623	575
Laskennallinen verovelka	21	18	22	16	8
Sijoitusten arvostuserot	3 699	2 982	4 253	5 686	2 838
Aineettomat hyödykkeet	-53	-53	-67	-744	-81
Muut erät	-	-	-20	-17	-15
	5 132	4 326	5 764	6 564	3 325
Tasoitusmäärä	620	516	657	785	1 171
Vähemmistöosuus	29	24	26	20	20
Vakavaraisuuspääoma	5 781	4 866	6 447	7 369	4 516
Henkivakuutus					
Toimintapääoma					
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon jälkeen				381	380
Laskennallinen verovelka				2	2
Sijoitusten arvostuserot				1 004	2 289
Pääomalainat				550	350
Aineettomat hyödykkeet				-69	-57
				1 868	2 964
Tasoitusmäärä				47	52
Vähemmistöosuus				3	3
Vakavaraisuuspääoma				1 918	3 019
Holding					
Toimintapääoma					
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon jälkeen					1 353 ¹⁾
Laskennallinen verovelka					2
Sijoitusten arvostuserot					7 687
Aineettomat hyödykkeet					-564
					8 478 ¹⁾
Konserni yhteensä	5 781	4 866	6 447	9 287	16 013¹⁾

1) Ennen ehdotettua lisäosinkoa

Vuosi 2000 ja euro

Pohjola ja sen sidosryhmät ovat valmisteluillaan jo olennaisilta osin saavuttaneet vuosi 2000 -valmiuden. Kaikki omat ja ulkopuolisilta toimittajilta hankitut atk-järjestelmät on käyty läpi ja testattu, samoin tuotantoympäristön toimiminen. Työasemaohjelmistojen päivittäminen toteutetaan alkuvuoden aikana samalla, kun siirrytään uuteen työasemaympäristöön. Lisäksi kuluvan vuoden aikana käydään vielä läpi yhtiön toimintaan mahdollisesti liittyvät muut riskit. Vuosi 2000-muutoksista konsernille on aiheutunut välittömiä tietojenkäsittelykuluja noin 40 Mmk, joista 15 Mmk vuonna 1998.

Yritysten vakuutus sopimuksista vuosi 2000-riskit on pääsääntöisesti suljettu pois ehtomuutoksilla. Yksityishenkilöiden vakuutuksiin ei odoteta sisältyvän merkittäviä vuosi 2000-riskejä. Asiakkaita on informoitu riskeihin varautumiseksi.

Euroon siirtyminen toteutetaan tasaisesti seuraavien kolmen vuoden aikana. Tietojenkäsittelyyn liittyvän työmäärän arvioidaan olevan jonkin verran suurempi, kuin mitä tarvittiin vuosi 2000-muutoksiin. Vuonna 1998 kuluja toteutui 4 Mmk. Euroon on 1.1.1999 alkaen siirrytty tilinpäätöksissä, pääkirjanpidossa ja arvopaperitoiminnoissa.

Emoyhtiön yhtiöittäminen

Emoyhtiön liiketoimintojen yhtiöittäminen perustetuille ja täysin omistetuille tytäryhtiöille toteutettiin.

Vahinkoensivakuutus- ja henkilälleenvakuutusliike siirrettiin Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolaan (Vahinko-Pohjola). Heinäkuun alussa luovutetun vakuutuskannan omalla vastuulla oleva vastuuvetka oli 7 749 Mmk. Siirtyvä nettovarallisuus oli kirjanpitoarvoin 386 Mmk, mikä merkittiin apporttina Vahinko-Pohjolan omaan pääomaan. Lisäksi emoyhtiö antoi Vahinko-Pohjolalle kymmenen vuoden option 300 Mmk:n pääomallinaan. Oikeutta optioon voidaan käyttää, jos vastuunkantokyky laskee alle 50 %:n. Vahinko-Pohjolan vastuunkantokyky oli vuoden 1998 lopussa 132 %. Vakuutusosakeyhtiö Euroopalaisesta tuli liiketoimintasiirrossa Vahinko-Pohjolan tytäryhtiö.

Osa ulkomaisesta vakuutuskannasta luovutettiin Vahinko-Pohjolalle vasta 1.12.1998, kun tarvittavat viranomaisluvut oli saatu. Tällöin siirtyi omalla vastuulla olevaa vastuuvetkaa 1 Mmk. Siirtyneiden varojen ja velkojen erotus esitettiin emoyhtiön satunnaisina kuluina.

Kenttäorganisaatio yhtiöitettiin heinäkuun alussa Pohjolan Asiakaspalvelu Oy:öön (Palvelu-Pohjola) ja tietojenkäsittelyn systeemityö Pohjolan Systeemipalvelu Oy:öön (Systeemipalvelu). Palvelu-Pohjolaan siirtyi apporttiomaisuutena nettovarallisuutta 61 Mmk ja Systeemipalveluun 10 Mmk.

Emoyhtiön, Vakuutusosakeyhtiö Pohjolan, nimi muuttui 1.7.1998 Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oy:ksi. Emoyhtiö on yhtiöittämisen jälkeen konsernin omistusyhteisö. Se harjoittaa tytäryhtiöidensä välityksellä vakuutustoimintaa ja omistaa sijoitusarvopapereita. Liiketoimintasiirrossa emoyhtiölle jäi myös vahinkojälleenvakuutusliike.

Kokonaan uusittu yhtiöjärjestys tuli voimaan 1.7.1998. Siinä on otettu huomioon mm. yhtiön uusi toiminimi ja uuden rakenteen mukainen toimiala.

Konsernirakenne

Ilmarisen yhtiömuoto muuttui vakuutusosakeyhtiöstä keskinäiseksi vakuutusyhtiöksi 24.7.1998. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen ei ole enää Pohjolan tytäryhtiö, vaan osakkuusyhtiö. Pohjola omistaa Ilmarisen takuupääomasta 92 Mmk. Takuupääomalle maksetaan korkoa, joka vastaa työeläkevakuutuksessa käytettävää laskuperustekorkoa (vuonna 1998 5,5 %) lisättyä yhdellä prosenttiyksiköllä.

Tietojenkäsittelyn tuotantopalveluista vastaava osakkuusyhtiö Pohjolan Atk-palvelu Oy (Atk-palvelu) siirtyi vuoden lopussa kokonaan emoyhtiön omistukseen. Syyskuussa Pohjola ja Ilmarinen solmivat pohjoismaisen tietotekniikkayrityksen WM-data Ab:n kanssa yhteistyösopimuksen. Sen mukaisesti WM-datalle siirtyi Atk-palvelun ja Systeemipalvelun johtamisvastuu. WM-data tulee kuluvana vuonna myös Atk-palvelun osakkaaksi (60 % osakkeista, 40 % äänistä). Yhteistyön tavoitteena on sekä tehostaa toimintaa että jakaa kehittämisestä ja asiantuntemuksen ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

Kuluvan vuoden helmikuussa Pohjola osti 90 % englantilaisesta omistusyhteisöstä Russia Life Investment Ltd:stä, jonka omistuksessa puolestaan on venäläinen henkivakuutusyhtiö Principal. Toimintaa on tarkoitus laajentaa myös vahinkovakuutukseen. Pohjolan investointien arvioidaan olevan vuoden 1999 loppuun mennessä noin 10 Mmk.

Uusi vahinkovakuutusta harjoittava osakkuusyhtiö Private Insurance Company Seesam (omistus 2 Mmk, 45 %) aloitti kesällä toimintansa Liettuassa. Pohjolan omistusosuus virolaisissa Seesam-yhtiöissä kasvoi, kun yhteistoiminta osakkaana olleen virolaisen pankin kanssa päättyi. Pohjolan tavoitteena on pudottaa omistus alle 50 %:n. Pohjola irtautui keväällä yhteistyöhankkeesta puolalaisten Warta-yhtiöiden kanssa ja sai takaisin osakkeisiin sijoitetut varat.

Vuoden 1999 alussa päätettiin perustaa kotimaisen pankkiryhmittymän kanssa yhteisyritys (omistus 50 %), joka keskittyy Internetin kautta tapahtuvan kaupan kehittämiseen ja markkinoimiseen.

Yritysjohto

Hallituksen jäsenet ovat vuorineuvos Tauno Matomäki (puheenjohtaja), kansleri Aatto Prihti (varapuheenjohtaja), vuorineuvos Jaakko Ihamuotila, professori Olavi Nevanlinna, toimitusjohtaja Lars-Eric Petersson ja 28.4.1998 alkaen professori Edward Andersson, joka valittiin hallituksen jäsenyydestä eronneen toimitusjohtaja Pertti Voutilaisen tilalle.

Hallituksen jäsenten toimikausi muuttui 1.7.1998 kahdesta vuodesta yhdeksi vuodeksi.

Toimitusjohtajana toimii pääjohtaja Iiro Viinanen ja toimitusjohtajan sijaisena johtaja Pirkko Alitalo.

Näkymät

Kotimaisten vahinkovakuutusmarkkinoiden ei odoteta lähivuosina merkittävästi kasvavan. Mahdollista taloudellisen toiminnan ja palkkasumman kasvun tuomaa maksutulon lisäystä pienentää kilpailutilanteen kiristymisestä aiheutuva epätyytyvä hintataso. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen kertaluontoinen maksukorotus poistuu vuonna 1999. Lisäksi liikkeen vapautuminen kilpailulle vuoden 1999 alusta alkaen aiheuttaa paineita hintatasoon. Liikennevakuutuksen kannat-

tavuus on koko alalla heikko, mikä vaatinee jatkossakin maksutasokorotuksia. Ulkomailta tulevan maksutulon odotetaan kasvavan jonkin verran uusien osakkuuksien seurauksena. Tuloksen parantamiseksi tehostetaan edelleen vakuutusten hoitoa ja kiinnitetään huomiota riskien valintaan.

Henkivakuutuksen kasvunäkymät kuluvalla vuodelle ovat edelleen hyvät. Säästämis- ja sijoittamismarkkinat jakaantuvat uudelleen rahasto- ja vakuutus-säästämisen voittaessa markkinaosuutta perinteisen pankkisäästämisen kustannuksella. Tämä lisää kilpailua entisestään. Pohjolan sijoitusneuvontapalvelut sekä monipuoliset vakuutussäästämisratkaisut luovat hyvät edellytykset toiminnalle.

Pohjola osti Henki-Pohjolan osakekannan 1.7.1997 Keskinäiseltä Henkivakuutusyhtiöltä Suomelta. Tähän liittyen julkistettiin suunnitelma, jonka mukaan Suomi-yhtiön vakuutuskanta siirretään myöhemmässä vaiheessa Henki-Pohjolaan. Toteutuessaan tämä kasvattaa merkittävästi konsernin henkivakuutuksen vastuuvulkaa ja sijoituskantaa.

Uusien palvelukanavien ja yhteistoimintasopimusten kautta tavoitellaan kevyempää kulurakennetta ja parempaa palvelun saatavuutta. Franchising-toiminta on käynnistynyt. Asiamiestoimintaa kehitetään yrittäjyyden suuntaan. Myös tietoverkkojen kautta tapahtuva palvelu lisääntyy.

Liiketoimintojen yhtiöittäminen luo edellytykset kustannusten tehokkaalle seurannalle. Uuden yhteistyökumppanin ansiosta tietojenkäsittelyn odotetaan tehostuvan. Euron käyttöönottoon varautuminen, uuteen työasemaympäristöön siirtyminen sekä vakuutusten hoitojärjestelmien kehityshankkeet pitävät kuitenkin tietojenkäsittelykulut edelleen korkeina. Henkilömäärän vähentäminen pienentää kuluja asteittain vuodesta 1999 alkaen.

Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuusmääräykset ovat muuttumassa siten, että ne ottavat huomioon myös sijoituksiin liittyvät erilaiset riskit. Muutoksella ei ole olennaista vaikutusta Pohjolan kannalta. Sen sijaan Pohjolan korkea vakavaraisuus luo edellytykset toiminnan vakaalle kehitykselle.

Vahinkovakuutuksen tuloksen ei ennakoita olennaisesti muuttuvan vuodesta 1998, kun otetaan huomioon tulokseen sisältyneet kertaluontoiset erät. Henkivakuutuksen kasvun ennakoitu jatkuminen pitää vakuutusten hankintakulut edelleen korkeina. Sijoitustuottoihin sekä vakavaraisuuden tasoon vaikuttaa pääomamarkkinoiden kehitys.

Hallituksen esitys voittovarojen käytöstä

Tilinpäätöksen 31.12.1998 mukaan konsernin jakokelpoiset varat ovat 1 294 202 779,87 mk ja emoyhtiön jakokelpoiset varat 1 531 847 780,16 mk. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinkona jaetaan 5 mk ja lisäosinkona 25 mk osakkeelta, yhteensä 1 221 300 000 mk, ja että yleishyödyllisiin lahjoituksiin varataan 200 000 mk. Loput jakokelpoiset varat jätetään käyttörahastoon.

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma				
1 000 mk	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Varojen lähteet				
Tulorahoitus				
Voitto ennen korkokuluja, satunnaiseriä, varauksia ja veroja	916 193	825 922	1 053 196	793 825
Sijoitusten vähennys	-	-	-	164 303
Oikaisuerät:				
Vastuuvelan muutokset	3 222 833	1 040 683	1 022 559	554 730
Sijoitusten arvonalennukset ja arvonorotukset	369 002	-69 032	-30 582	-109 833
Poistot	285 164	224 210	68 119	95 297
Osakkuusyritysten yhdistely	-1 384	576	-	-
	4 791 808	2 022 359	2 113 292	1 498 322
Pääomarahaus				
Oman pääoman lisäys	-	1 537	-	45
Varojen lähteet yhteensä	4 791 808	2 023 896	2 113 292	1 498 367
Varojen käyttö				
Voitonjako				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot	47 155	35 333	6 034	13 182
Verot	345 313	235 442	301 607	220 488
Osingot	122 130	81 420	122 130	81 420
Muu voitonjako	150	150	150	150
	514 748	352 345	429 921	315 240
Investoinnit				
Liiketoimintasiirto, sijoitukset ja vastuuvelka	-	-	530 419	-
Investoinnit henkivakuutusliiketoimintaan	-	696 873	-	1 119 461
Sijoitusten lisäys (netto)	3 495 111	738 856	1 582 995	-
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäys (netto)	121 896	107 302	65 446	99 119
	3 617 007	1 543 031	2 178 860	1 218 580
Pääoman palautukset				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman vähennys	136 837	20 627	239 037	17 972
Pääomalainojen vähennys	200 000	-	-	-
Oman pääoman vähennys	3 068	-	-	-
Vähemmistöosuuden vähennys	337	2453	-	-
	340 242	23 080	239 037	17 972
Varojen käyttö yhteensä	4 471 997	1 918 456	2 847 818	1 551 792
Liikepääoman lisäys/vähennys	319 811	105 440	-734 526	-53 425
Liikepääoman muutos				
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-988 004	-
Henkivakuutusliiketoiminnan osto	-	207 889	-	-
Saamisten muutos	43 728	23 970	489 343	-14 514
Rahojen ja pankkisaamisten muutos	149 594	-35 372	29 682	-38 200
Siirtosaamisten muutos	85 215	-3 668	-13 709	24 735
Jälleenvakuutuslallettevelkojen muutos	127	-47	-	2
Velkojen muutos	-17 015	17 170	-105087	59581
Siirtovelkojen muutos	58 162	-104 502	-146751	-85029
Liikepääoman lisäys/vähennys	319 811	105 440	-734 526	-53 425

TUOSLASKELMA

Tuloslaskelma					
1 000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1998	1997	1998	1997
VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA	2				
VAHINKOVAKUUTUS					
Vakuutusmaksutuotot					
Vakuutusmaksutulo	3,10	3 380 378	3 049 682	2 404 706	2 941 665
Jälleenvakuuttajien osuus		-264 851	-277 891	-230 510	-272 904
		3 115 527	2 771 791	2 174 196	2 668 761
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Kokonaismuutos		-80 843	-40 565	939 783	-38 151
Luovutetun kannan osuus		-	-	-1 570 155	-
Jälleenvakuuttajien osuus					
Kokonaismuutos		16 132	24 192	-80 962	24 181
Luovutetun kannan osuus		-	-	158 118	-
		-64 711	-16 373	-553 216	-13 970
Vakuutusmaksutuotot yhteensä		3 050 816	2 755 418	1 620 980	2 654 791
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	10	-2 533 897	-2 365 721	-1 220 445	-2 249 318
Jälleenvakuuttajien osuus		203 971	117 271	119 579	139 252
		-2 329 926	-2 248 450	-1 100 866	-2 110 066
Korvausvastuun muutos	10				
Kokonaismuutos		-67 268	-385 405	5 361 686	-307 110
Luovutetun kannan osuus		-	-	-5 511 193	-
Jälleenvakuuttajien osuus					
Kokonaismuutos		-36 920	48 636	-233 724	4 271
Luovutetun kannan osuus		-	-	157 567	-
		-104 188	-336 769	-225 664	-302 839
Korvauskulut yhteensä		-2 434 114	-2 585 219	-1 326 530	-2 412 905
Yhteistakuuerän muutos					
Kokonaismuutos		-5 332	-	133 316	-
Luovutetun kannan osuus		-	-	-135 956	-
		-5 332	-	-2 640	-
Liikekulut	7,8,10	-650 722	-588 116	-322 677	-539 683
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta		-39 352	-417 917	-30 867	-297 797
Tasoitusmäärän muutos					
Kokonaismuutos		-385 908	-174 935	607 576	-152 064
Luovutetun kannan osuus		-	-	-848 614	-
		-385 908	-174 935	-241 038	-152 064
Vakuutustekninen kate		-425 260	-592 852	-271 905	-449 861

TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma		Konserni	
1 000 mk	Viite	1998	1997
VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA			
HENKIVAKUUTUS			
Vakuutusmaksutulo			
Vakuutusmaksutulo	4	2 855 372	705 080
Jälleenvakuuttajien osuus		-9 902	-6 291
		2 845 470	698 789
Osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	9	581 323	146 725
Korvauskulut			
Maksetut korvaukset			
Maksetut korvaukset	5	-563 044	-241 204
Jälleenvakuuttajien osuus		6 801	5 525
		-556 243	-235 679
Korvausvastuun muutos			
Korvausvastuun muutos		-171 668	-78 256
Jälleenvakuuttajien osuus		99	199
		-171 569	-78 057
Korvauskulut yhteensä		-727 812	-313 736
Vakuutusmaksuvastuun muutos			
Vakuutusmaksuvastuun muutos	6,7	-2 492 021	-434 943
Jälleenvakuuttajien osuus		897	394
		-2 491 124	-434 549
Liikekulut	7,8,10	-122 826	-76 322
Muut vakuutustekniset kulut		-298	-341
Vakuutustekninen tulos		84 733	20 566

Tuloslaskelma		Konserni		Emoyhtiö	
1 000 mk	Viite	1998	1997	1998	1997
MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA					
Vahinkovakuutuksen tekninen kate		-425 260	-592 852	-271 905	-449 861
Henkivakuutuksen tekninen tulos		84 733	20 566		
Sijoitustoiminnan tuotot	9	2 733 649	2 029 770	1 508 052	1 583 571
Sijoitusten arvonkorotus	9	17 039	1 524	-	-
Sijoitustoiminnan kulut	9	-806 729	-450 731	-179 209	-354 121
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	9	-67	-362	-	-
		1 943 892	1 580 201	1 328 843	1 229 450
Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto	9	-581 323	-146 725	-	-
Muut tuotot		140 601	193 675	271 521	329 792
Muut kulut					
Konserniliikearvon poisto		-146 974	-73 442	-	-
Liikearvon poisto		-5 400	-2 700	-	-
Muut		-143 896	-188 817	-281 296	-328 738
		-296 270	-264 959	-281 296	-328 738
Välittömät verot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden verot		-351 899	-243 862	-301 307	-221 618
Aikaisempien tilikausien verot		-338	484	-299	1 130
Laskennallisen verovelan muutos		6 924	7 936	-	-
		-345 313	-235 442	-301 606	-220 488
Osuus osakkuusyritysten voitoista/ tappioista verojen jälkeen		2 665	684	-	-
Voitto varsinaisesta toiminnasta verojen jälkeen		523 725	555 148	745 557	560 155
Satunnaiset tuotot ja kulut					
Satunnaiset tuotot					
Vakuutusmaksutulo		-	35 570	-	35 570
Maksetut korvaukset		-	50 287	-	50 287
Tasoituspääntien muutos		-	47 459	-	47 459
		-	133 316	-	133 316
Satunnaiset kulut					
Yhteistakuuerän muutos		-	-133 316	-	-133 316
Muut satunnaiset kulut	11	-	-	-397	-
		-	-133 316	-397	-133 316
Voitto satunnaiserien jälkeen		523 725	555 148	745 160	560 155
Poistoeron vähennys				24 687	6 459
Vapaaehtoisten varausten vähennys				4 856	2 220
				29 543	8 679
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta		103	-108		
Tilikauden voitto		523 828	555 040	774 703	568 834
Siirretään oman pääoman eriin:					
Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero		-17 613	-20 503		
Tilikauden voitto		541 441	575 543		
		523 828	555 040		

Tase					
1 000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1998	1997	1998	1997
Vastaavaa					
Aineettomat hyödykkeet	12				
Kehittämismenot		59 980	45 444	1 480	34 328
Aineettomat oikeudet		65 330	15 540	25 759	18 591
Liikearvo		60 214	65 354	-	14 054
Konserniliikearvo		514 421	660 446	-	-
Muut pitkävaikutteiset menot		1 641	26 323	-	17 108
		701 586	813 107	27 239	84 081
Sijoitukset	13				
Kiinteistösjoitukset	14				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	16	2 251 381	2 538 701	3 252	1 598 086
Lainasaamiset konserniyrityksiltä		-	1 672	-	111 081
		2 251 381	2 540 373	3 252	1 709 167
Sijoitukset konserni- ja osakkuusyhtiöihin					
Konserniyritysten osakkeet ja osuudet	15,16	10 804	40 851	1 776 207	1 366 844
Osakkuusyhtiöiden osakkeet ja osuudet	15, 16	55 419	42 910	45 191	40 983
		66 223	83 761	1 821 398	1 407 827
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	16	6 228 470	4 849 500	1 027 917	2 914 768
Rahoitusmarkkinavälineet	17	10 703 932	8 301 896	313 844	2 015 271
Kiinnelainasaamiset	18	4 314	327 508	-	343 587
Muut lainasaamiset	18	9 583	245 580	414	274 674
Talletukset		261 164	337 932	29 629	133 354
		17 207 463	14 062 416	1 371 804	5 681 654
Jälleenvakuutustalletesaamiset		44 046	49 050	1 720	2 261
Sijoitukset yhteensä		19 569 113	16 735 600	3 198 174	8 800 909
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	19	354 888	136 334		
Saamiset	20				
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta		659 516	575 459	-	531 402
Vakuutusedustajilta		8 288	12 529	490	6 730
		667 804	587 988	490	538 132
Jälleenvakuutustoiminnasta		106 883	98 230	52 922	76 436
Muut saamiset		280 163	324 904	100 561	354 365
		1 054 850	1 011 122	153 973	968 933
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Kalusto	21	122 489	112 943	55 558	110 313
Muut aineelliset hyödykkeet		14 917	13 124	9 116	13 124
		137 406	126 067	64 674	123 437
Rahat ja pankkisaamiset		315 272	165 679	30 297	60 885
Muu omaisuus		12 565	12 391	12 545	12 391
		465 243	304 137	107 516	196 713
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat		373 880	340 498	10 116	91 437
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenot		26 190	-	-	-
Muut siirtosaamiset		132 909	107 266	30 071	86 570
		532 979	447 764	40 187	178 007
Vastaavaa yhteensä		22 678 659	19 448 064	3 527 089	10 228 643

Tase					
1 000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1998	1997	1998	1997
Vastattavaa					
Oma pääoma	22				
Sidottu					
Osakepääoma		203 550	203 550	203 550	203 550
Vararahasto		946 018	946 018	945 434	945 434
Arvonkorotusrahaso		30 205	42 372	-	38 292
Muuntoerot		8 125	14 893	-	-
		1 187 898	1 206 833	1 148 984	1 187 276
Vapaa					
Käyttörahaso		822 677	351 008	757 145	352 431
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	23	30 405	48 052	-	-
Edellisten tilikausien voitto/tappio		-69 915	-55 243	-	-
Tilikauden voitto		541 441	575 543	774 703	568 834
		1 324 608	919 360	1 531 848	921 265
Oma pääoma yhteensä		2 512 506	2 126 193	2 680 832	2 108 541
Vähemmistöosuus		22 688	23 128		
Varaukset	23				
Kertynyt poistoero				42	44 639
Vapaaehtoiset varaukset				2 820	17 810
				2 862	62 449
Pääomalaivat	24	350 000	550 000		
Vakuutustekninen vastuovelka					
Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu		1 086 167	1 005 324	39 599	979 383
Jälleenvakuuttajien osuus		-99 339	-83 208	-1 997	-82 959
		986 828	922 116	37 602	896 424
Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu	25	8 431 813	6 192 251	-	-
Jälleenvakuuttajien osuus		-7 459	-6 562	-	-
		8 424 354	6 185 689	-	-
Vahinkovakuutuksen korvausvastuu	26	6 744 867	6 677 599	377 113	5 738 798
Jälleenvakuuttajien osuus		-376 134	-413 054	-142 167	-375 892
		6 368 733	6 264 545	234 946	5 362 906
Henkivakuutuksen korvausvastuu		1 343 859	1 172 191	-	-
Jälleenvakuuttajien osuus		-1 778	-1 679	-	-
		1 342 081	1 170 512		
Vahinkovakuutuksen tasotusmäärä		1 170 804	784 896	92 473	700 050
Vahinkovakuutuksen yhteistakuuerä		138 648	133 316	-	133 316
Vakuutustekninen vastuovelka yhteensä		18 431 448	15 461 074	365 021	7 092 696
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka		346 650	94 191		
Jälleenvakuutustallettevelat		2 153	2 280	-	201
Velat	27				
Ensivakuutustoiminnasta		14 100	14 385	54	9 522
Jälleenvakuutustoiminnasta		156 537	180 314	36 885	81 717
Lainat rahoituslaitoksilta		133 547	32 377	457	1 572
Eläkelainat		112	238 120	-	237 923
Laskennallinen verovelka	23	10 811	17 741	-	-
Muut velat		197 002	148 994	340 005	179 320
		512 109	631 931	377 401	510 054
Saadut ennakot ja siirtovelat		501 105	559 267	100 973	454 702
Vastattavaa yhteensä		22 678 659	19 448 064	3 527 089	10 228 643

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

a) Muutokset laskentaperiaatteissa ja tietojen vertailtavuus

Tilinpäätös on laadittu vanhojen kirjanpitosäännösten mukaan.

Liiketoimintojen yhtiöittämisen seurauksena konsernin toimialakohtainen jaottelu muutettiin. Erillisinä toimialoina tarkastellaan vahinkovakuutus-, henkivakuutus- ja holding-toimintoja. Seuraavien vuosien tietojen vertailtavuuden parantamiseksi tarkastelutapa muutettiin takautuvasti jo vuoden 1998 alusta lukien. Aikaisempien vuosien luvuissa holdingin tiedot sisältyvät vahinkovakuutukseen.

Koska yhtiöittäminen tapahtui 1.7.1998, emoyhtiön päättyneen tilikauden tiedot eivät ole vertailukelpoisia edellisen tilikauden tietojen kanssa. Loppuvuonna emoyhtiö oli lähinnä omistusyhteisö, joka harjoitti konsernipalveluiden tuottamisen ohella vain jälleenvakuutusliikettä. Koska vakuutuskauden koko vakuutusmaksu kohdistetaan vahinkovakuutusyhtiöissä aina vakuutuskauden alkamiskuukaudelle, kalenterivuosisivakuutuksissa kuten esim. lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa alkuvuoden vakuutusmaksutulo on lähes koko vuoden maksutulon suuruinen. Maksutulon jaksotus vakuutusmaksutuotoiksi tapahtuu vakuutusmaksuvastuun muutoksen kautta. Myös osingot kertyvät pääosin alkuvuonna.

Henki-Pohjolan osakekannan hankinta 1.7.1997 puolestaan vaikeuttaa konsernilukujen vertailua. Henkivakuutus sisältyy konsernin edellisen tilikauden lukuihin vasta heinäkuusta alkaen.

b) Konsernitalinpäätös

Konsernitalinpäätökseen yhdistellään sellaiset yhteisöt, joissa emoyhtiöllä on joko suoraan tai välillisesti määräysvalta. Pohjola-Yhtymän kaikissa tytäryrityksissä määräysvalta perustuu äänenemmistöön.

Konsernitalinpäätökseen on yhdistelty rivi riviltä kaikki tytäryhtiöt lukuunottamatta Keskinäistä Vakuutusyhtiö Varmaa (selvitystilassa), Seesam Lifea ja Seesam Internationalia. Varma on jätetty yhdistelemättä, sillä yhtiö asetettiin vapaaehtoiseen selvitystilaan hankinnan jälkeen. Osuuksien hankintameno on kirjattu kokonaisuudessaan kuluksi. Seesam Life ja Seesam International on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä, sillä omistusosuutta on tarkoitus pienentää niin, että yhtiöistä tulee osakkuusyrityksiä.

Konsernitalinpäätös laaditaan emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista eliminoidaan yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako, aktivoitavat sisäiset katteet sekä keskinäinen osakeomistus. Vuoden aikana hankitut tytäryhtiöt yhdistellään hankintahetkestä lähtien ja vuoden aikana myydyt yhtiöt yhdistellään myyntihetkeen saakka. Eliminoidut sisäiset katteet tuloutetaan suunnitelmapoistojen tai arvonalennusten tahdissa. Tuloksesta ja omasta pääomasta erotetaan vähemmistön osuus omaksi eräkseen.

Konsernin keskinäinen osakeomistus eliminoidaan hankintamenomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva jaetaan tytäryhtiöiden omaisuuserille ja poistetaan näiden poistosuunnitelman mukaan. Kohdistamaton osuus esitetään taseessa erillisenä konserniliikearvona, joka poistetaan suunnitelman mukaan viidessä vuodessa. Henki-Pohjolan hankintaan liittyvä konserniaktiiva käsitellään kokonaisuudessaan konserniliikearvona, sillä se liittyy pääosin sijoitusomaisuuteen.

Tytäryhtiöosakkeiden arvonorotukset merkitään asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden osalta konsernitaseella tytäryhtiöiden omistamien kiinteistöjen arvonorotuksiksi.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden (kaikki euroalueen ulkopuolella) tilinpäätösluvut muutetaan Suomen rahaksi Suomen Pankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin. Konsernin keskinäisen osakeomistuksen eliminoinnista syntyneet muuntoerot merkitään jaettuna konsernin sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Muut valuuttakurssien muutoksesta johtuvat erot eli lähinnä sisäisten saamisten ja velkojen kurssierot viedään tuloslaskelmaan.

Osakkuusyritykset eli yritykset, joiden äänivallasta konserni omistaa 20-50 prosenttia, yhdistellään konsernitalinpäätökseen pääosin pääomaosuusmenetelmällä. Tuloslaskelmaan sisältyy konsernin osuus osakkuusyritysten tuloksista. Taseessa osakkuusyritysten hankintameno ja konsernin vapaaseen omaan pääomaan lisätään konsernin osuus hankinnan jälkeen kertyneistä osakkuusyritysten voitoista tai tappioista. Konsernin ja osakkuusyritysten välisistä kaupoista syntyneet aktivoitavat sisäiset katteet eliminoidaan konsernin omistusosuuden suhteessa. Konserniaktiiva ja eliminoiduista sisäisistä kate kirjataan tuloslaskelmaan samoja periaatteita noudattaen kuin tytäryhtiöitä yhdisteltäessä.

Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki yhdistellään yhteisyrityksenä rivi riviltä omistusosuuden (50 %) mukaan soveltaen muutoin samoja periaatteita kuin tytäryritysten yhdistelyssä. Muut omistukset (20-50 %) keskinäisissä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä jätetään yhdistelemättä. Koska näiden yhtiöiden kulut katetaan osakkailta perittävillä yhtiövastikkeilla, on yhdistelemättä jättämisen vaikutus konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan vähäinen.

Myös Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen jätetään yhdistelemättä, sillä työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan lakisääteisistä eläkevakuutusta harjoittavaa yhtiötä ei saa yhdistellä tytäri- eikä osakkuusyrityksenä muun yrityksen konsernitalinpäätökseen. Yhdistelykielto perustuu työeläkevakuutusta koskeviin rajoituksiin. Alkuvuonna Ilmarinen oli tytäryritys, loppuvuonna osakkuusyritys. Konsernilla ja Ilmarisella on joitakin keskinäisiä liiketapahtumia, jotka liittyvät tavanomaiseen vakuustustoimintaan tai siihen liittyvään toimintaan. Yhtiöllä on mm. osittain yhteinen markkinointiorganisaatio. Yhteistyö perustuu sopimuksiin ja on sosiaali- ja terveysministeriön valvonnan alaisista.

c) Emoyhtiön liiketoimintojen yhtiöittäminen

Emoyhtiön liiketoimintojen yhtiöittäminen tapahtui pääosin 1.7.1998. Vähäinen osa ulkomaisesta vakuutusmaksusta luovutettiin kuitenkin vasta 1.12.1998, kun loput vironomaisluvut saatiin.

Heinäkuussa tapahtuneeseen siirtoon sovellettiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain liike-toimintasiirtoa koskevia säännöksiä, jolloin omaisuuden ja velkojen sekä poistoeron ja vapaaehtoisten varausten siirrot tapahtuivat emoyhtiön kirjanpitoarvoihin. Rahastoidut arvonkorotukset peruutettiin ennen siirtoa.

Loppuosa ensivakuutuskannasta siirrettiin tavallisena kannansiirtona. Käypään arvoon siirrettyjen varojen ja velkojen erotus kirjattiin tuloslaskelmaan satunnaisiksi kuluiksi.

d) Sijoitusten kirjanpitoarvo

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintameno määräisenä. Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot. Kiinteistö-osakkeet sekä maa- ja vesialueet esitetään taseessa hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alemman käyvän arvon määräisenä. Joidenkin kiinteistö-sijoitusten arvoja on korotettu. Suunnitelmapoisto vähennetään myös rakennusten tuloutetuista arvonkorotuksista.

Sijoitusomaisuudeksi katsottavat muut osakkeet ja osuudet sekä rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alemman käyvän arvon määräisenä. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuajana. Vastaaerä merkitään hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Joidenkin arvopapereiden arvoja on korotettu.

Käyttöomaisuudeksi katsottavat osakkeet ja osuudet sekä rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa pysyvillä arvonalennuksilla vähennetyn hankintameno määräisenä. Hankintameno lasketaan fifo-menetelmää käyttäen.

Saamisiksi katsottavat sijoitukset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti hankintameno käyvän arvon nousua vastaavalta osuudelta.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelan katteeksi hankitut sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja arvon muutos kirjataan tuloslaskelmaan arvonkorotuksena, arvonalennuksena tai niiden oikaisuna. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien emoyhtiön osakkeiden myyntivoitto kirjataan tuloslaskelmaan.

Johdannaissopimuksia käytetään suojaamaan joukkovelkakirjalainasalkkua korko- ja valuuttakursiriskiltä ja osakesalkkua hintariskiltä. Sopimusten määrä ei ole merkittävä salkkujen markkina-arvoihin nähden.

e) Muun omaisuuden kuin sijoitusten kirjanpitoarvo

Aineettomat hyödykkeet ja kalusto esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintameno määräisenä. Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Oman atk-suunnittelun kiinteitä menoja on aktivoitu yhden vakuutustenhoitojärjestelmän osalta.

Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen todennäköiseen arvoon ja muut saamiset nimellisarvoon tai tätä pysyvästi alempana todennäköiseen arvoon.

f) Suunnitelmapoistojen perusteet

Poistojen määrittämiseen käytetään ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Rakennusten ja rakennelmien suunnitelman mukaiset poistot lasketaan rakennuskohtaisesta hankintamenoista ja tuloutetusta arvonkorotuksesta rakennuksen arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan tasapoistoin. Poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit ovat keskimääräisesti seuraavat:

Asuinrakennukset	50 vuotta	2 %
Toimisto- ja hotellirakennukset	30-50 vuotta	2-3,3 %
Liike- ja teollisuusrakennukset	20-50 vuotta	2-5 %
Rakennusten ainesosat	10-15 vuotta	6,7-10 %
Aktivoidut korjaus- ja muutostyöt	10-20 vuotta	5-10 %
Muut aktiivat	10 vuotta	10 %
Tuloutetut arvonkorotukset	kuten rakennus	
Rahastoidut arvonkorotukset	ei poistoa	

Käyvän arvon aleneminen otetaan tarvittaessa huomioon rakennuksen ylimääräisenä suunnitelmapoistona.

Aineettomien hyödykkeiden ja kaluston suunnitelman mukaiset poistot lasketaan hyödykeryhmäkohtaisesta hankintamenoista hyödykeryhmän arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan tasapoistoin. Poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit ovat:

Aineettomat oikeudet (atk-ohjelmat)	5 vuotta	20 %
Liikearvo	10 vuotta	10 %
Konserniliikearvo	5-10 vuotta	10-20 %
Aktivoidu atk-suunnittelu	5 vuotta	20 %
Muut pitkävaikutteiset menot	10 vuotta	10 %
Työasemat	3 vuotta	33,3 %
Kuljetusvälineet ja muut atk-laitteet	5 vuotta	20 %
Muu kalusto	10 vuotta	10 %

g) Sijoitusten arvonorotukset

Maa- ja vesialueiden, rakennusten ja arvopapereiden arvoja voidaan korottaa. Sijoitusomaisuudeksi katsottavien hyödykkeiden arvonorotusten vastaerä kirjataan tuloslaskelmaan ja käyttöomaisuuden arvonorotusten vastaerä arvonorotusrahastoon. Arvonorotusrahastoa saa käyttää rahastoantiin siltä osin kuin se rahastoantia toteutettaessa kohdistuu käyttöomaisuudeksi katsottaviin sijoituksiin.

Jos arvonorotus osoittautuu aiheettomaksi, tuloutettu arvonorotus oikaistaan tulosvaikutteisesti ja rahastoitu arvonorotus peruutetaan arvonorotusrahastosta.

Rakennusten tuloutettu arvonorotus poistetaan suunnitelman mukaan.

h) Sijoitusten käypä arvo ja arvostuserot

Tilinpäätöksen liitetiedoissa kerrotaan tase-eräkohtaisesti sijoitusten jäljellä oleva hankintameno, kirjanpitoarvo ja käypä arvo. Kahden ensiksi mainitun arvon erotus muodostuu arvonorotuksista ja osakkuusyritysten yhdistelyyn liittyvistä oikaisuista. Kahden viimeksi mainitun arvon erotus osoittaa taseeseen kirjaamattomat arvostuserot.

Yhtiön omat asiantuntijat määrittävät vuosittain kullekin kiinteistölle ja kiinteistöosakkeelle käyvän arvon. Käyvät arvot määritellään lähinnä tuottoarvomenetelmällä. Rinnakkaisena arviointimenetelmänä käytetään tonttien ja asuinkiinteistöjen osalta alueellisia markkinahintatilastoja ja rakennusten osalta teknisiä nykyarvoja. Käyvät arvot määritellään yksilöllisesti kohteittain ja varovaisuuden periaatetta noudattaen.

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytetään vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Vuoteen 1994 saakka käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä ostokurssia. Muiden arvopapereiden käypänä arvona pidetään todennäköistä luovutushintaa, jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Saamisten käypänä arvona pidetään nimellisarvoa tai tätä alemmaa todennäköistä arvoa.

i) Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen vastuovelka

Vakuutusmaksuvastuu sisältää tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuvan osuuden vakuutusmaksutulosta. Vakuutusmaksuvastuu on luonteeltaan siirtovelkaa (tuloennakkoa).

Korvausvastuu sisältää sattuneista vakuutus tapahtumista ja niiden selvittelystä vielä maksamatta olevat erät. Korvausvastuu on luonteeltaan siirtovelkaa (menojäätymää). Korvausvastuun määrä laskeaan eläkemutoisten korvausten ja eräiden muiden pitkäaikaisten vastuiden osalta nykyarvomenetelmällä. Korkoutuksessa käytettävä korkokanta valitaan turvaavasti yhtiön omaisuuden tuottotason perusteella. Vahinkojen selviämisaika perustuu yhtiön tilastomateriaaliin.

Korvausvastuuseen kuuluu lakisääteisten vahinkovakuutusten takuujärjestelmään liittyvä, erikseen taseessa esitettävä, yhteistakuuerä, jolla yhtiöt varautuvat ennakolta mahdolliseen korvausvelvollisuuteen. Jos jokin näitä vakuutuksia myöntävä yhtiö joutuu selvitystilaan tai konkurssiin, vastaavat muut yhtiöt korvauksista yhdessä.

Korvausvastuuseen kuuluu myös erikseen taseessa esitettävä tasoitusmäärä. Tasoitusmäärän tehtävänä on korvauskulujen vuosittaisen vaihtelun tasoittaminen ja vakuutusyhtiön vastuunkantokyvyn ylläpito. Tasoitusmäärän suuruus määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Uudet perusteet on vahvistuttava etukäteen. Tasoitusmäärä kasvaa, jos vahinkosuhde alittaa aikaisempien vuosien keskiarvon, ja purkautuu, jos vahinkosuhde ylittää em. keskiarvon. Lisäksi tasoitusmäärään on siirrettävä vahvistettujen perusteiden mukainen määrä, joka voi olla 0-15 prosenttia ao. vakuutusluokan omalla vastuulla olevista vakuutusmaksutuotoista. Tasoitusmäärää on aina myös kasvatettava vuoden alun tasoitusmäärälle lasketulla neljän prosentin korolla.

Vakuutustekninen vastuovelka merkitään taseeseen nettoperiaatteella siten, että velan vähennys-eränä esitetään jälleenvakuuttajien osuus. Velka ja siitä vähennetty saaminen eivät ole kuitattavissa keskenään, sillä velkoja ja velallinen eivät niissä ole samat.

j) Henkivakuutuksen vakuutustekninen vastuovelka

Vastuovelkaa laskettaessa käytetään sopimuskohtaista laskentaa. Laskuperustekorkokanta valitaan eri vakuutustyypeille turvaavasti yhtiön omaisuuden tuottotason perusteella. Käytetyt korkokannat täyttävät sosiaali- ja terveysministeriön vaatimukset.

Vakuutusten hankinnasta aiheutuneet menot esitetään tuloslaskelmassa liikekuluina. Vakuutusten hankintamenoista osa jaksotetaan myöhemmille vuosille vähentämällä ne vakuutusmaksuvastuusta (ns. zillmerointimenettely) tai aktivoimalla ne siirtosaamisiin. Zillmeroinnin kuoletusaika on enintään kymmenen vuotta ja aktiivaerän enintään neljä vuotta.

Vakuutustekniseen vastuovelkaan sisältyy lisätujen vastuu. Lisäetuja (asiakasetuja) ovat sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaan kaikki ne edut, joihin vakuutusyhtiö ei ole sitoutunut vakuutus sopimuksissa, esim. maksun alennukset, lisäsummat, asiakashyvitykset ja lisäetuvastuu tulevia asiakashyvityksiä varten. Tilikautena päätettyjen henkivakuutuksen lisätujen (asiakasetujen) vaikutus vakuutustekniseen tulokseen määritetään laskemalla lisäetupäätöksistä aiheutuva vastuuvelan määrä.

Vakuutustekninen vastuovelka merkitään taseeseen nettoperiaatteella kuten vahinkovakuutuksesaknin.

k) Henkivakuutuksen kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (asiakasedut). Tämä periaate r)

edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina (asiakasedut) näille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät estä palautusten antamista. Lisäetujen tason suhteen on pyrittävä jatkuvuuteen. Kohtuusperiaate vaikuttaa siihen, miten tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettävät arvostuserot jakautuvat pitkällä tähtäimellä omistajien ja vakuutusosittajien kesken synnyttämättä kuitenkaan kumpaankaan ryhmään kuuluville yksittäisille henkilöille saamisoikeutta ko. varoihin.

Henki-Pohjola soveltaa kohtuusperiaatetta seuraavasti:

- Yhtiön tavoitteena on antaa yhtiön tulokseen sidotuille asiakkaiden vakuutussäästöille keskimäärin 1-2 prosenttiyksikköä suurempi tuotto (bruttotuotto ennen liikekustannusten vähentämistä) kuin minkä saisi pituudeltaan vakuutusajaa vastaavasta riskittömästä sijoituksesta. Vuotuisten asiakashyvitysten suuruus ja jatkuvuus määräytyvät tältä pohjalta.
- Yhtiön sijoituskannan rakennetta kehitetään niin, että vakuutussäästöille saadaan vakuutus- tuotteittain tavoitteena oleva tuotto. Tällöin pitkällä aikavälillä yhtiön omaisuudesta vähintään 50 % on sijoitettu tuotteista riippuen reaaliomaisuuteen, lähinnä osakkeisiin.
- Omaisuuden arvojen vaihtelun varalta yhtiön suhteellinen vakavaraisuus, keskimääräisellä vakavaraisuusasteella mitattuna, pidetään suhdannevaiheesta riippuen 20-30 %:n tasolla (pl. sijoitussidonnaiset vakuutukset).

l) Toimintapääoma ja vakavaraisuuspääoma

Sosiaali- ja terveystieteiden valvoo vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta. Keskeisimpänä mittarina käytetään toimintapääomaa, jolla tarkoitetaan varovaiseen käypään arvoon arvostettujen varojen ja velkojen erotusta lisätynä tietyt ehdot täyttävillä pääomalainoilla. Toimintapääoman ja oman pääoman on täytettävä vakuutusyhtiölaissa säädetty vaatimukset. Vahinkovakuutusyhtiöiden toimintapääoman ja tasoitusmäärän yhteismäärälle eli vakavaraisuuspääomalle on lisäksi asetettu sijoitus- ja vakuutusteknisistä riskeistä riippuvia määrävaatimuksia. Toimintapääoma ja vakavaraisuuspääoma kerrotaan liitetiedoissa.

m) Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero

Suomen kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella voidaan tilinpäätökseen kirjata vapaaehtoisia varauksia ja suunnitelman ylittäviä poistoja. Nämä erät ovat verotuksessa vähennyskelpoisia vain, jos ne on vähennetty myös kirjanpidossa.

Konsernitiilinpäätöksessä vapaaehtoiset varaukset ja suunnitelman ylittävät poistot (poistoero) jaetaan toisaalta tilikauden tulokseen ja omaan pääomaan sekä toisaalta laskennallisen verovelan muutokseen ja laskennalliseen verovelkaan.

n) Lykätty verovelka

Tuloutetut arvonnkorotukset luetaan korotusvuoden verotettavaan tuloon ja niistä tehty poisto ja arvonalennus vähennetään vastaavasti verotettavasta tulosta. Arvonnkorotusrahastoon merkittyjä arvonnkorotuksia sen sijaan verotetaan vasta omaisuuden myynnin yhteydessä. Arvonnkorotusrahastoon merkittyihin arvonnkorotuksiin ja liitetiedoissa esitettyihin arvostuseroihin sisältyvä lykätty verovelka ei esitetä tilinpäätöksessä erikseen velkana.

Vapaaehtoisiiin varauksiin ja poistoeroon sisältyvä lykätty verovelka ei esitetä velkana emoyhtiön tilinpäätöksessä. Konsernitiilinpäätöksessä niihin liittyvä laskennallinen verovelka esitetään erikseen tilinpäätöstä laadittaessa voimassa olevan verokannan mukaisena.

Verokanta on 28 prosenttia.

o) Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilikauden päättyessä avoinna olevat ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä sijoitusten käyvät arvot muutetaan Suomen rahaksi Suomen Pankin tilinpäätöspäivänä noteeraamiin kurssiin, jotka euroalueen valuuttojen (ml. ecu) osalta on 31.12.1998 laskettu kiinteillä muuntokertoimilla. Sekä tilikaudella että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään tuloslaskelmaan ao. tulojen ja menojen oikauseriksi tai sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi, mikäli kurssierot liittyvät rahoitustapahtumiin. Ulkomaisten tytäryhtiöiden vuoden alun vastuvelan kurssierolla oikaistaan maksettuja korvauksia.

p) Henkilökunnan eläkejärjestelyt

Emoyhtiössä ja kotimaisissa tytäryhtiöissä työskentelevien eläketurva on järjestetty Ilmarisesta ja Henki-Pohjolasta otetuilla eläkevakuutuksilla.

Eläkevakuutusmaksut on kirjattu tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

q) Toimintokohtainen tuloslaskelma

Vakuutusyhtiöiden tuloslaskelmakaava edellyttää toimintokohtaista laskentaa. Liikekulut sekä aineettomien hyödykkeiden ja kaluston poistot sisällytetään toimintokohtaisesti tuloslaskelman eriin. Korvausten hoitamiseen liittyvä kuluosuus sisällytetään maksettuihin korvauksiin ja sijoitusten hoitamiseen liittyvä kuluosuus sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluina esitetään vain vakuutusten hankinnan ja hoidon sekä yleishallinnon kulut. Menevästä jälleenvakuutuksesta saadut palkkiot ovat liikelujen vähennyserä. Suoritemyynnistä (muut tuotot) ja holding-toiminnoista aiheutuneet kulut sisältyvät muihin kuluihin. Rakennusten suunnitelmapoistot esitetään sijoitustoiminnan kuluihin.

Konsernitiilinpäätöksessä kaikki erät esitetään konserniliiminointien jälkeen. Henki-Pohjolan alikonsernin osuus näin lasketusta sijoitustoiminnan nettotuotosta siirretään muusta kuin vakuutusteknisestä laskelmasta henkivakuutuksen vakuutustekniseen laskelmaan.

r) Toimialakohtaiset tiedot

Toimialakohtaisissa analyyseissä vahinkovakuutukseen yhdistetään vahinkovakuutusta harjoittavat tytäryhtiöt ja alakonsernit sekä emoyhtiön vahinkovakuutusliike ja ulkomaiset osakkuusyritykset. Henkivakuutus muodostuu Henki-Pohjolan alakonsernista. Loppuosa on holdingin osuutta.

Toimialojen välisistä liiketapahtumista eliminoidaan konsernin sisäiset korot, osingot, vuokrat ja palveluveloitusten sisäiset katteet. Konsernin vakavaraisuuspääomasta erotetaan Henki-Pohjolan alakonsernitilinpäätöksen mukainen vakavaraisuuspääoma henkivakuutukselle kuuluvaksi. Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma on vahinkovakuutusta harjoittavien tytäryhtiöiden tilinpäätösten osoittama vakavaraisuuspääoma lisättyä emoyhtiön jälleenvakuutusliikkeen minimoimintapäätösmäärän perustuvalla vakavaraisuuspääomalla. Loppuosa konsernin vakavaraisuuspääomasta on holdingin osuutta.

s) Kirjanpitolautakunnan poikkeuslupa

Kirjanpitolautakunta on antanut 22.12.1997 vakuutusyhtiöille luvan poiketa valtiovarainministeriön päätöksen säännöksistä seuraavien tietojen osalta:

- Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden markkina-arvoja ei eritellä erikseen tase-erittäin, sillä kunkin tase-erän yhteenlaskettu käypä arvo kerrotaan liitetietona.
- Tilauksantaa, tutkimus- ja kehitysmenoja ja käyttöomaisuuden bruttoinvestointeja ei esitetä vakuutustoiminnan erityisluonteen perusteella.
- Sijoitetun pääoman tuottoprosentin sijasta esitetään kokonaispääoman tuotto prosentti. Poikkeuslupa on annettu vuosille 1997-2000.

t) Tunnuslukujen laskentakaavat

Yleistä

Tunnusluvut lasketaan konsernin tietoina sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisesti. Konsernitilinpäätöksessä vapaaehtoiset varaukset ja poistoero jaetaan toisaalta tilikauden tulokseen ja omaan pääomaan sekä toisaalta veroihin ja verovelkaan. Rahastoituihin arvonnkorotuksiin ja arvostuseroihin liittyvää lykättyä verovelkaa ei sisällytetä veroihin eikä verovelkaan, sillä sijoitukset ovat pitkäaikaisia ja niiden arvostuseroja tuloutetaan pitkän ajan kuluessa.

Liikevaihto = Vahinkovakuutus

- + Vakuutusmaksutuotot ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta
- + Sijoitustoiminnan tuotot
- + Muut tuotot
- + Myynnin yhteydessä realisoituneet tuloutetut arvonnkorotukset

Henkivakuutus

- + Vakuutusmaksutulo ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta
- + Sijoitustoiminnan tuotot sekä arvonnkorotukset ja niiden oikaisut
- + Muut tuotot

Kokonaisvakuutusmaksutulo =

Vakuutusmaksutulo ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta

Liikevoitto tai -tappio =

Vahinkovakuutus

± Voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, sijoitusten arvonnkorotuksia ja niiden oikaisua, satunnaiseriä ja veroja

Henkivakuutus

± Voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, lisäetuja (asiakasetuja), satunnaiseriä ja veroja

Oman pääoman tuotto käyvin arvoin (%) =

± Voitto tai tappio ennen satunnaiseriä ja veroja
 ± Arvonnkorotusrahoon kirjattu arvonnkorotus/peruutus
 ± Sijoitusten (ml. konsernilikearvo) arvostuserojen muutos
 - Verot
 + Oma pääoma
 + Vähemmistöosuus
 ± Sijoitusten (ml. konsernilikearvo) arvostuserot (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Yhtiön tavoitteen mukaisesti annetut henkivakuutuksen lisäedut sisältyvät vakuutustekniseen vastuuvélkaan. Henki-Pohjolan omaan pääomaan ja arvostuseroihin liittyvää vakuutus- senottajien osuutta (ks. kohta k kohtuusperi- aate) ei ole laskelmassa erotettu.

Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoin (%) =

± Liikevoitto tai -tappio
 + Vieraan pääoman korot ja kulut
 + Vastuuvélan perustekorko
 ± Sijoitusten arvonnkorotukset ja niiden oikaisut (vahinkovakuutus)
 ± Arvonnkorotusrahoon kirjattu arvonnkorotus/peruutus
 ± Sijoitusten (ml. konsernilikearvo) arvostuserojen muutos
 + Taseen loppusumma
 ± Sijoitusten (ml. konsernilikearvo) arvostuserot (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Omavaraisuusaste käyvin arvoin (%) =

+ Oma pääoma
 + Vähemmistöosuus
 ± Sijoitusten (ml. konsernilikearvo) arvostuserot
 + Pääomalainat
 + Taseen loppusumma
 ± Sijoitusten (ml. konsernilikearvo) arvostuserot

Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvélasta (konserni) =

Vakavaraisuuspääoma
 + Vakuutustekninen vastuuvélka
 - Tasoitusmäärä
 - 75 % sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvélasta

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä =

Tunnusluku lasketaan keskiarvona kuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä. Vuodesta 1995 alkaen laskelmaa oikaistaan yksinomaan osa-aikaisesti palveluksessa olleiden henkilöiden osalta

Vahinkosuhte (%) (vahinkovakuutus) =

$$\frac{\text{Korvauskulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$
Liikekulusuhde (%) (vahinkovakuutus) =

$$\frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$
Yhdistetty kulusuhde (%) (vahinkovakuutus) =

Vahinkosuhte + liikekulusuhde

Liikekustannussuhde (%) (henkivakuutus) =

$$\frac{\begin{aligned} &+ \text{Liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen} \\ &\text{hankintamenojen muutosta} \\ &+ \text{Korvausten selvittelykulut} \\ &\text{Kuormitustulo} \end{aligned}}{\text{Kuormitustulo}} \times 100$$

Kuormitustulo on laskuperusteiden mukaan liikekustannusten kattamiseen tarkoitettu erä.

Toimintapääoma =

+ Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen
+ Laskennallinen verovelka
± Sijoitusten arvostuserot
+ Pääomalainat
- Aineettomat hyödykkeet
± Muut asetuksella säädettyt erät

Vakavaraisuuspääoma =

Toimintapääoma + tasoitusmäärä + vähemmistöosuus

Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvasta (vahinkovakuutus) =

$$\frac{\begin{aligned} &\text{Vakavaraisuuspääoma} \\ &+ \text{Vakuutustekninen vastuuvastaa} \\ &- \text{Tasoitusmäärä} \end{aligned}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$
Vastuunkantokyky (%) (vahinkovakuutus) =

$$\frac{\text{Vakavaraisuuspääoma}}{\text{Vakuutusmaksutuotot 12 kuukaudelta}} \times 100$$
Vakavaraisuusaste (%) (henkivakuutus) =

$$\frac{\begin{aligned} &\text{Vakavaraisuuspääoma} \\ &+ \text{Vakuutustekninen vastuuvastaa} \\ &- \text{Tasoitusmäärä} \\ &- 75 \% \text{ sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvastaa} \end{aligned}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$
Osakekohtainen tulos =

± Voitto tai tappio ennen satunnaisia ja veroja
- Verot
- Vähemmistön osuudet em. eristä
 $\frac{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä}}$

Osakekohtainen oma pääoma =

$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä 31.12.}}$

Yhtiön tavoitteen mukaisesti annetut henkivakuutuksen lisäedut sisältyvät vakuutustekniiseen vastuuvastaaan. Henki-Pohjolan omaan pääomaan liittyy vakuutuksenottajien osuutta (ks. kohta k kohtuusperiaate) ei ole laskelmassa erotettu.

Osakekohtainen substanssi käyvin arvoin =

+ Oma pääoma
± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot
- $\frac{\text{Vähemmistön osuus arvostuseroista}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä 31.12.}}$

Yhtiön tavoitteen mukaisesti annetut henkivakuutuksen lisäedut sisältyvät vakuutustekniiseen vastuuvastaaan. Henki-Pohjolan omaan pääomaan ja arvostuseroihin liittyy vakuutuksenottajien osuutta (ks. kohta k kohtuusperiaate) ei ole laskelmassa erotettu.

Osakekohtainen osinko =

$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä 31.12.}}$

Osinko tuloksesta prosentteina =

$$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$$
Efektiiivinen osinkotuotto (%) =

$$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakkeen osakeantioikaistu tilikauden viimeisen kauppapäivän kaupankäyntimäärällä painotettu keskikurssi}} \times 100$$
Hinta/voitto -suhde =

$\frac{\text{Osakkeen osakeantioikaistu tilikauden viimeisen kauppapäivän kaupankäyntimäärällä painotettu keskikurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$

Osakkeiden osakeantioikaistu keskikurssi =

$\frac{\text{Osakkeen markkamääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä}}$

Osakkeiden osakeantioikaistu alin ja ylin kurssi =

Alin ja ylin kurssi julkisessa kaupankäynnissä

Osakkeiden osakeantioikaistu kurssi 31.12. =

$\frac{\text{Tilikauden viimeisen kauppapäivän kaupankäyntimäärällä painotettu keskikurssi}}$

Osakekannan markkina-arvo =

Osakkeiden lukumäärä 31.12. x tilikauden viimeisen kauppapäivän kaupankäyntimäärällä painotettu keskikurssi

Osakkeiden vaihdon kehitys =

Tilikauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä ja sen prosentuaalinen osuus osakesarjan kaikkien osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä

2. Vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos

	Konserni					
	Kokonaisvakuutusmaksutulo (ennen luotto-tappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta)	Vakuutusmaksutuotot (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Korvauskulut (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Liikekulut (ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia)	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutus-tekeminen kate
Vakuutustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tasoitusmäärän muutosta						
Ensivakuutus						
Lakisäätöinen tapaturma						
1998	957 278	951 020	-817 283	-47 862	-181	85 694
1997	752 233	741 771	-840 960	-47 439	-204	-146 832
1996	612 189	606 634	-750 534	-38 464	-57	-182 421
Muu tapaturma ja sairaus						
1998	250 531	241 446	-186 145	-70 157	-13 563	-28 419
1997	233 432	227 529	-163 815	-66 402	-5 396	-8 084
1996	220 916	214 467	-170 460	-59 787	-2 959	-18 739
Moottoriajoneuvonvastuu						
1998	493 113	456 597	-523 529	-99 384	496	-165 820
1997	447 264	418 181	-435 548	-93 970	37	-111 300
1996	402 954	380 515	-470 205	-95 020	409	-184 301
Maa-ajoneuvot						
1998	392 637	383 732	-279 975	-74 661	-23	29 073
1997	375 530	371 545	-257 763	-72 705	-853	40 224
1996	368 767	371 511	-238 292	-75 200	-827	57 192
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus						
1998	184 974	184 729	-97 558	-55 668	-19 061	12 442
1997	190 925	193 339	-87 495	-48 893	-23 530	33 421
1996	218 678	220 864	-135 505	-40 830	-19 970	24 559
Palo- ja muu omaisuusvahinko						
1998	647 717	638 268	-504 028	-213 007	34 540	-44 227
1997	641 635	648 530	-507 053	-192 880	-27 394	-78 797
1996	644 192	647 954	-434 371	-192 636	-60 787	-39 840
Vastuu						
1998	186 321	167 693	-141 661	-31 415	-17 278	-22 661
1997	151 915	123 759	-98 535	-27 610	13 476	11 090
1996	148 335	129 025	-79 300	-27 395	-30 865	-8 535
Luotto ja takaus						
1998	16 772	16 626	640	-16 137	-5 440	-4 311
1997	21 956	24 986	-8 354	-9 045	-2 918	4 669
1996	32 145	32 183	7 421	-7 468	-7 866	24 270
Oikeusturva						
1998	16 475	14 826	-13 599	-6 143	-	-4 916
1997	12 477	11 924	-14 496	-4 167	-	-6 739
1996	11 181	11 011	-14 223	-4 379	-	-7 591
Muut						
1998	68 884	67 987	-60 398	-14 407	13 204	6 386
1997	67 088	69 770	-59 411	-14 953	-16 289	-20 883
1996	79 246	79 489	-93 406	-20 488	-43 581	-77 986
Ensivakuutus yhteensä						
1998	3 214 702	3 122 924	-2 623 536	-628 841	-7 306	-136 759
1997	2 894 455	2 831 334	-2 473 430	-578 064	-63 071	-283 231
1996	2 738 603	2 693 653	-2 378 875	-561 667	-166 503	-413 392

Vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos

	Kokonaisvakuutusmaksutulo (ennen luotto-tappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta)	Vakuutusmaksutuotot (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Konserni Korvauskulut (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Liikekulut (ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia)	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate
Jälleenvakuutus						
1998	189 591	176 608	22 372	-58 958	-37 283	102 739
1997	181 062	177 781	-277 697	-46 214	11 444	-134 686
1996	219 592	218 492	-175 303	-53 817	-13 106	-23 734
Yhteensä						
1998	3 404 293	3 299 532	-2 601 164	-687 799	-44 589	-34 020
1997	3 075 517	3 009 115	-2 751 127	-624 278	-51 627	-417 917
1996	2 958 195	2 912 145	-2 554 178	-615 484	-179 609	-437 126
Yhteistakuuerän muutos						
1998						-5 332
Tasoitustason muutos						
1998						-385 908
1997						-174 935
1996						-141 867
Yhteensä						
1998						-425 260
1997						-592 852
1996						-578 993

Vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos

	Kokonaisvakuutusmaksutulo (ennen luotto-tappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta)	Vakuutusmaksutuotot (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Emoyhtiö Korvauskulut (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Liikekulut (ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia)	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutus-tekeminen kate
Vakuutustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tasoitusmäärän muutosta						
Ensivakuutus						
Lakisääteinen tapaturma						
1998	924 323	561 833	-483 840	-20 411	-87	57 495
1997	752 234	741 771	-840 981	-47 501	-204	-146 915
1996	612 189	606 634	-750 645	-38 533	-57	-182 601
Muu tapaturma ja sairaus						
1998	70 044	66 002	-64 203	-16 946	-117	-15 264
1997	130 031	124 341	-95 650	-31 994	-4 420	-7 723
1996	118 149	112 632	-102 163	-33 435	-2 051	-25 017
Moottoriajoneuvonvastuu						
1998	275 007	230 861	-298 547	-50 687	-188	-118 561
1997	447 264	418 182	-435 590	-94 092	37	-111 463
1996	402 954	380 515	-470 710	-95 295	408	-185 082
Maa-ajoneuvot						
1998	212 677	187 394	-141 968	-39 161	-23	6 242
1997	375 530	371 546	-257 806	-72 835	-854	40 051
1996	368 766	371 511	-238 707	-75 436	-827	56 541
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus						
1998	89 638	72 706	-32 113	-14 163	-15 663	10 767
1997	138 208	140 645	-57 195	-24 217	-23 367	35 866
1996	164 575	166 872	-107 884	-25 878	-20 965	12 145
Palo- ja muu omaisuusvahinko						
1998	383 373	317 378	-204 874	-104 589	-18 666	-10 751
1997	641 236	648 133	-509 086	-192 951	-27 968	-81 872
1996	660 428	663 044	-468 555	-197 543	-26 108	-29 162
Vastuu						
1998	131 764	60 450	-51 047	-15 097	-3 151	-8 845
1997	151 915	123 759	-98 549	-27 646	13 476	11 040
1996	147 290	128 028	-78 861	-27 267	-30 277	-8 377
Luotto ja takaus						
1998	15 640	10 666	6 085	-7 033	-5 554	4 164
1997	21 956	24 986	-8 357	-9 046	-2 918	4 665
1996	32 145	32 183	7 421	-7 468	-7 866	24 270
Oikeusturva						
1998	9 518	7 705	-7 978	-2 094	-	-2 367
1997	12 477	11 925	-14 499	-4 177	-	-6 751
1996	11 181	11 011	-14 223	-4 378	-	-7 590
Muut						
1998	62 605	37 306	-14 892	-7 242	-10 198	4 974
1997	67 088	69 770	-57 462	-14 937	-16 289	-18 918
1996	63 976	64 219	-14 516	-15 126	-33 734	843
Ensivakuutus yhteensä						
1998	2 174 589	1 552 301	-1 293 377	-277 423	-53 647	-72 146
1997	2 737 939	2 675 058	-2 375 175	-519 396	-62 507	-282 020
1996	2 581 653	2 536 649	-2 238 843	-520 359	-121 477	-344 030

Vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos

	Kokonaisvakuutusmaksutulo (ennen luotto-tappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta)	Vakuutusmaksutuotot (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Emoyhtiö Korvauskulut (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Liikekulut (ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia)	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutus-tekni- ninen kate
Jälleenvakuutus						
1998	239 487	222 028	-76 575	-68 622	-32 912	43 919
1997	228 192	228 456	-181 252	-55 912	-7 069	-15 777
1996	275 452	274 346	-154 512	-59 222	-35 668	24 944
Yhteensä						
1998	2 414 076	1 774 329	-1 369 952	-346 045	-86 559	-28 227
1997	2 966 131	2 903 514	-2 556 427	-575 308	-69 576	-297 797
1996	2 857 105	2 810 995	-2 393 355	-579 581	-157 145	-319 086
Yhteistakuuerän muutos						
1998						-2 640
Tasoitumäärän muutos						
1998						-241 038
1997						-152 064
1996						-128 547
Yhteensä						
1998						-271 905
1997						-449 861
1996						-447 633

3. Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Ensivakuutus				
Kotimaasta	3 213 060	2 889 992	2 173 674	2 733 738
ETA-valtioista	2 020	5 812	1 295	5 549
Muista valtioista	-375	-1 348	-375	-1 348
Yhteensä	3 214 705	2 894 456	2 174 594	2 737 939
Jälleenvakuutus				
Vahinkovakuutus	160 461	150 453	212 687	199 602
Henkivakuutus	29 130	30 610	26 800	28 590
Yhteensä	189 591	181 063	239 487	228 192
Kokonaisvakuutusmaksutulo	3 404 296	3 075 519	2 414 081	2 966 131
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-23 918	-25 837	-9 375	-24 466
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	3 380 378	3 049 682	2 404 706	2 941 665
Vakuutusmaksuvero ja muut siirtotulot				
Vakuutusmaksuista on ennen tuloslaskelmaan merkitsemistä vähennetty:				
Vakuutusmaksuvero	384 018	371 218	206 741	359 796
Palosuojelumaksu	7 078	7 348	4 320	7 348
Liikenneturvallisuusmaksu	6 401	6 420	3 263	6 420
Työturvallisuusmaksu	13 859	12 770	13 613	12 770
Tapaturmavakuutuslain 58 §:ssä säädetty maksu	-48	-	-48	-
Valtiolle perittävä sairaanhoitomaksu	70 595	64 295	54 831	64 295
	481 903	462 051	282 720	450 629

4. Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

	Konserni	
	1998	1.7.-31.12.1997
Ensivakuutus		
Kotimaasta	2 855 030	704 694
Jälleenvakuutus		
Henkivakuutus	378	437
Kokonaisvakuutusmaksutulo	2 855 408	705 131
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-36	-51
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	2 855 372	705 080
Ensivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulon erittely		
Henkivakuutus		
Yksilöllinen henkivakuutus	751 956	191 385
Kapitalisaatiosopimus	1 469 969	175 306
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	13 044	6 277
Muu ryhmähenkivakuutus	22 146	5 220
Yhteensä	2 257 115	378 188
Eläkevakuutus		
Yksilöllinen eläkevakuutus	345 130	175 401
Vapaamuotoinen työeläkevakuutus	252 785	151 105
Yhteensä	597 915	326 506
Yhteensä	2 855 030	704 694
Jatkuvat vakuutusmaksut	589 281	296 219
Kertamaksut	2 265 749	408 475
Yhteensä	2 855 030	704 694
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka eivät oikeuta hyvitykseen	-	115
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka oikeuttavat hyvitykseen	2 592 740	659 679
Vakuutusmaksut sijoitussidonnaisesta vakuutuksesta	262 290	44 900
Yhteensä	2 855 030	704 694

5. Henkivakuutuksen maksetut korvaukset

	Konserni	
	1998	1.7.-31.12.1997
Ensivakuutus		
Maksetut korvaukset		
Henkivakuutus	214 633	109 564
Eläkevakuutus	207 520	90 682
Yhteensä	422 153	200 246
Takaisinostot		
Henkivakuutus	101 759	31 078
Eläkevakuutus	32 751	8 166
Yhteensä	134 510	39 244
Ensivakuutus yhteensä	556 663	239 490
Korvausten selvittelykulut	6 381	1 714
Yhteensä	563 044	241 204

6. Henkivakuutuksen lisäedut (asiakasedut)

	Konserni	
	1998	1997
Lisäetujen (asiakasetujen) vaikutus vakuutustekniseen tulokseen	-99 850	40 264 ¹⁾

¹⁾ Henki-Pohjassa tämän erän koko vuoden 1997 vaikutus vakuutustekniseen tulokseen on -212 936 000,00 markkaa

7. Kulujen erittely

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
KULUT TOIMINNOITTAIN				
(tuloslaskelman nimike on kerrottu suluissa)				
Vahinkovakuutus				
Korvausten selvittelykulut (maksetut korvaukset)				
Suoraan kohdistetut	29 680	27 146	12 975	21 983
Osuus kiinteistä kuluista	206 251	199 438	87 489	167 290
Yhteensä	235 931	226 584	100 464	189 273
Liikekulut (liikekulut)				
Vakuutusten hankintakulut (sisältää palkkiot)	289 888	242 403	163 761	225 540
Vakuutusten hoitokulut	300 637	281 018	128 046	258 996
Hallintokulut	97 277	100 858	54 240	90 772
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot	-37 080	-36 163	-23 370	-35 625
Yhteensä	650 722	588 116	322 677	539 683
Sijoitusten hoitokulut (sijoitustoiminnan kulut)				
Suoraan kohdistetut ¹⁾	87 144	94 529	68 091	139 981
Osuus kiinteistä kuluista	20 037	27 480	12 330	23 729
Yhteensä	107 181	122 009	80 421	163 710
Suoritemyynnin kulut (muut kulut)	97 983	170 222	272 572	328 728
Yhteensä tuloslaskelmassa	1 091 817	1 106 931	776 134	1 221 394

Kulujen erittely

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1.7.-31.12.1997	1.7.-31.12.1998	1997
Henkivakuutus				
Korvausten selvittelykulut (maksetut korvaukset)				
Suoraan kohdistetut	42	8		
Osuus kiinteistä kuluista	6 340	1 707		
Yhteensä	6 382	1 715		
Liikekulut (liikekulut)				
Vakuutusten hankintamenot (sisältää palkkiot)	90 950	42 799		
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos	-26 190	-		
Vakuutusten hoitokulut	41 311	25 323		
Hallintokulut	16 755	8 200		
Yhteensä	122 826	76 322		
Sijoitusten hoitokulut (sijoitustoiminnan kulut)				
Suoraan kohdistetut ¹⁾	21 590	11 530		
Osuus kiinteistä kuluista	8 134	2 966		
Yhteensä	29 724	14 496		
Suoritemyynnin kulut (muut kulut)	37 321	18 585		
Yhteensä tuloslaskelmassa	196 253	111 118		
	Konserni		Emoyhtiö	
	1.7.-31.12.1998	1997	1.7.-31.12.1998	1997
Holding-toiminnot				
Sijoitusten hoitokulut (sijoitustoiminnan kulut)				
Osuus kiinteistä kuluista	1 807		1 879	
Hallintokulut (muut kulut)	8 169		8 297	
Suoritemyynnin kulut (muut kulut)	416		424	
Yhteensä tuloslaskelmassa	10 392		10 600	
Kaikki yhteensä	1 298 462	1 218 049	786 734	1 221 394
	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
KULUT MENOLAJEITTAIN				
Henkilöstökulut	663 233	631 122	352 608	609 853
Ensivakuutuksen palkkiot	34 300	33 375	18 874	20 182
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	36 525	30 567	52 388	44 467
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot	-37 080	-36 164	-23 370	-35 625
Suunnitelmapoistot tuloslaskelmanimikkeittäin				
Maksetut korvaukset	8 156	10 711	2 784	9 567
Liikekulut	51 036	42 164	19 969	35 867
Sijoitustoiminnan kulut	2 196	3 604	1 317	3 355
Muut kulut	9 086	5 621	29 034	9 328
Yhteensä	70 474	62 100	53 104	58 117
Muut kulut ¹⁾	578 058	536 149	350 213	555 243
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoitot (-)/tappiot (+)	33	-970	-522	-923
Menosiirrot	-47 081	-38 130	-16 561	-29 920
Yhteensä tuloslaskelmassa	1 298 462	1 218 049	786 734	1 221 394
Suunnitelmapoistoihin sisältyy				
Liikearvon poistoa	3 606	2 796	2 098	2 796
Konserniliikearvon poistoa	-	-	-	-

¹⁾ Sisältää kiinteistöjen hoitokulut ja yhtiövastikkeet

Kulujen erittely	Konserni	
	1998	1.7.-31.12.1997
Vakuutusmaksuvastuuseen sisältyvä vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos		
Henkivakuutus		
Vakuutusmaksuvastuun muutokseen sisältyy		
Uusi aktivointi	-7 714	-10 218
Aikaisempien aktivointien - poisto (säännönmukainen)	9 243	2 292
Kulu/tuotto (-) tuloslaskelmassa	1 529	-7 926
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen kokonaismäärä (zillmeeraus) näkyy liitetiedossa 25.		

8. Erittelyt henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	493 268	474 109	260 729	458 733
Luontoisetujen raha-arvo	17 658	17 032	9 879	16 443
Eläkekulut	96 745	88 437	48 876	84 925
Muut henkilösivukulut	55 562	51 544	33 124	49 752
Yhteensä	663 233	631 122	352 608	609 853
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	2 745	2 816	1 503	2 640
Hallitukselle ja toimitusjohtajalle suoritettut palkat ja palkkiot näistä tehtävistä Osapalkkiota ei ole maksettu	5 949	6 838	3 852	5 032
Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan hyväksi annetut eläkesitoumukset näistä tehtävistä Konsernin kotimaisten vakuutus- ja palveluyhtiöiden toimitusjohtajilla ja varatoimitusjohtajilla on oikeus 60 vuotta täytettyään siirtyä täydelle TEL:n mukaiselle 60 %:n eläkkeelle.				

9. Sijoitustoiminnan nettotuotto

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista konserniyrityksiin				
Osinkotuotot	6 326	2 399	40 980	2 812
Korkotuotot	-	-	746	-
Yhteensä	6 326	2 399	41 726	2 812
Tuotot sijoituksista osakkuusyhtiöihin				
Osinkotuotot	-	-	1 779	1 750
Tuotot kiinteistöinvestoinneista				
Osinkotuotot				
Konserniyritykset	-	-	145	-
Korkotuotot				
Konserniyritykset	58	150	3 560	10 791
Muut	66	2 074	-	2 008
Vuokra- ym. tuotot				
Konserniyritykset	357	351	377	403
Muut	229 090	228 787	78 756	178 223
Yhteensä	229 571	231 362	82 838	191 425
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	382 560	232 671	277 221	230 078
Korkotuotot				
Konserniyritykset	186	307	4 646	1 219
Muut	649 632	494 173	127 971	229 665
Muut tuotot	16 871	30 284	6 313	17 092
Yhteensä	1 049 249	757 435	416 151	478 054
Yhteensä	1 285 146	991 196	542 494	674 041
Palautuneet arvonalennukset	76 351	212 102	58 043	213 955
Myyntivoitot	1 372 152	826 472	907 515	695 575
Sijoitustoiminnan tuotot yhteensä	2 733 649	2 029 770	1 508 052	1 583 571
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistöinvestoinneista	116 090	114 771	71 219	145 634
Kulut muista sijoituksista	45 458	33 839	17 973	23 643
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Konserniyritykset	6 035	13 228	6 911	14 475
Muut	54 365	35 974	10 005	13 057
Yhteensä	221 948	197 812	106 108	196 809
Arvonalennukset	462 326	144 232	27 460	104 123
Rakennusten suunnitelmapoistot	63 259	85 968	15 686	37 896
Myyntitappiot	59 196	22 719	29 955	15 293
Sijoitustoiminnan kulut yhteensä	806 729	450 731	179 209	354 121
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonorotuksia	1 926 920	1 579 039	1 328 843	1 229 450
Sijoitusten arvonorotus	17 039	1 524	-	-
Sijoitusten arvonorotuksen oikaisu	-67	-362	-	-
Sijoitustoiminnan nettotuotto	1 943 892	1 580 201	1 328 843	1 229 450
Osinkotuottoihin sisältyvä yhtiöveron hyvitys	95 171	54 992	84 103	55 120
Henkivakuutuksen osuus tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotosta	581 323	146 725	-	-
Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus em. henkivakuutuksen nettotuotosta	4 742	1 634	-	-

10. Tuloksen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat tuotto- ja kuluerät

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Vahinkovakuutus				
Vakuutusmaksutulo				
Kertaluontoinen tariffikorotus	219 000	-	219 000	-
Maksetut korvaukset				
Vastuovelkaperusteiden muutokseen liittyvä hyvitys	19 000	-	-	-
Korvausvastuun muutos (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)				
Vastuovelkaperusteiden muutos	-160 300	-149 567	-160 300	-149 567
Henkivakuutus				
Liikekulut				
Vakuutusten hankintamenojen aktivointi	26 190	-	-	-
Liikekulut, kaikki toiminnot yhteensä				
Atk-työasemien poistoajan lyhennys viidestä vuodesta kolmeen vuoteen (takautuva poisto)	-	-5 707	-	-5 380

11. Muut satunnaiset kulut

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Vakuutuskannan siirrossa 1.12.98 luovutettu toiminta- pääoma eli määrä, jolla siirtyneiden varojen käypä arvo ylitti siirtyneiden velkojen käyvän arvon	-	-	397	-

12. Aineettomat hyödykkeet

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Kehittämismenot, aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno 1.1.	94 476	60 506	73 364	57 572
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-7 138	-7 254	-4 670	-7 058
Uudet tytäryritykset	23 156	4 133	-	-
Muut hankinnat	44 891	39 813	35 649	28 322
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-76 246	-
Muut myynnit	-3 041	-2 722	-2 243	-5 471
Hankintameno 31.12.	152 344	94 476	25 854	73 365
Kertyneet suunnitelmapistot 1.1.	30 966	23 758	25 062	22 519
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-7 138	-7 254	-4 670	-7 058
Uudet tytäryritykset	8 109	1 844	-	-
Suunnitelmapoistot	21 892	15 054	11 471	12 608
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-22 109	-
Muut myynnit	-1 441	-2 436	-1 256	-3 006
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	52 388	30 966	8 498	25 063
Ennakkomaksut ja keskeneräiset työt 31.12.	26 995	23 797	9 883	21 724
Hankintameno suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	126 951	87 307	27 239	70 026
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	117	67	-	-
Uudet tytäryritykset	-	292	-	-
Suunnitelman alittavat poistot	-117	-29	-	-
Myynnit	-	-213	-	-
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	-	117	-	-
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	126 951	87 190	27 239	70 026
Liikearvo ja konserniliikearvo				
Hankintameno 1.1.	894 310	110 724	103 699	107 544
Lisäys	3 866	787 531	6 622	-
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-110 321	-
Vähennys	-	-100	-	-
Tarkistus	-	-3 845	-	-3 845
Siirrot	949	-	-	-
Hankintameno 31.12.	899 125	894 310	-	103 699
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	168 510	89 672	89 645	86 849
Suunnitelmapoistot	155 980	78 938	2 097	2 795
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-91 742	-
Muut myynnit	-	-100	-	-
Siirrot	-	-	-	-
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	324 490	168 510	-	89 644
Hankintameno suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	574 635	725 800	-	14 055
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	701 586	813 107	27 239	84 081

13. Sijoitusten kirjanpitoarvo, käypä arvo ja arvostusero

	Konserni			Konserni		
	Jäljellä oleva hankintameno 1998	Kirjanpito-arvo 1998	Käypä-arvo 1998	Jäljellä oleva hankintameno 1997	Kirjanpito-arvo 1997	Käypä-arvo 1997
Kiinteistösjoitukset						
Kiinteistöt	1 589 649	1 767 202	2 225 246	1 838 360	2 066 306	2 693 757
Konserniyhtiöosakkeet	-	-	-	1 723	1 723	3 010
Osakkuusyhtiöosakkeet	290 121	290 121	297 245	391 165	391 165	412 454
Muut kiinteistöosakkeet	194 058	194 058	205 139	79 467	79 507	94 067
Lainasaamiset konserniyrityksiltä	-	-	-	1 672	1 672	1 672
Konserniyritykset						
Osakkeet ja osuudet	13 193	10 804	12 914	40 851	40 851	40 851
Osakkuusyrittäjät						
Osakkeet ja osuudet	56 215	55 419	55 782	43 576	42 910	42 530
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	6 198 441	6 228 470	17 862 561	4 814 593	4 849 500	10 406 470
Rahoitusmarkkinavälineet	10 699 060	10 703 932	11 405 596	8 299 313	8 301 896	8 771 055
Kiinnelainasaamiset	4 314	4 314	4 314	327 508	327 508	327 508
Muut lainasaamiset	9 583	9 583	9 583	245 580	245 580	245 580
Talletukset	261 164	261 164	261 164	337 932	337 932	337 932
Jälleenvakuutustaltesaamiset	44 046	44 046	44 046	49 050	49 050	49 050
	19 359 844	19 569 113	32 383 590	16 470 790	16 735 600	23 425 936
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi (+) tai niidenvähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-122 705			-95 161		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonorotuksia		140 409			181 266	
Arvonorotusrahoitukseen merkittyjä arvonorotuksia		72 044			84 211	
		212 453			265 477	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			12 814 477			6 690 336

	Sijoitusten kirjanpitoarvo, käypä arvo ja arvostusero					
	Emoyhtiö			Emoyhtiö		
	Jäljellä oleva hankintameno 1998	Kirjanpito- arvo 1998	Käypä- arvo 1998	Jäljellä oleva hankintameno 1997	Kirjanpito- arvo 1997	Käypä- arvo 1997
Kiinteistösjoitukset						
Kiinteistöt	977	977	1 001	733 734	932 765	1 295 044
Konserniyhtiöosakkeet	-	-	-	347 553	347 553	444 230
Osakkuusyhtiöosakkeet	-	-	-	244 124	244 124	258 874
Muut kiinteistöosakkeet	2 275	2 275	2 478	73 604	73 644	88 204
Lainasaamiset konserniyrityksiltä	-	-	-	111 081	111 081	111 081
Konserniyritykset						
Osakkeet ja osuudet	1 776 207	1 776 207	1 779 233	1 366 845	1 366 845	1 372 150
Osakkuusyritykset						
Osakkeet ja osuudet	45 191	45 191	45 088	40 983	40 983	41 778
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	1 019 535	1 027 917	8 772 108	2 879 860	2 914 767	7 861 727
Rahoitusmarkkinavälineet	313 844	313 844	325 855	2 015 271	2 015 271	2 111 200
Kiinnelainasaamiset	-	-	-	343 587	343 587	343 587
Muut lainasaamiset	414	414	414	274 674	274 674	274 674
Talletukset	29 629	29 629	29 629	133 354	133 354	133 354
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1 720	1 720	1 720	2 261	2 261	2 261
	3 189 792	3 198 174	10 957 526	8 566 931	8 800 909	14 338 164
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-8 467			-26 344		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonorotuksia		8 381			153 847	
Arvonorotusrahoitukseen merkittyjä arvonorotuksia		-			80 132	
		8 381			233 979	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			7 759 352			5 537 255

14. Kiinteistösijoytukset				
	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Rakennukset				
Hankintameno 1.1.	2 065 848	2 100 204	1 025 658	1 070 189
Hankinnat	58 013	288 993	1 832	14 126
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-843 319	-
Muut myynnit ja yhtiötetyt	-322 925	-323 349	-183 054	-58 657
Hankintameno 31.12.	1 800 936	2 065 848	1 117	1 025 658
Arvonkorotukset 1.1.	275 298	359 389	254 355	304 725
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-144 536	-
Muut myynnit	-24 161	-84 091	-60 275	-50 370
Peruutus	-4 082	-	-49 544	-
Arvonkorotukset 31.12.	247 055	275 298	-	254 355
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	863 786	929 583	508 195	506 862
Suunnitelmapoistot	63 259	85 968	15 686	37 896
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-393 131	-
Muut myynnit	-178 221	-151 765	-130 555	-36 563
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	748 824	863 786	195	508 195
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	1 299 167	1 477 360	922	771 818
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	17 281	22 582	19 668	20 887
Suunnitelman alittavat poistot	-9 378	-4 951	-15 631	-183
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-11 005	-
Muut myynnit	5 106	-350	7 010	-1 036
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	13 009	17 281	42	19 668
Rakennusten arvo kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	1 286 158	1 460 079	880	752 150
Maa- ja vesialueet sekä kiinteistöosakkeet				
Hankintameno 1.1.	1 207 014	792 650	1 113 159	1 216 136
Hankinnat	88 924	488 550	62 093	48 396
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-942 249	-
Muut myynnit	-243 120	-74 186	-230 532	-151 373
Siirrot	3 652	-	-141	-
Hankintameno 31.12.	1 056 470	1 207 014	2 330	1 113 159
Arvonkorotukset 1.1.	39 686	56 432	30 629	30 669
Liiketoimintasiirto	-	-	-40	-
Muut myynnit	-7 865	-16 746	-	-40
Peruutus	-8 085	-	-30 589	-
Arvonkorotukset 31.12.	23 736	39 686	-	30 629
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	185 359	179 222	317 520	358 566
Arvonalennukset	9 031	20 302	4 323	28 896
Palautuneet arvonalennukset	-6 775	-7	-11 251	-7 128
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-251 437	-
Muut myynnit	-59 623	-14 158	-59 155	-62 814
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	127 992	185 359	-	317 520
Kirjanpitoarvo arvonalennusten jälkeen 31.12.	952 214	1 061 341	2 330	826 268
Kirjanpitoarvo yhteensä 31.12.	2 251 381	2 538 701	3 252	1 598 086

Kiinteistösijoitukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Lainasaamiset konserniyrityksiltä				
Hankintameno 1.1.	1 672	2 438	111 081	230 629
Lisäys	38 135	-	-	3 495
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-4 799	-
Vähennys	-39 807	-766	-106 282	-123 043
Hankintameno 31.12.	-	1 672	-	111 081
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	-	-	-	-
Arvonalennus ja kurssiero	-	-	-	-2 023
Vähennys	-	-	-	2 023
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-	-	-	-
Kirjanpitoarvo arvonalennusten jälkeen 31.12.	-	1 672	-	111 081
Kiinteistösijoitukset yhteensä 31.12.	2 251 381	2 540 373	3 252	1 709 167
Omassa käytössä olevat kiinteistösijoitukset				
Jäljellä oleva hankintameno	424 430	443 310	-	394 997
Kirjanpitoarvo	453 661	473 688	-	425 345
Käypä arvo	512 285	587 896	-	512 710
Konserniyhtiöt				
Yhdistellyt				
Yhtiöiden lukumäärä (Vahinko-Pohjolan, Bothnian ja Henki-Pohjolan omistamat) 31.12.	77	82		
Yhtiöiden yhteenlaskettu tilikauden voitto (tappio)	5 816	1 439		
Yhtiöiden yhteenlaskettu oma pääoma	485 623	565 417		
Yhdistelemättä jätetty				
Asunto Oy Kukkosalama (omistusosuus 51,73 %)		1		
Tilikauden voitto		15		
Oma pääoma		909		
Yhtiöiden lukumäärä (Ilmarisen omistamat) 31.12.	-	152		
Yhtiöiden yhteenlaskettu tilikauden voitto (tappio)	-	-57 067		
Yhtiöiden yhteenlaskettu oma pääoma	-	1 617 971		

15. Sijoitukset konserni- ja osakkuusyrittisiin

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Konserniyritysten osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.	40 851	40 788	1 422 215	270 890
Lisäykset	222	63	457 958	1 136 693
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-30 236	-
Vähennykset	-	-	-10	-100
Siirrot	-28 148	-	-18 309	14 732
Hankintameno 31.12.	12 925	40 851	1 831 618	1 422 215
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	-	-	55 371	41 369
Arvonalennukset	-	-	270	270
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-220	-
Arvonalennusten palautukset	-	-	-10	-
Siirrot	-268	-	-	13 732
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-268	-	55 411	55 371
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	13 193	40 851	1 776 207	1 366 844
Osakkuusyrittysten osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.			42 542	37 115
Lisäykset			15 836	26 159
Liiketoimintasiirto 1.7.98			-8 340	-
Vähennykset			-21 686	-7 000
Siirrot			18 307	-13 732
			46 659	42 542
Omistusta vastaava osuus osakkuusyrittysten omista pääomista 1.1.	43 657	36 046	-	-
Lisäykset	14 837	26 111	-	-
Vähennykset	-21 774	-7 000	-	-
Siirrot	19 495	-11 500	-	-
	56 215	43 657	-	-
Konserniliikearvo/reservi 1.1.	-470	2 729	-	-
Lisäykset	1 798	49	-	-
Vähennykset	-	-	-	-
Siirrot	-1 189	-3 248	-	-
	139	-470	-	-
Hankintameno 31.12.	56 354	43 187	46 659	42 542
Kertyneet arvonalennukset 1.1.			1 559	21 321
Arvonalennukset	-	-	-	88
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-88	-
Vähennykset	-	-	-	-6 118
Siirrot	-	-	-3	-13 732
Kertyneet konserniliikearvon poistot/ konsernireservin vähennys 1.1.	389	-2 970	-	-
Konserniliikearvon poisto/reservin vähennys tilikaudella	-260	111	-	-
Siirrot	-268	3 248	-	-
Kertyneet arvonalennukset/konserniliikearvon poistot/ konsernireservin vähennys 31.12.	-139	389	1 468	1 559
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	56 215	43 576	45 191	40 983

16. Osakkeet ja osuudet

Yhtiön nimi						Konserni	Emoyhtiö
	Viimeksi laaditun tilinpäätöksen voitto/tappio	oma pääoma	Osakkeiden/optio-todistuksien lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/äänistä %	Nimellis-arvo	1998	1998
Konserniyritykset							
Vakuutusosakeyhtiö Bothnia International	87 516	249 102	1 500 000	100,00	15 000		125 000
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen Northclaims Oy	5 887	33 946	2 800 000	100,00	14 000		
Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola	2	283	2 800	100,00	280		
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola	58 573	453 949	8 000 000	100,00	80 000		1 119 461
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola	-155 111	244 888	10 000 000	100,00	100 000		400 000
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Varma (selvitystilassa)	378	-504	25	100,00	¹⁾ 25 000		0
Moorgate Insurance Company Limited, Iso-Britannia	9 541	51 074	10 000 000	100,00	GBP 10 000		37 172
Seesam International Insurance Company Ltd, Eesti	-611	13 273	59 978	59,98	EEK 5 998	6 861 ²⁾	8 354
Seesam Life Insurance Company Limited, Eesti	-513	4 246	124 600	70,00	EEK 12 460	3 942 ²⁾	4 571
Vakuutusyhtiöt yhteensä	5 662	1 050 257				10 803	1 694 558
Finnish Insurance Services Oy	-1	140	900	85,71	90		90
Osmo Oy	-1	35	10 000	100,00	20		20
Pohjola Insurance Service Oy	-5	36	6 000	100,00	60		0
Pohjola International Consulting Oy	-1	8	1 500	100,00	15		15
Pohjolan Asiakaspalvelu Oy	-10 142	51 278	50 000	100,00	500		61 420
Pohjolan Atk-palvelu Oy	12 900	13 408	500	100,00	500		9 839
Pohjolan Systeempalvelu Oy	683	10 947	50 000	100,00	500		10 265
	9 095	1 126 109				10 803	1 776 207
Osakkuusyrietykset							
Vakuutusyhtiöt							
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	37 959	180 498	9 180	67,14/29,65	¹⁾ 91 800	40 851 ³⁾	40 851
Joint-stock Insurance Company "Seesam Latvia", Latvia	105	5 059	49 500	45,00	LVL 247	2 277 ²⁾	2 455
Private Insurance Company "Seesam", Liettua	695	2 290	9 000	45,00	LTL 900	1 030 ²⁾	1 877
Standard Union Reassurance S.A., Luxemburg	-	7 370	2 500	50,00	LUF 25 000	3 685 ²⁾	
Vakuutusyhtiöt yhteensä	38 759	195 217				47 843	45 183
Muut yhtiöt							
Autovahinkokeskus Oy	-431	16 136	1 651	22,93	4 127	3 700 ²⁾	
Pohjolan Energianvälitys Oy	-100	-85	8	50,00	8	0 ²⁾	8
Vahinkopalvelu Oy	1 523	5 109	840	46,67	336	2 384 ²⁾	
Euro-Center Holding A/S, Tanska	-183	7 460	1 800	20,00	DKK 1 800	1 492 ²⁾	
	39 568	223 837				55 419	45 191
Kiinteistöyhtiöt							
Kiinteistö Oy Eteläesplanadi 12	-231	65 840	28	27,18	1	35 824 ³⁾	
Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki	0	90 303	500 000	50,00	500	⁴⁾	
Kiinteistö Oy Lakkitori	-87	22 956	15 489	46,67	15	11 259 ³⁾	
Kiinteistö Oy Keravan Kauppakaari 1	107	57 226	6 597	43,98	7	14 560 ³⁾	
Asunto Oy Kukkosalama	-7	902	311	38,40	12	1 082 ³⁾	
Kiinteistö Oy Lippulaiva	1 190	261 772	2 750	34,38	344	113 000 ³⁾	
Asunto Oy Luode	-31	475	71	25,54	1	2 753 ³⁾	
Kiinteistö Oy Myyrmäen Kauppakeskus	-0	106 414	8 316	28,29	83	53 340 ³⁾	
Muut (20 yhtiötä)	-117	262 215				58 303 ³⁾	
	824	868 103				290 121	-

¹⁾ Keskinäinen vakuutusyhtiö

²⁾ Yhdistely pääomaosuusmenetelmällä

³⁾ Hankintameno

⁴⁾ Yhdistely subteelisesti yhteisyrityksenä

Osakkeet ja osuudet					
Yhtiön nimi				Konserni	Emoyhtiö
	Osakkeiden/ optio- todistuksien lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/ äänistä %	Nimellis- arvo	1998 Kirjan- pitoarvo	1998 Kirjan- pitoarvo
Muut yritykset					
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi, takuupääoma			3 000	3 000	3 000
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ), Ruotsi	23 200 000	4,53	SEK 23 200	504 691	504 691
Vakuutusyhtiöt yhteensä				507 691	507 691
Alma Media Oyj	621 798	3,95/5,53	6 218	95 236	
Asko Oyj	624 400	1,61	6 244	54 136	
Aspo Oyj	258 905	5,95	2 589	15 848	
A-Rakennusmies Oyj	37 500	0,91	187	2 625	
Cultor Oyj	1 497 830	2,13/1,71	8 987	77 887	
Espoon Sähkö Oyj	145 300	0,92	291	11 106	
Finnair Oyj	900 000	1,06	4 500	26 820	
Finnlines Oyj	1 114 800	5,58	11 148	129 439	
	145 777	0,73	1 458		17 780
Fiskars Oyj Abp	29 100	0,07/0,12	145	3 099	
Fortum Oyj	6 020 601	0,77	120 412	91 748	
	1 566 471	0,20	31 329		23 760
Oyj Hartwall Abp	170 000	0,28/0,08	170	10 500	
Helsingin Puhelin Oyj	414 522	0,81/0,26	2 073	81 027	
Huhtamäki Oyj	945 146	3,16/4,40	18 903	129 331	
	105 918	0,35/0,04	2 118		15 908
Instrumentarium Oyj	832 455	3,46/3,55	8 325	164 967	
JOT Automation Group Oyj	30 000	0,35	60	2 700	
KCI Konecranes International Oyj	241 800	1,61	1 934	48 164	
Kemira Oyj	2 920 000	2,27	29 200	106 580	
Kesko Oyj	2 302 600	2,55/0,06	23 026	158 664	
Kone Oyj	487 020	7,25/2,83	24 351	80 074	
	219 510	3,27/1,28	10 975		25 877
Kyro Oyj Abp	286 000	0,72	286	6 607	
Lassila & Tikanoja Oyj	1 169 100	7,46	11 691	64 215	
Lemminkäinen Oyj	1 447 400	8,50	14 474	64 406	
Oyj Leo Longlife Plc	33 682	3,06/0,60	337	2 863	
Lännen Tehtaat Oyj	156 000	2,42	1 560	6 833	
Merita Oyj	16 395 000	1,97	163 950	428 533	
	5 744 562	0,69	57 446		153 218
Metra Oyj Abp	765 500	1,41/1,32	15 310	67 542	
Metsä Tissue Oyj	264 000	0,88	2 640	12 408	
Neptun Maritime Oyj	3 526 540	5,67/6,24	35 265	43 873	
Nokia Oyj	12 230 800	2,03/6,48	30 577	518 867	
	9 307 262	1,54/4,97	23 268		150 310
Nokian Renkaat Oyj	160 000	1,55	1 600	18 606	
Nordic Aluminium Oyj	55 000	1,19	412	1 540	
Olvi Oyj	51 930	2,55/0,55	519	4 874	
Orion-yhtymä Oyj	1 932 822	2,76/3,63	19 328	228 500	
Outokumpu Oyj	1 372 000	1,10	13 720	64 210	
PK Cables Oyj	65 000	1,23	130	6 063	
Polar-Yhtymä Oyj	2 656 060	1,48	13 280	5 976	
Jaakko Pöyry Group Oyj	150 000	1,09	750	7 335	
Raisio Yhtymä Oyj	21 300	0,01	21	1 193	
Rauma Oyj	1 584 776	2,99	15 848	117 273	
Rautakirja Oyj	558 000	8,61/10,23	11 160	29 300	
	264 000	4,07/4,84	5 280		12 050
Rautaruukki Oyj	1 720 000	1,29	17 200	56 588	
Raute Oyj	25 000	0,66/0,11	250	1 040	
Rocla Oyj	69 600	1,80	348	2 506	
Santasalo-JOT Oyj	116 800	1,13	1 168	3 644	

Osakkeet ja osuudet					
Yhtiön nimi	Osakkeiden/ optio- todistuksien lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/ äänistä %	Nimellis- arvo	Konserni	Emoyhtiö
				1998	1998
				Kirjan- pitoarvo	Kirjan- pitoarvo
Sonera-yhtymä Oyj	1 600 000	0,22	4 000	72 000	
Stockmann Oyj Abp	446 750	0,87/0,16	4 467	35 549	
Stora Enso Oyj	1 310 000	0,17/0,22	13 100	52 759	
Suunto Oyj	155 000	2,84	775	5 270	
Tamfelt Oyj Abp	40 127	0,45/0,77	401	4 860	
Tampereen Puhelin Oyj	420 250	1,07	4 202	17 279	
Tamro Oyj	64 000	0,05	640	1 408	
Tieto Corporation Oyj	1 672 600	3,14	8 363	44 927	
	585 000	1,10	2 925		4 599
UPM-Kymmene Oyj	11 745 100	4,23	117 451	423 603	
	2 864 998	1,03	28 650		74 742
Vaisala Oyj	68 000	1,59/0,33	680	28 514	
Valmet Oyj	1 926 500	2,47	19 265	131 002	
Werner Söderström Oyj - WSOY	647 764	5,40/3,01	6 478	18 953	
	318 770	2,66/0,64	3 188		5 405
YIT-Yhtymä Oyj	3 098 000	10,56	30 980	89 883	
	530 433	1,81	5 304		14 318
Aboa Venture Ky				1 127	
Alfred Berg Rahasto Oy:					
Alfred Berg Finland	790 485			35 438	
Alfred Berg Markka	690 314			7 580	
Alfred Berg Obligaatio	2 154 377			29 752	
Alfred Berg Optimal	4 081 252			87 910	
Alfred Berg Optimal Europe	825 196			8 136	
Arctos Rahastoyhtiö Oy:					
Arctos Forte			8 563	1 523	
Arctos Futura			36 158	10 585	
Arctos Julkisyhteisö	118 173			14 521	
Chips Abp	87 540	1,31/2,31	875	8 822	
Efore Oyj	36 520	0,92/0,41	365	1 643	
Exel Oyj	100 000	1,91	200	2 900	
Fenno Rahasto Ky				6 580	
Finnmezzanine Rahasto Ky				2 000	
Finnventure Rahasto Ky				24 523	
Forenvia Venture Ky				2 533	
HEX Oy, Helsingin Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiö	499 031	3,98	4 990	17 954	17 954
Honkarakenne Oyj	124 500	3,11/1,28	1 245	3 362	
Ilkka Oyj	15 763	0,97/0,98	158	1 539	
Innopoli Oy	126 500	18,29	12 650	5 543	
Kontram-Yhtiöt Oyj	115 074	5,93	575	2 980	
Kytösuontien Pysäköinti Oy	238	5,62	1	3 099	
Martela Oyj	135 100	6,50/1,73	1 351	15 644	
MB Equity Fund Ky				3 962	
MB Mezzanine Fund Ky				4 211	
Rakentajain Konevuokraamo Oyj	365 688	10,80/17,83	3 657	5 134	
Sadepo Oy	170	19,19	1 700	1 700	
Sato-Yhtymä Oyj	136 162	6,20	1 362	1 951	
Savon Teknia Oy	30 000	5,27	1 200	1 200	
Sitra Bioventures Ky				4 407	
Sitra Technology Ky				1 704	
Sponsor Fund Ky				11 673	
Suomen Kantaverkko Oyj	150	4,51/2,01	15 000	30 000	
Suomen Spar Oyj	52 194	4,58/0,44	522	11 483	
Suomen Viestintärähoitus Oy	5 000	2,98/0,30	500	1 000	
Technopolis Oulu Oyj	126 000	1,51	1 260	1 744	
Teknoventure Oy	10 000	1,28	1 000	1 000	
Telecomia Venture Ky				2 538	
Tietosavo Oyj	20 000	1,96	200	1 000	
Oy TKKK Education Ltd	10	10,00	10	10	
Vahto Group Plc Oyj	58 700	2,04	293	2 749	
Oy Villas Ab	30	11,19	6	4	
ABB AB, Ruotsi	660 000	0,07/0,01 SEK	3 300	35 778	
AGA AB (publ), Ruotsi	280 000	0,12/0,02 SEK	1 400	18 601	
Alfred Berg Norden (Sicav), Luxemburg	12 815			28 543	
Astra AB (publ), Ruotsi	685 000	0,04/0,01 SEK		856	59 263
Atlas Copco AB, Ruotsi	181 000	0,10/0,14 SEK	905	20 758	

Osakkeet ja osuudet						Konserni	Emoyhtiö
Yhtiön nimi	Osakkeiden/ optio- todistuksien lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/ äänistä %	Nimellis- arvo	Kirjan- pitoarvo	1998	1998	
					Kirjan- pitoarvo	Kirjan- pitoarvo	
Bergesen, Norja	55 000	0,00	NOK	137	3 391		
Carli Gry International, Tanska	7 000	0,10			2 067		
Carlsberg A/S, Tanska	31 000	0,11			9 279		
Drott AB (publ), Ruotsi	56 000	0,05	SEK	112	2 395		
Eastern Europe Equity Fund, Alankomaat	101 560				46 135		
EIC Corporation Ltd., Bermuda	40 000	0,53/0,67	USD	50	4 231		
Ekornes ASA, Norja	70 000	0,21	NOK	70	2 887		
Electrolux AB, Ruotsi	355 000	0,10	SEK	1 775	25 323		
Europe Mid Cap Fund, Ranska	53 840				88 105		
FCP GT-GAT, Ranska	32		FRF	550	1 395		
Fleming Fund Management (Luxembourg) S.A.							
FFF-Fleming American Fund, Luxemburg	181 683				68 103		
Falck, Tanska	8 000	0,07			2 995		
Fidelity Funds SICAV, Bermuda:							
American Growth Fund	16 185				1 067		
European Balance Fund	190 032				11 525		
European Bond Fund	56 515				4 022		
European Growth Fund	69 053				1 816		
European Smaller Companies Fund	38 751				2 472		
Pacific Fund	27 891				1 140		
Gambro AB, Ruotsi	222 500	0,06/0,04	SEK	445	12 194		
Gartmore Capital Strategy Fund Limited, Jersey:							
Asia Pacific Fund	413 091				5 471		
Continental Europe Fund	815 682				47 535		
Global Bond Fund	1 546 923				11 202		
Global Equity Fund	458 391				13 306		
Japan Fund	905 083				18 960		
North America Fund	170 804				4 286		
Gränges AB, Ruotsi	15 250	0,04	SEK	381	1 013		
Hambro European Ventures III UK							
Limited Partnership, Iso-Britannia					12 496		
Industri Kapital 1997 Limited Partnership I, Jersey					10 594		
ISA Asian Growth Fund, Luxemburg	143 976				35 709		
ISS-International Service System, Tanska	15 500	0,03			4 852		
Nordic Capital III Limited, Ruotsi					2 176		
Novo-Nordisk A/S, Tanska	13 700	0,02			8 037		
Odin Forvaltning AS, Norja:							
Osakerahasto ODIN Finland	13 539				8 800		
Osakerahasto ODIN Norden	46 577				11 640		
Orkla, Norja	100 000	0,25	NOK	625	6 635		
Pilkington plc, Iso-Britannia	2 260 634	0,15			11 336		
Procuritas Capital Partners II, LP, Guernsey					3 352		
P.T.F. European Opportunity, Luxemburg	14 417				12 782		
Placements Obligations, Ranska	116				1 226		
Sandvik AB, Ruotsi	228 000	0,09/0,01	SEK	1 368	20 719		
SCANIA AB, Ruotsi	345 000	0,17/0,18	SEK	3 450	32 092		
Schroder International Selection Fund, Luxemburg:							
Japanese Equity C	1 371 000				42 302		
Pacific Equity C	2 311 880				43 812		
Securitas AB, Ruotsi	75 600	0,02	SEK	76	5 088		
SINSER (Bermuda) Ltd, Bermuda	1 800	15,00	USD	2	10	10	
SINSER (Ireland) Limited, Irlanti	750	15,00	IEP	1	10	10	
SINSER (Luxembourg) S.à.r.l., Luxemburg	75	15,00	LUF	75	948	948	
Skanska AB, Ruotsi	56 000	0,05/0,03	SEK	672	7 896		
Svenska Handelsbanken AB (publ), Ruotsi	233 000	0,09/0,11	SEK	2 330	38 580		
Trans Europe Fund N.V., Alankomaat	302 000				90 606		
Tuir "WARTA" SA, Puola	33 502	0,55	PLN	335	2 512	2 512	
Unidanmark A/S, Tanska	16 300	0,07			6 704		
Ulkomaisia osakkeita ²⁾					585 589		
Muut osakkeet					149 771	824	
Optiotodistukset					218		
					6 583 358 ¹⁾	1 027 917	

¹⁾ Sisältää sijoitusidonnaisen vakuutusten katteena olevia osakkeita 354 888 tmk

²⁾ 133 eurooppalaisen ja amerikkalaisen yhtiön osaketta, joiden omistusprosentit ovat 0,000061-0,06219

17. Rahoitusmarkkinavälineet

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Tase-erään sisältyy pääomalainoja				
Pörssinoteeratut	25 377	32 101	-	19
Muut	5 000	35 001	-	-
	30 377	67 102	-	19

18. Lainasaamiset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Muut lainasaamiset vakuuden mukaan ryhmiteltyinä				
Pankkitakaus	-	26 814	-	20 071
Vakuutuskirja	9 169	14 284	-	4
Asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden osakkeet ja osuudet	-	49 679	-	49 679
Valtion, kuntien ja seurakuntien takaukset sekä kunnille ja seurakunnille myönnetyt lainat	-	112 722	-	112 722
Muut	414	42 081	414	92 198
Yhteensä	9 583	245 580	414	274 674
Lähipiirilainat				
Emoyhtiön osakkaille ja konsernin vähemmistöosakkaille, joiden omistus tai äänivalta on vähintään 10 %	-	-	-	-
Konsernin toimitusjohtajille, hallitusten jäsenille ja tilintarkastajille tai laissa heihin rinnastetuille	-	2 122	-	2 122
Lainaehdot				
Korko		5,00%-6,75%		5,00%-6,75%
Laina-aika		2-24 v		2-24 v
Vakuus		Kiinnitys tai asunto-osakkeita		Kiinnitys tai asunto-osakkeita

19. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

	Konserni		Konserni	
	1998	1997	1998	1997
	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (= kirjanpitoarvo)	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (= kirjanpitoarvo)
Osakkeet ja sijoitusrahasto-osuudet	347 121	354 888	97 824	112 027
Rahoitusmarkkinavälineet	-	-	19 201	21 001
Rahat ja pankkisaamiset	-	-	2 045	2 045
Kertyneet korot	-	-	1 261	1 261
Yhteensä	347 121	354 888	120 331	136 334
Etukäteen hankitut sijoitukset	-16 151	-16 105	-39 233	-45 316
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelkaa vastaavat sijoitukset	330 970	338 783	81 098	91 018
Rahat ja pankki- ym. saamiset sisältävät tilinpäätöshetkellä voimassa olevien maksettujen vakuutusten nettomaksuja, joita ei vielä ole sijoitettu		10 500		2 980

20. Saamiset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Saamiset konserniyrityksiltä				
Jälleenvakuutustoiminnasta	49	-	8 301	13 510
Muut saamiset	360	12 817	54 115	62 184
Yhteensä	409	12 817	62 416	75 694
Saamiset osakkuusyrittäyksiltä				
Ensivakuutustoiminnasta	967	715	-	-
Jälleenvakuutustoiminnasta	-	-	-	-
Muut saamiset	19 450	5 999	27 260	5 997
Yhteensä	20 417	6 714	27 260	5 997

21. Kalusto

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Hankintameno 1.1.	222 889	176 654	211 258	167 557
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-29 292	-21 501	-19 852	-20 540
Uudet tytäryritykset	43 152	7 895	-	-
Hankinnat	36 979	61 100	28 770	65 626
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-79 934	-
Muut myynnit	-8 288	-1 259	-15 660	-1 385
Hankintameno 31.12.	265 440	222 889	124 582	211 258
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	109 946	83 836	100 945	79 587
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-29 292	-21 501	-19 852	-20 540
Uudet tytäryritykset	22 595	4 092	-	-
Suunnitelmapoistot	44 977	44 248	39 536	42 712
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-42 055	-
Muut myynnit	-3 957	-729	-8 232	-814
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	144 269	109 946	70 342	100 945
Ennakkomaksut	1 318	-	1 318	-
Hankintameno suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	122 489	112 943	55 558	110 313
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	26 351	33 059	24 971	30 211
Henki-Pohjolasta	-	2 761	-	-
Suunnitelman alittavat/ylittävät poistot	-15 993	-7 198	-16 589	-6 144
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-8 904	-
Myynnit	581	-2 271	522	904
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	10 939	26 351	-	24 971
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	111 550	86 592	55 558	85 341

22. Oma pääoma

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Sidottu oma pääoma				
Osakepääoma				
A-osakkeet	99 256	101 489	99 256	101 489
B-osakkeet	104 294	102 061	104 294	102 061
	203 550	203 550	203 550	203 550
Vararahasto	946 018	946 018	945 434	945 434
Arvonkorotusrahasto				
Pääoma 1.1.	42 372	58 321	38 292	48 544
Arvonkorotusten peruutus	-12 167	-15 949	-38 292	-10 252
	30 205	42 372	-	38 292
Muuntoerot				
Pääoma 1.1.	14 893	4 492	-	-
Muutos	-6 768	13 443	-	-
Konsernin kokoonpanon muutos	-	-3 042	-	-
	8 125	14 893	-	-
Sidottu oma pääoma yhteensä	1 187 898	1 206 833	1 148 984	1 187 276

Hallituksen valtuutukset

Hallituksella ei ole voimassa olevia uusmerkintää, optio-oikeuksien antamista tai vaihtovelkakirjalainan ottamista koskevia valtuutuksia.

Yhtiöjärjestyksen pääasialliset määräykset osakelajeista

Osakelajeja on kaksi, A-osakkeet ja B-osakkeet. A-osakkeita on vähintään 0 kpl ja enintään 142 427 748 kpl ja B-osakkeita vähintään 20 412 252 kpl ja enintään 162 840 000 kpl. Kummassakin osakelajissa osakkeen nimellisarvo on 5 mk ja osakelajeilla on yhtäläinen oikeus osinkoon ja yhtiön varoihin. Kukin A-osake oikeuttaa äänestämään kymmenellä äänellä ja kukin B-osake yhdellä äänellä. Kaikkia osakkeita koskee konsernikohtainen 10 prosentin äänioikeusrajoitus.

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Vapaa oma pääoma				
Käyttörahassto				
Pääoma 1.1.	351 008	200 704	352 431	202 441
Edellisen tilikauden voitosta	471 564	150 259	446 554	149 945
Nostamattomat osingot	-	45	-	45
Arvonkorotusten peruutus	-	-	-41 840	-
Edellisten tilikausien voitosta/tappiosta	105	-	-	-
	822 677	351 008	757 145	352 431
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus				
Pääoma 1.1.	48 052	58 448	-	-
Konsernin kokoonpanon muutos	-34	10 108	-	-
Tilikauden voitosta	-17 613	-20 504	-	-
	30 405	48 052	-	-
Edellisten tilikausien voitto/tappio				
Pääoma 1.1.	-55 243	-85 517	-	-
Edellisen tilikauden voitosta/tappiosta	-18 301	39 183	-	-
Käyttörahasstoon	-105	-	-	-
Muuntoero	3 734	-8 909	-	-
	-69 915	-55 243	-	-
Edellisen tilikauden voitto	575 543	271 011	568 834	231 515
Emoyhtiön osingonjakoon	-122 130	-81 420	-122 130	-81 420
Käyttörahasstoon	-471 564	-150 259	-446 554	-149 945
Edellisten tilikausien voittoon/tappioon	18 301	-39 182	-	-
Yleishyödyllisiin lahjoituksiin	-150	-150	-150	-150
	-	-	-	-
Tilikauden voitto	541 441	575 543	774 703	568 834
Vapaa oma pääoma yhteensä	1 324 608	919 360	1 531 848	921 265
Oma pääoma yhteensä	2 512 506	2 126 193	2 680 832	2 108 541

Oma pääoma				
	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Jakokelpoiset varat				
Vapaa oma pääoma	1 324 608	919 360	1 531 848	921 265
Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero vapaassa omassa pääomassa	-30 405	-48 052	-	-
Omat osakkeet	-	-400	-	-
	1 294 203	870 908	1 531 848	921 265
Aikaisemmilta vuosilta kertynyt veroylijäämä	304 151	131 277	304 151	131 277
Arvonkorotusrahasto				
Käyttöomaisuuteen liittyvä	50 674	56 487	-	52 733
Sijoitusomaisuuteen liittyvä	21 371	27 725	-	27 399
Yhteensä	72 045	84 212	-	80 132
Rahastoannit	-41 840	-41 840	-	-41 840
Erotus	30 205	42 372	-	38 292
Vakuutusyhtiölain mukaan vain korotushetkellä käyttöomaisuuteen liittyvää arvonkorotusrahastoa voi käyttää rahastoantiin.				
Konserni 1997				
	Osakkeiden lukumäärä	Nimellis- arvo	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (=kirjanpitoarvo)
Konsernin hallussa olevat emoyhtiön osakkeet				
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena oleviin sijoituksiin sisältyi emoyhtiön B-sarjan osakkeita				
Vakuutuksiin linkatut osakkeet	997	5	84	199
Etukäteen hankitut osakkeet	1 003	5	85	201
	2 000	10	169	400
Osakkeet on myyty pörsissä vuonna 1998, kun asiakkaat ovat siirtäneet vakuutuksensa muunlaisiin sijoituksiin.				
23. Varaukset				
	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Kertynyt poistoero				
Aineettomat hyödykkeet	-	117	-	-
Rakennukset	13 009	17 281	42	19 668
Kalusto	10 940	26 350	-	24 971
Yhteensä	23 949	43 748	42	44 639
Vapaaehtoiset varaukset				
Luottotappiovaraus				
Varaus 1.1.	19 614	20 465	17 811	20 030
Liiketoimintasiirto 1.7.98	-	-	-10 134	-
Vähennys	-4 954	-851	-4 857	-2 220
Varaus 31.12.	14 660	19 614	2 820	17 810
Siirtymävaraus				
Varaus 1.1.	-	1 491	-	-
Tuloutettu	-	-1 491	-	-
Varaus 31.12.	-	-	-	-
Yhteensä	14 660	19 614	2 820	17 810
Varaukset yhteensä				
	38 609	63 362	2 862	62 449
Jaettu				
Omaan pääomaan	30 405	48 052		
Vähemmistöosuuteen	-2 607	-2 431		
Laskennalliseen verovelkaan	10 811	17 741		
	38 609	63 362		

24. Pääomalainat

	Konserni	
	1998	1997
Pääomalainat	350 000	550 000

Pääomalainat ovat voimassa toistaiseksi. Velkojan osalta irtisanomisaika on viisi vuotta ja konsernin osalta kuukausi. Vuotuinen korko on sidoksissa henkivakuutusäästöjen kokonaistuottoon. Velkoja on Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi.

25. Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu

	Konserni	
	1998	1997
Vakuutusmaksuvastuusta on vähennetty vakuutusten aktivoitujia hankintamenoja (zillmeeraus)		
Henkivakuutus	10 080	15 799
Eläkevakuutus	25 665	21 475
	35 745	37 274
Vakuutusmaksuvastuuseen sisältyy siirtovastuun täydennyserä	378	654

26. Vahinkovakuutuksen korvausvastuu

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Korvausvastuun korkoutus (muut kuin eläkemuotoiset korvaukset)				
Korvausvastuu				
Vastuun bruttomäärä	6 756 401	6 688 855	377 113	5 738 798
Korkoutuksen määrä	-11 534	-11 256	-	-
Vastuun nettomäärä	6 744 867	6 677 599	377 113	5 738 798
Jälleenvakuuttajien osuus				
Vastuun bruttomäärä	376 134	413 054	142 167	375 892
 Omalla vastuulla olevan korvausvastuun nettomäärä	6 368 733	6 264 545	234 946	5 362 906
	Korvausten keskimääräinen selviämisaika, vuotta		Käytetty korkokanta, %	
	1998	1997	1998	1997
Vahinkoryhmit, joihin korkoutusta on sovellettu				
Bothnian vastuuvakuutus (ei kuitenkaan asbesti- ja ympäristösopimus kollektiivisesti varattu korvausvastuu)	8,5	5,5	3	3
Bothnian yhdistelmävuutus (ei meri)	8,5	4	3	3

27. Velat

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Velat konserniyrityksille				
Jälleenvakuutus toiminnasta	-	-	137	7
Lainat rahoituslaitoksilta	-	1 322	-	1 322
Eläkelainat	-	237 943	-	237 923
Muut velat	3 596	1 423	209 999	35 044
Yhteensä	3 596	240 688	210 136	274 296
Velat osakkuusyrityksille				
Jälleenvakuutus toiminnasta	-	100	-	100
Lainat rahoituslaitoksilta	133 342	-	253	-
Muut velat	1 678	460	189	920
Yhteensä	135 020	560	442	1 020

Velat	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
	Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua			
Lainat rahoituslaitoksilta	47 949	16 865	327	1 282
Eläkelainat	-	165 520	-	165 520
Yhteensä	47 949	182 385	327	166 802

28. Vakuudet ja vastuusitoumukset	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
	Kiinteistökiinnitykset			
Omien velkojen vakuudeksi	328	26 928	328	328
Konserniyritysten velkojen vakuudeksi	-	-	-	4 65
Yhteisyritysten velkojen vakuudeksi	7 750	20 250	-	-
Omiin tontteihin liittyvien veloitteiden vakuudeksi	520	520	-	360
	8 598	47 698	328	5 338
Kiinnityksiä vastaavat omat ja yhteisyritysten velat	9 800	43 296	205	218
Pantit				
Omien velkojen vakuudeksi	188 774	185 751	108 237	115 710
Konserniyritysten velkojen vakuudeksi	-	-	34 735	46 019
	188 774	185 751	142 972	161 729
Pantteja vastaavat omat velat	103 673	124 388	69 822	72 918
Takaukset				
Omien velkojen vakuudeksi	123 920	44 295	-	-
Konserniyritysten velkojen vakuudeksi	-	-	29 292	44 295
Yhteisyritysten velkojen vakuudeksi	26 422	-	-	-
Muiden velkojen vakuudeksi	3 188	-	-	-
	153 530	44 295	29 292	44 295
Takauksia vastaavat omat ja yhteisyritysten velat	140 578	29 530	-	-
Sopimusvastuut				
Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden myyntisopimukset				
Kirjanpitoarvo	183 565	144 288	-	24
Käypä arvo	206 619	154 000	-	2 000
Sovittu luovutushinta	207 491	152 000	-	-
Luovutushinnan ja käyvän arvon ero	872	-2 000	-	-2 000
Ostositoumukset				
Sitouduttu merkitsemään Venture Capital -sijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden yhtiöosuuksia	213 388	142 077	-	16 521
Ohjelmisto- ja muut sopimusvastuut	30 596	-	-	-
Pääomalinainamiittisopimus	-	-	300 000	-
Johdannaissopimukset (suojaamistarkoituksella)				
Valuuttajohdannaiset				
Terminisopimukset				
Myydyt, käypä arvo	0	-	-	-
kohde-etuuden arvo	14 022	-	-	-
Leasingvastuut				
Alkaneella tilikaudella maksettava määrä	25 217	1 389	1 364	1 389
Seuraavina vuosina maksettava määrä	2 193	1 016	1 310	1 016

Vakuudet ja vastuusitoumukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Yhteisvastuumäärä				
Arvonlisäverotuksen ryhmärekisteröintiin liittyen Pohjola-Yhtymä on muiden Pohjola-Yhtymän verovelvollisuusryhmän jäsenten kanssa yhteisvastaullisesti vastuussa ryhmän tilittävistä arvonlisäveroista				
Konserniyritykset	-	12 109	4 124	12 109
Osakkuusyritykset	9 010	102	9 010	102
Muut yritykset	1 419	-	1 419	-
	10 429	12 211	14 553	12 211

29. Vakavaraisuus

	Konserni		Emoyhtiö	
	1998	1997	1998	1997
Toimintapääoma				
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	1 291 006	2 003 913	1 459 332	1 986 261
Vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero	-	-	2 862	62 450
Laskennallinen verovelka	10 811	17 741	-	-
Omaisuuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	12 814 477	6 690 335	7 759 352	5 537 255
Pääomalainat	350 000	550 000	-	-
Aineettomat hyödykkeet	-701 586	-813 106	-27 239	-84 081
Muut erät	-14 952	-16 765	-53 684	-78 618
	13 749 756	8 432 118	9 140 623	7 423 267
Tasoitusbäärä				
Runasvahinkoisten vuosien varalle vakuutus tekniseen vastuuvetkaan sisältyvä tasoitusbäärä	1 223 193	831 828	92 473	700 050
Vähemmistöosuus	22 688	23 128	-	-
Vakavaraisuuspääoma	14 995 637	9 287 074	9 233 096	8 123 317
Vakuutusyhtiö lain 11 luvun 2 §:n toimintapääomavaatimus				
Yhtiön tuloslaskelman mukaisen vakuutusmaksutulon ja korvauskulun mukaan laskettuna			476 765	552 741
Yhtiöön jääneen kannan vakuutusmaksutulon ja korvauskulun mukaan laskettuna vuosilta 1996-1998			26 193	
Tasoitusbäärä	1 223 193	831 828	92 473	700 050
Vakavaraisuustunnusluvut				
Tasoitusbäärä suhteessa täyteen määräänsä			16 %	24 %
Vakavaraisuuspääoma suhteessa omalla vastuulla oleviin vakuutusmaksutuottoihin (= vastuunkantokyky)			570 %	306 %
Vuonna 1996				249 %
Vuonna 1995				183 %
Vuonna 1994				208 %
Vakavaraisuuspääoma suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutus tekniseen vastuuvetkaan vähennettynä tasoitusbäärällä			3 388 %	127 %
Vuonna 1996				103 %
Vuonna 1995				80 %
Vuonna 1994				101 %

Helsingissä 19. päivänä maaliskuuta 1999

Tauno Matomäki

Aatto Prihti

Edward Andersson

Jaakko Ihamuotila

Olavi Nevanlinna

Lars-Eric Petersson

Iiro Viinanen

Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.-31.12.1998. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

KHT-yhteisö SVH Pricewaterhouse Coopers Oy on vastannut valvontatilintarkastuksesta ja antanut siitä erillisen kertomuksen.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että tilinpäätös on olennaisilta osin oikein laadittu. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien sosiaali- ja terveysministeriön määräysten ja muiden säännösten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitettulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys jakokelpoisten varojen käsitte-lystä on lain mukainen.

Olemme perehtyneet tilivuoden aikana julkistettuun osavuosikatsaukseen. Käsittelemme mukaan se on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti.

Helsingissä 19. päivänä maaliskuuta 1999

SVH Pricewaterhouse Coopers Oy
KHT-yhteisö

Juha Wahlroos
KHT

Tauno Haataja
KHT

Pohjolan hallitus, Aatto Prihti, Jaakko Ihamuotila, Lars-Eric Petersson, Tauno Matomäki, Olavi Nevanlinna ja Edward Andersson.

Hallituksen tehtävät

Konsernin toiminnan kannalta laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat käsitellään hallituksessa. Näitä ovat konsernin strategia, toimintasuunnitelma, budjetit, toimintavaltuudet ja suuret investoinnit.

Hallitus nimittää toimitusjohtajan, toimitusjohtajan sijaisen ja muut toimitusjohtajan välittömät alaiset sekä päättää heidän työehdoistaan.

Hallituksen jäsenten valinta ja toimikaudet

Hallitukseen kuuluu vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä. Jäsenet valitsee varsinainen yhtiökokous, joka myös valitsee hallituksen puheenjohtajan. Hallitus valitsee keskuudestaan jäsenen, joka tarvittaessa toimii varapuheenjohtajana. Varsinainen yhtiökokous kokoontuu vuosittain kesäkuun loppuun mennessä.

Hallituksen jäsenet valitaan toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Henkilöä, joka toimikauden alkuun mennessä on täyttänyt 65 vuotta, ei voida valita hallituksen jäseneksi.

Hallituksen kokoukset

Hallitus kokoontui 10 kertaa vuonna 1998. Kokouksista yksi oli puhelinkokous.

Hallitus

Puheenjohtaja

Tauno Matomäki (*1937)

diplomi-insinööri

vuorineuvos

UPM-Kymmene Oyj

Jäsen vuodesta 1997

Varapuheenjohtaja

Aatto Prihti (*1939)

kauppatieteiden tohtori

Helsingin kauppakorkeakoulun kansleri

Jäsen vuodesta 1997

Edward Andersson (*1933)

oikeustieteen tohtori

professori

Jäsen vuodesta 1998

Jaakko Ihamuotila (*1939)

diplomi-insinööri

vuorineuvos

Fortum Oyj

Jäsen vuodesta 1997

Olavi Nevanlinna (*1948)

tekniikan tohtori

professori

Teknillinen korkeakoulu

Jäsen vuodesta 1997

Lars-Eric Petersson (*1950)

kauppatieteiden maisteri

toimitusjohtaja

Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)

Jäsen vuodesta 1997

Tilintarkastajat

SVH Pricewaterhouse Coopers Oy

tilintarkastaja ja valvontatilintarkastaja

KHT-yhteisön päävastuullinen

tilintarkastaja

Juha Wahlroos

kauppatieteiden maisteri, KHT

Tauno Haataja

kauppatieteiden maisteri, KHT

tilintarkastaja ja valvontatilintarkastajan sijainen

Johto

Iiro Viinanen (*1944)

Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj,

toimitusjohtaja

pääjohtaja

Pirkko Alitalo (*1949)

Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj,

toimitusjohtajan sijainen

sijoitukset

Veli Kalle Tavakka (*1953)

Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola,

Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen,

toimitusjohtaja

vahinkovakuutus

Eino Halonen (*1949)

Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola,

toimitusjohtaja

henkivakuutus

Kari Puro (*1941)

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen,

toimitusjohtaja

työeläkevakuutus

Hannu Ervamaa (*1946)

Pohjolan Asiakaspalvelu Oy,

toimitusjohtaja

kenttä

Jukka Peltola (*1947)

Vakuutusosakeyhtiö Bothnia International,

toimitusjohtaja

ulkomaan vakuutus, run off

Sari Airola

ekonomi, KHT

varatilintarkastaja

Leena Rajala

ekonomi, KHT

varatilintarkastaja

Pääkonttori

Lapinmäentie 1, 00300 Helsinki
Postiosoite 00013 Pohjola

Lönnrotinkatu 5, 00120 Helsinki
Postiosoite PL 1068, 00101 Helsinki

Puh. 010 559 11
Internet <http://www.pohjola.fi>

Palvelunumerot
Yksityistaloudet 010 55 88 00
Yrittäjät 010 55 88 66

Viestintä

Puh. 010 559 2861, faksi 010 559 3590

Sijoittajasuhteet

Ritva Kauria
sijoittajasuhdepäällikkö
Puh. 010 559 2884, faksi 010 559 3365
email: ritva.kauria@pohjola.memonet.fi

Auli Hietala-Ruohisto
konsernin controller
Puh. 010 559 2398, faksi 010 559 3892
email: auli.hietala-ruohisto@pohjola.memonet.fi

Onerva Savolainen
henkivakuutusaktuaari
Puh. 010 559 6707, faksi 010 559 6799
email: onerva.savolainen@pohjola.memonet.fi

Vuosikertomuksia ja osavuositarkastuksia voi tilata
puh. 010 559 2628, faksi 010 559 3570.

Vuosikertomus on kokonaisuudessaan myös
Internet-osoitteessamme.

Jäljennös alkuperäisestä allekirjoitetusta tilinpäätöksestä on saatavissa yhtiön pääkonttorista
puh. 010 559 3032.

Pyydämme ystävällisesti osakkeenomistajia tekemään osoitteenmuutoksensa joko pankkiin tai Suomen Arvopaperikeskukseen arvo-osuustilin sijainnista riippuen.

Analyysejä Pohjolasta

Sijoitustutkimus välittää tietoa Pohjolasta sijoituskohteena. Pohjolaa seuraavat ja arvioivat mm. seuraavat analyytikot.

ABG Securities	Anders Brege	Puh. +44 171 9055 600
Alfred Berg	Ronny Ruohomaa	Puh. +44 171 786 0811
Carnegie	Martin Gottlob	Puh. +45 32 88 0335
Conventum	Bengt Dahlström	Puh. +358 9 5499 3315
Dresdner Kleinwort Benson	Michael Broom	Puh. +44 171 475 2337
Erik Penser	Håkan Persson	Puh. +46 8 463 8000
Fox-Pitt, Kelton Ltd.	William Hawkins	Puh. +44 171 377 6227
Fox-Pitt, Kelton Ltd.	Bob Yates	Puh. +44 171 377 8929
Gartmore	Dae Levy	Puh. +44 171 782 2226
Goldman Sachs	Giovanni Govi	Puh. +44 171 774 2526
Merita Pankkiiriliike Oy	Elina Timonen	Puh. +358 9 1234 0320
Merrill Lynch	Andrew Mitchell	Puh. +44 171 772 1000
Morgan Stanley	Espen Nordhus	Puh. +44 171 425 6612
NatWest Securities	Mark Cathcart	Puh. +44 171 885 6355
Schroders Securities	Richard Urwick	Puh. +44 171 658 3033
Schroders Securities	Roberto Cervesi	Puh. +44 171 658 3137